

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

ปริญญา

บริหารธุรกิจ

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง กลไกการกำกับดูแลกิจการ: ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

Corporate Governance Mechanism: The Relationship between Ownership Structure
and Audit Fees

นามผู้วิจัย นางสาวณัฏฐพัชร ธรรมนุสาร

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์สันสกฤต วิจิตรเลขการ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญฤกษ์ เต็งอำนวย, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(อาจารย์สมนรัตน์ ชื่นพุดิ, พบ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สืบศิริ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

กลไกการกำกับดูแลกิจการ: ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของ
กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

Corporate Governance Mechanism: The Relationship between
Ownership Structure and Audit Fees

โดย

นางสาวณัฐพัชร์ ธรรมนุสาร

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ณัฐพัชร ธรรมนุสาร 2553: กลไกการกำกับดูแลกิจการ: ความสัมพันธ์ระหว่าง
โครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์สันสกฤต วิจิตรเลขการ, Ph.D. 154 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการกำกับดูแลโดยศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับการกระจุกตัวและองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นกับ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ.
2551 กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 121 บริษัท ประกอบไปด้วยกลุ่มบริษัทที่อยู่ใน
ดัชนี SET100 จำนวน 72 บริษัท และกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอจำนวน 49 บริษัท โดยเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากแบบ 56-1 และงบการเงินรวมประจำปี 2551 เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การ
วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวาง เพื่อทดสอบสมมติฐาน ณ ระดับนัยสำคัญทาง
สถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า การกระจุกตัวของการถือครองหุ้นซึ่งวัดจากการถือครองหุ้นสูงสุด 5
อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนองค์ประกอบของผู้ถือหุ้น
ไม่ว่าจะวัดจากการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นภายในซึ่งวัดจากการถือครองหุ้นของคณะกรรมการและ
ผู้บริหาร หรือวัดจากการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการ
สอบบัญชี อย่างไรก็ตามพบว่า ขนาดของกิจการ สภาพคล่องของบริษัท กลุ่มอุตสาหกรรม
เทคโนโลยี และจำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับ
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนอัตราส่วนสินค้านคงเหลือต่อสินทรัพย์รวมและสัดส่วนกรรมการ
อิสระในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้นผลการศึกษา
ครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลกิจการซึ่งเป็น
ส่วนหนึ่งของกลไกการกำกับดูแลกิจการจึงส่งผลให้ผลเสียที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่าง
ผลประโยชน์ที่เกิดในบริษัทลดลงและในที่สุดส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็น
ค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแล (Monitoring Cost) ลดลง

ลายมือชื่อผู้วิจัย

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Nattapat Thamnusarn 2010: Corporate Governance Mechanism: The Relationship between Ownership Structure and Audit Fees. Master of Business Administration, Major Field: Business Administration, Interdisciplinary Graduate Program.
Thesis Advisor: Mr. Sansakrit Vichitlekarn, Ph.D. 154 pages.

The objective of this study was to examine corporate governance mechanism through the relationship between concentration and compositions of ownership structure and audit fees of companies listed in the Stock Exchange of Thailand in year 2008. Samples were 121 companies, consisting of 72 companies in SET100 index and 49 companies in MAI. Data were collected from 56-1 form and consolidated financial statements for the year 2008. Then, the data were analyzed using descriptive statistics which included mean, percentage, minimum, maximum, and standard deviation. Hypotheses tests were performed via cross-sectional multiple regression analysis at statistical significance level of 0.05.

The results indicate that the ownership concentration, measured by the top five largest shareholdings, is negatively associated with the audit fees. The ownership compositions, both institutional ownership and inside ownership measured by shareholdings of directors and management, are not associated with the audit fees. However, the results find that firm size, current ratio, technology industry sector, and the numbers of non-participating executive directors are positively associated with the audit fees. On the other hand, the ratio of inventory to total assets and the numbers of independent directors are negatively associated with the audit fees. Thus, the results exhibit that major shareholders of the firms pay attention on monitoring which is a part of corporate governance mechanism. Such monitoring could diminish any damages caused by the conflict of interest; eventually this could result in a decrease in audit fee which is regarded as a monitoring cost.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

สำหรับความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ดร. สันสกฤต วิจิตรเลขการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้ความเมตตาและกรุณาตลอดเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง รวมทั้งให้ความช่วยเหลือในการตรวจทานและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้เขียนขอกราบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญสกุล เต็งอำนวย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เขียน

พร้อมกันนี้ผู้เขียนขอกราบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ธารินี พงศ์สุพัฒน์ ที่ให้ความกรุณาให้เกียรติในการรับเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ตลอดจนคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากท่านล้วนเป็นประโยชน์ต่อการทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นาคทับที ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์สำหรับการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณสมาชิกทุกคนในครอบครัวของผู้เขียนสำหรับการเอาใจใส่ดูแลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมทั้งกำลังใจอันสำคัญยิ่งที่มอบให้ตลอดช่วงการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนเพื่อนๆ ทุกคนที่ช่วยเป็นกำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือที่สำคัญยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาด้วยดีโดยตลอดจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ณัฐพัชร ธรรมนุสาร
พฤษภาคม 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ขอบเขตของการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	8
ทฤษฎีตัวแทน	8
แนวคิดเรื่องการทำกับดักแก๊งการที่ดี	10
โครงสร้างความเป็นเจ้าของ	23
แนวคิดที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	33
กรอบแนวคิดการศึกษา	42
สมมติฐานในการศึกษา	55
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	61
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	61
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การพัฒนาตัวแบบการศึกษา	73
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	76
ขั้นตอนในการทดสอบความสัมพันธ	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์	79
ผลการศึกษา	79
ข้อวิจารณ์	112
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	115
สรุปผลการศึกษา	115
ข้อเสนอแนะ	117
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	120
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอย	
แบบภาคตัดขวาง	126
ภาคผนวก ข รายชื่อบริษัทที่ใช้ในการศึกษา	148
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	154

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ลักษณะการถือหุ้นแบบกระจุกตัวของบริษัทจดทะเบียนในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียง	25
2	การกระจุกตัวของการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงระหว่างปีพ.ศ.2533-2541	26
3	องค์ประกอบของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2533-2541	27
4	สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ	32
5	สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	41
6	สรุปข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และทิศทางความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ได้คาดการณ์ไว้	50
7	จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้โดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	62
8	การวัดค่าของตัวแปรอิสระ	67
9	ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม	81
10	ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่ม SET100 โดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม	82
11	ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่ม MAI	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	ค่าสถิติพื้นฐานของโครงสร้างความเป็นเจ้าของในภาพรวม	85
13	ผลสรุปค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรทดสอบในกลุ่ม SET100	87
14	ผลสรุปค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรทดสอบในกลุ่ม MAI	90
15	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรควบคุม	91
16	ค่าสถิติพื้นฐานของผลขาดทุนจากการดำเนินงานในภาพรวม	94
17	จำนวน ร้อยละของบริษัทตามลักษณะการรวมตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ	94
18	จำนวนและร้อยละของการเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ	95
19	จำนวนและร้อยละของความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบ	96
20	ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน	97
21	ผลการทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท (ตัวแบบที่ 1)	101
22	ผลทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และลักษณะคณะกรรมการตรวจสอบ (ตัวแบบที่ 2)	102

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	ผลทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและลักษณะ คณะกรรมการตรวจสอบ (ตัวแบบที่ 3)	104
24	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกลุ่ม SET100	109
25	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกลุ่ม MAI	111
ตารางผนวกที่		
1	ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 1	130
2	ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 2	134
3	ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 3	138
4	ผลการวิเคราะห์ความถดถอยของค่าความคลาดเคลื่อน	140
5	ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 3 (SET100)	143
6	ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 3 (MAI)	147

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการศึกษา	54
ภาพผนวกที่		หน้า
1	Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 1	128
2	Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 1	128
3	Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 1	129
4	Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 2	131
5	Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 2	132
6	Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 2	133
7	Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3	135
8	Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3	136
9	Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 3	137
10	Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม SET100	141

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่		หน้า
11	Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม SET100	141
12	Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_u ของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม SET100	142
13	Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม MAI	144
14	Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม MAI	145
15	Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_u ของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม MAI	146

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การเติบโตทางธุรกิจส่งผลให้กิจการเจ้าของคนเดียวขยายตัวกลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ จึงส่งผลให้เจ้าของซึ่งเปรียบเสมือนเป็นต้นการ (Principal) ของบริษัทได้มอบอำนาจในการควบคุมให้แก่ผู้บริหารมืออาชีพให้เป็นตัวแทน (Agent) ของตนในการดำเนินการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นคือการนำบริษัทไปสู่ความมั่งคั่งสูงสุด จึงส่งผลให้แยกความเป็นเจ้าของกิจการและการควบคุมกิจการออกจากกัน (Separation of Ownership and Control) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ขึ้น (Conflict of Interest) เนื่องจากเจ้าของและผู้บริหารเป็นคนละบุคคลกันส่งผลให้ผู้บริหารอาจมีการดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง เช่น การยกยอกผลประโยชน์¹ ที่ควรเป็นของเจ้าของไปเป็นผลประโยชน์ของตนเองแทน

ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ในบริษัทเป็นผลมาจากการแยกความเป็นเจ้าของและการควบคุมออกจากกันซึ่งผู้บริหารอาจจะมีการดำเนินงานที่ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้น² ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นส่งผลให้เกิดต้นทุนจากการใช้ตัวแทน (Agency Cost) ขึ้น ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสร้างภาระผูกพันให้แก่ฝ่ายบริหาร (Bonding Cost) เพื่อให้ผู้บริหารรักษาสัญญาที่ได้ตกลงกับผู้ถือหุ้นไว้โดยการลงทุนหรือกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น โดยให้ค่าผลตอบแทนที่จูงใจอย่างเหมาะสมให้แก่ผู้บริหารเพื่อสร้างภาระผูกพันให้แก่ฝ่ายบริหารในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเจ้าของ อาทิเช่น โบนัส ค่าตอบแทน เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายอีกด้านที่เกิดจากต้นทุนตัวแทนคือ ค่าใช้จ่ายในการสอดส่อง

¹ ปัญหาตัวแทนที่พบในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุม (Controlling Shareholder) และผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (Minority Shareholder)

² ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารอาจจะมีการจัดตั้งบริษัทขึ้นมาใหม่โดยใช้การตั้งราคาโอนเพื่อดำเนินการยกยอกเงินระหว่างบริษัทที่ตนเป็นผู้บริหารและบริษัทที่ตนเป็นเจ้าของ

³ ผู้บริหารอาจจะต้องการสร้างผลงานโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงจากการสูญเสียผลประโยชน์ต่อบริษัท อาทิเช่น การลงทุนในโครงการที่มีความเสี่ยงสูงเพื่อสร้างกำไรในระยะสั้นให้แก่บริษัทจนอาจจะเลยการสร้างความเสถียรภาพให้เกิดความเติบโตอย่างมั่นคงภายในบริษัทที่เป็นจุดมุ่งหมายระยะยาวของผู้ถือหุ้น

ดูแลฝ่ายบริหาร (Monitoring Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้ถือหุ้นใช้ในการสังเกต ประเมินผล และควบคุมพฤติกรรมของฝ่ายบริหาร เพื่อให้ความมั่นใจว่าการตัดสินใจของผู้บริหารตรงกับวัตถุประสงค์ที่ผู้ถือหุ้นต้องการ โดยสามารถทำได้โดยการตรวจสอบภายในของกิจการกับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีจากภายนอก โดยงบการเงินของบริษัทต้องมีการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีก่อนมีการเปิดเผยต่อสาธารณชน เนื่องจากงบการเงินเป็นข้อมูลที่เจ้าของนำมาใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับบริษัท ในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีนั้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแล ดังนั้น การสอดคล้องดูแลกิจการเป็นประจำจะส่งผลให้ผลเสียหายอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ลดลง

ทั้งนี้โครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัทส่วนใหญ่ในประเทศไทยนั้นเป็นแบบกระจุกตัว เนื่องจากเป็นลักษณะแบบครอบครัวมาตั้งแต่เริ่มซึ่งผู้ก่อตั้งมักเป็นบุคคลภายในและยังคงสามารถรักษาอำนาจในการบริหารไว้ได้โดยการเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท การตัดสินใจลงทุนของผู้ลงทุนภายนอกอาจมาจากความเชื่อมั่นในกลุ่มผู้ถือหุ้นรายใหญ่ โดยบริษัทมีความคล่องตัวในการบริหารงานและผู้ถือหุ้นรายใหญ่มักจะมีความผูกพัน รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์และความอยู่รอดของบริษัทในระยะยาว แต่ทว่าผู้ถือหุ้นรายใหญ่อาจจะไม่มีการบริหารงานเพื่อเอาเปรียบผู้ลงทุนภายนอกได้ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มของตนเอง ดังนั้นบริษัทจึงให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการซึ่งเป็นกระบวนการในการติดตามตรวจสอบ การบริหารหรือการดำเนินงานของกิจการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นซึ่งก็คือการสร้างมูลค่าสูงสุดให้แก่บริษัท

รายงานทางการเงินที่ทางบริษัทเปิดเผยเป็นข้อมูลให้ผู้ถือหุ้นนำมาใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ซึ่งผู้ถือหุ้นสามารถเข้าถึงข้อมูลอย่างจำกัด แต่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีอำนาจในการควบคุมนั้นอาจจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าผู้ถือหุ้นรายย่อย ดังนั้นข้อมูลที่ทางบริษัทเปิดเผยนั้นต้องผ่านการตรวจสอบและรับรองความถูกต้องจากบุคคลภายนอกผู้ซึ่งไม่มีส่วนได้เสียในบริษัทเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องซึ่งเป็นไปตามกลไกการกำกับดูแลกิจการ โดยกฎหมายได้ให้สิทธิในการตรวจสอบดังกล่าวให้แก่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant หรือ CPA) โดยการปฏิบัติงานตรวจสอบเป็นบทบาทที่สำคัญของการสอบบัญชีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสอดคล้องดูแลในกลไกการกำกับดูแลกิจการเพื่อลดต้นทุนตัวแทนอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากทฤษฎีตัวแทน ในการประชุมผู้ถือหุ้นนั้นคณะกรรมการของบริษัทจะมีการเสนอชื่อผู้สอบบัญชีให้แก่ผู้ถือหุ้น เพื่อดำเนินการอนุมัติการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีให้ดำเนินงานตรวจสอบบริษัทตามหน้าที่ที่ผู้สอบบัญชีควรกระทำเมื่อ

รับงานตรวจสอบ นอกจากนั้นผู้ถือหุ้นจะมีการกำหนดค่าตอบแทนที่จะให้แก่ผู้สอบบัญชีในการให้บริการการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนั้นเรียกว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยกฎหมายกำหนดให้บริษัทที่ได้รับการตรวจสอบบัญชีเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งที่เกิดจากการสอดคล้องดูแลของบริษัท

เมื่อบริษัทเกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์อันเป็นผลมาจากการแยกความเป็นเจ้าของและการควบคุมออกจากกันส่งผลให้บริษัทต้องมีการสอดคล้องดูแลทั้งจากภายนอกและภายใน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการสอดคล้องดูแลจากภายนอกอันเกิดจากผู้สอบบัญชี ในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชานั้นบริษัทต้องมีการจ่ายค่าจ้างเพื่อลดต้นทุนตัวแทนอื่นๆ ของบริษัท ซึ่งก็คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องจากผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่อาจจะมีการดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์แก่ตนหรือกลุ่มของตน จากผลการศึกษาของ Claessens, Djankov, and Lang (2000) พบว่า ผู้บริหารมักจะมีการบริหารงานที่เอื้อประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่แสดงให้เห็นว่าบริษัทไม่ได้แยกความเป็นเจ้าของและการควบคุมออกจากกันอย่างเด็ดขาด ซึ่งเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงานของผู้บริหารซึ่งอาจจะทำให้ผู้บริหารก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนหรือกลุ่มของตน และผลการศึกษาของ Yoshikawa and Rasheed (2010) พบว่า บริษัทที่มีความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ระหว่างตัวการและตัวการซึ่งก็คือผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมกับผู้ถือหุ้นส่วนน้อย โดยผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมมักจะให้บริษัทจ่ายเงินปันผลในปริมาณที่สูงซึ่งอาจจะนำมาซึ่งผลเสียหายนต์ต่อบริษัทได้ นอกจากนั้นจากผลการศึกษาของ Wong, Chang, and Chen (2010) แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวจะให้สมาชิกของครอบครัวดำรงตำแหน่งสำคัญ อาทิเช่น คณะกรรมการ ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุม ส่งผลให้บริษัทถูกควบคุมโดยคนกลุ่มหนึ่ง อีกทั้งกลุ่มผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมยังไม่ให้ความสำคัญต่อผลกระทบที่ผู้ถือหุ้นส่วนน้อยจะได้รับ โดยเฉพาะการประกาศความเสี่ยงเกี่ยวกับบริษัทให้บุคคลภายนอกทราบ ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นส่วนน้อยซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงต้องมีการเพิ่มขอบเขตการตรวจสอบเพื่อตรวจสอบกิจกรรมที่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทและส่งผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นส่วนน้อยได้ ซึ่งการปฏิบัติงานที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลกิจการเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

แต่ถ้าหากบริษัทมีการนำการกำกับดูแลกิจการไปใช้ในบริษัทโดยสนับสนุนให้มีการสอดคล้องดูแลจากภายนอกจะส่งผลให้บริษัทสามารถลดต้นทุนตัวแทนอื่นๆ ลงได้ ซึ่งผลการศึกษา

ของ Burkart and Panunzi (2006) พบว่า การสอดส่องดูแลของบริษัทจะช่วยให้การลดแรงจูงใจในการทุจริตของฝ่ายบริหารซึ่งส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้น และผลการศึกษาของ Ghosh (2007) พบว่า บริษัทต้องการให้มีการสอดส่องดูแลทั้งจากภายในและภายนอกเพื่อคอยควบคุมผู้บริหารไม่ให้มีการดำเนินงานที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง โดยบริษัทที่มีการสอดส่องดูแลจากผู้สอบบัญชีจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น ดังนั้น เมื่อบริษัทมีการสอดส่องดูแลที่ดีตลอดมาจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบลงได้ เนื่องจากบริษัทมีการสอดส่องดูแลที่ดีเสมอมาจึงส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลลดลง

ในทางตรงกันข้ามผู้ถือหุ้นรายใหญ่อาจจะให้มีการสอดส่องดูแลที่น้อยลงเนื่องจากการกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกิจกรรมของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมในการเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่กิจการ ดังผลการศึกษาของ Chen and Nowland (2010) พบว่า บริษัทที่มีการสอดส่องดูแลที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทลดลงซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของบริษัทจึงส่งผลให้ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมดำเนินการควบคุมการสอดส่องดูแลที่จะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของตนโดยเฉพาะการสอดส่องดูแลที่มาจากภายนอก ดังนั้น เมื่อการสอดส่องดูแลส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของบริษัทซึ่งขัดต่อวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นจึงส่งผลให้บริษัทจำเป็นต้องจำกัดขอบเขตในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีเพื่อลดการแทรกแซงกิจกรรมที่ผู้ถือหุ้นจะดำเนินการเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้แก่บริษัท ดังนั้นจึงส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลที่เกิดขึ้นมีอัตราที่ลดลง

เมื่อผู้ถือหุ้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นเพิ่มมากขึ้นอาจจะมีทุจริตเกิดขึ้นซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ในบริษัท บริษัทจึงให้ความสำคัญในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอดส่องดูแลในกลไกการกำกับดูแลกิจการเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากผู้ถือหุ้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียภายในบริษัทเพิ่มมากขึ้น ผู้ถือหุ้นจึงให้ความสำคัญกับการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีอันเป็นส่วนหนึ่งของการสอดส่องดูแลในการกำกับดูแลกิจการ ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบในบริษัทที่มีการสอดส่องดูแลที่มีประสิทธิภาพจึงทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอันเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลลดลง

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาพฤติกรรมการกำกับดูแลกิจการโดยเลือกศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสอดคล้องดูแล โดยการศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2 กลุ่มด้วยกัน ซึ่งกลุ่มแรกที่น่าสนใจในการศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาใช้ในการคำนวณดัชนี SET100 อันเป็นตัวอย่างของบริษัทที่มีฐานะและผลการดำเนินงานที่อยู่ในเกณฑ์ดีในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเงินทุนจำนวนมากมีการหมุนเวียนจากการซื้อขายหลักทรัพย์ที่อยู่ในหลักทรัพย์เหล่านี้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ซื้อขายในหลักทรัพย์ประเภทอื่นที่เหลือนั้นแล้วพบว่ามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ดังนั้นหลักทรัพย์ที่มีการซื้อขายใน SET100 จึงเปรียบเสมือนตัวแทนของตลาดหุ้นไทยโดยรวม ส่วนกลุ่มที่สองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) ในปี พ.ศ.2551 เป็นกลุ่มธุรกิจขนาดกลางซึ่งได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ลงทุนมากในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาพฤติกรรมการกำกับดูแลกิจการโดยเลือกศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2551

ขอบเขตของการศึกษา

1. การศึกษานี้มุ่งศึกษาประชากรของบริษัทที่เป็นกลุ่มของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยสามารถจำแนกประชากรออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1.1) บริษัทจดทะเบียนที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาใช้ในการคำนวณดัชนี SET100 ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2551-วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2551 เนื่องจากการคัดเลือกบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 มีการเปลี่ยนแปลงทุก 6 เดือน เนื่องจากกลุ่ม SET100 เป็นกลุ่มบริษัทที่มีฐานะและการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ดีและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป โดยศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่ประกอบด้วย ธนาคารและเงินทุนและหลักทรัพย์ รวมทั้งกลุ่มกองทุน

1.2) บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2551

2. การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากรายงานทางการเงินของบริษัท อันได้แก่ งบการเงินรวม และแบบแสดงรายงานประจำปี (แบบ56-1) ในปี 2551 และไม่รวมบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. บริษัทสามารถพิจารณาอิทธิพลของโครงสร้างความเป็นเจ้าของในลักษณะต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอันเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแล
2. สำนักงานสอบบัญชีสามารถพิจารณาโครงสร้างความเป็นเจ้าของในลักษณะต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการสอดคล้องดูแลบริษัท เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีให้มีการดำเนินงานตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ

นิยามศัพท์

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี หมายถึง ผลตอบแทนจากการปฏิบัติงานตรวจสอบซึ่งถือเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของสำนักงานสอบบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

ผู้ถือหุ้นสถาบัน (Institutional Investors) หมายถึง ผู้ลงทุนดังต่อไปนี้

1. ธนาคารพาณิชย์
2. บริษัทเงินทุน
3. บริษัทหลักทรัพย์ที่ซื้อหน่วยลงทุนเพื่อเป็นทรัพย์สินของตนเองหรือเพื่อการบริหารกองทุนส่วนบุคคล หรือเพื่อการจัดการโครงสร้างที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจฟองซิเอร์
4. บริษัทเครดิตฟองซิเอร์
5. บริษัทประกันภัย

6. นิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นซึ่งมิได้เป็นบุคคลตามข้อ 9
7. ธนาคารแห่งประเทศไทย
8. สถาบันการเงินระหว่างประเทศ
9. ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
10. กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน
11. กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
12. กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
13. กองทุนตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535
14. นิติบุคคลที่มีเงินลงทุนในหลักทรัพย์ตามงบการเงินปีล่าสุดที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้ว ตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป
15. นิติบุคคลซึ่งมีผู้ถือหุ้นเป็นบุคคลตามข้อ 1 ถึงข้อ 14 ถือหุ้นรวมกันเกินกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด
16. ผู้ลงทุนต่างประเทศซึ่งมีลักษณะเดียวกับผู้ลงทุนตามข้อ 1 ถึงข้อ 15
17. ผู้ลงทุนที่มีใช้ผู้ลงทุนตามข้อ 1 ถึงข้อ 16 ซึ่งซื้อหน่วยลงทุนตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไป

นิยามในการศึกษาครั้งนี้ของผู้ถือหุ้นสถาบันเป็นข้อมูลที่มาจาก “ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 17/2551” ซึ่งให้ความหมายของผู้ถือหุ้นสถาบัน

ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจการควบคุม (Controlling Shareholders) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ถือหลักทรัพย์เกินกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด หรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในฐานะที่สามารถจะมีอำนาจหรืออิทธิพลในการบริหารงานหรือการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการของบริษัทโดยนิยามของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจการควบคุมนำข้อมูลดังกล่าวมาจาก “ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 17/2551”

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่านิยมการสอบบัญชี ซึ่งสามารถจำแนกและประมวลผลความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 6 ส่วนดังนี้

1. ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)
2. แนวคิดในการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Corporate Governance)
3. โครงสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership Structure)
4. แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมการสอบบัญชี
5. กรอบแนวคิดการศึกษา
6. สมมติฐานในการศึกษา

ทฤษฎีตัวแทน

ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) เกิดขึ้นเมื่อกิจการเติบโตขึ้นกลายเป็นบริษัทขนาดใหญ่ ดังนั้น บริษัทจึงต้องมีการระดมทุนจากบุคคลภายนอกส่งผลให้ผู้ที่มาลงทุนภายในกิจการถือเป็นเจ้าของกิจการ (Ownership) คนหนึ่ง โดยบริษัทต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารให้มีความเหมาะสมกับรูปแบบของเจ้าของ นอกจากนั้นการเติบโตของบริษัทส่งผลให้ผู้ถือหุ้นของบริษัทเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่ทว่าความรู้ในด้านการบริหารของผู้ถือหุ้นนั้นมีไม่เพียงพอจึงจำเป็นต้องมีการว่าจ้างให้ผู้บริหารมืออาชีพมาดำเนินการบริหาร จัดการ และควบคุม (Control) ซึ่งเป็นการแยกความเป็นเจ้าของและอำนาจในการควบคุมออกจากกัน (Separation of Ownership and Control) โดยทฤษฎีตัวแทนจะอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกิจการและผู้บริหาร ซึ่งผู้ที่มีมอบอำนาจ

ให้แก่ผู้บริหารเพื่อเข้ามาดำเนินการบริหารกิจการนั้นก็คือ เจ้าของกิจการจึงเปรียบเสมือนตัวการ (Principal) ในขณะที่ฝ่ายที่ได้รับมอบอำนาจในการบริหารจัดการบริษัทคือ ผู้บริหาร ซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทน (Agent) ผู้บริหารที่ได้รับการว่าจ้างจากเจ้าของกิจการต้องทำให้กิจการให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นก็คือ ทำให้เกิดมูลค่าสูงสุดแก่กิจการ เมื่อผู้บริหารได้รับมอบอำนาจในการบริหารกิจการมาจากผู้เป็นเจ้าของ ผู้บริหารจะดำเนินการมอบอำนาจให้แก่พนักงานระดับรองลงมา คือ ผู้จัดการ ผู้ควบคุม รวมทั้งพนักงานเพื่อดำเนินงานประจำวันของบริษัทต่อไป ผู้เป็นเจ้าของกิจการจะมีการคัดเลือกคณะกรรมการให้เป็นตัวแทนของตนในการแต่งตั้งผู้บริหารรวมถึงคณะกรรมการตรวจสอบ โดยผู้บริหารจะเป็นผู้ตัดสินใจในการลงทุนต่างๆ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนสูงสุดแก่เจ้าของกิจการซึ่งการดำเนินงานเช่นนี้จะยังคงมีประสิทธิผลที่ดี และสามารถสร้างมูลค่ากิจการให้เกิดในระดับที่สูง แต่ทว่าปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นเมื่อผลประโยชน์รวมทั้งวัตถุประสงค์ของคณะกรรมการและผู้เป็นเจ้าของมีความแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเรียกว่า ปัญหาตัวแทน (Agency Problem) โดยปัญหานี้จะทำให้มูลค่าของกิจการลดลงจากระดับที่ควรจะเป็น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552)

เมื่อกิจการมีการแบ่งแยกความเป็นเจ้าของและผู้บริหารออกจากกันจะเกิดปัญหาความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ปัญหานี้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารที่รับหน้าที่ในการบริหารจัดการบริษัทมีการตัดสินใจเพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์รวมทั้งความมั่งคั่งที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้เป็นเจ้าของที่เป็นผู้มอบอำนาจในการบริหาร ทั้งนี้มนุษย์ทุกคนมีแรงผลักดันที่จะกระทำการต่างๆ เพื่อให้เกิดอรรถประโยชน์แก่ตนเองทั้งสิ้น ซึ่งผู้บริหารอาจจะมีการจัดสรรทรัพยากรไปสู่ตนเองนอกเหนือจากผลตอบแทนที่ได้ทำการตกลงไว้ในสัญญาที่ทำไว้กับผู้เป็นเจ้าของ จากการกระทำของผู้บริหารที่ขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์ของผู้เป็นเจ้าของนี้ซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้เกิดต้นทุนตัวแทน (Agency Cost) เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้การบริหารงานของผู้บริหารไม่เป็นไปตามที่ได้ทำสัญญากันไว้ส่งผลให้กิจการมีการดำเนินงานที่ไม่บรรลุวัตถุประสงค์และไม่ก่อให้เกิดมูลค่าสูงสุดให้แก่กิจการ หรือผู้บริหารอาจจะมีการทุจริตเพื่อให้ผลประโยชน์เกิดขึ้นแก่ตนเองซึ่งส่งผลให้เกิดต้นทุนตัวแทนขึ้นซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสร้างภาระผูกพันให้แก่ฝ่ายบริหาร (Bonding Cost) เพื่อให้ผู้บริหารรักษาสัญญาที่ได้ตกลงกับผู้ถือหุ้นไว้โดยการลงทุนหรือกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น โดยให้ค่าผลตอบแทนที่พอใจอย่างเหมาะสมให้แก่ผู้บริหารเพื่อสร้างภาระผูกพันให้แก่ฝ่ายบริหารในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเจ้าของอาทิเช่น โบนัส ค่าตอบแทน เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายอีกด้านที่เกิดจากต้นทุน

ตัวแทนคือ ค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลฝ่ายบริหาร (Monitoring Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้ถือหุ้นใช้ในการสังเกต ประเมินผลและความประพฤติกรรมของฝ่ายบริหาร เพื่อให้ความมั่นใจว่าการตัดสินใจของผู้บริหารจะสร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น (Jensen and Meckling, 1976)

แนวคิดเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี

แนวคิดเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) ในปัจจุบันเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากขึ้นกว่าในอดีต เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาเกิดความล้มเหลวจากการลงทุนข้ามชาติจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก อาทิเช่น เหตุการณ์ที่ได้มีการสร้างความเสียหายกับกิจการระดับโลกอย่าง Enron ของประเทศสหรัฐอเมริกา และบริษัทได้ประสบปัญหาจนถึงขั้นล้มละลาย ซึ่งเกิดจากกิจการขาดการกำกับดูแลกิจการที่ดีส่งผลให้ผู้บริหารของกิจการมีการดำเนินงานที่ผิดพลาด และมีการปกปิดความจริงเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นภายในบริษัทจนกระทั่งความเสียหายจากปัญหาดังกล่าวเกิดลุกลามออกไปจนไม่สามารถแก้ไขได้อีก ในประเทศไทยก็มีปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นเช่นกันนั่นก็คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยบางบริษัทที่มีผู้บริหารที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ทุจริต หื้อโกง เอื้อผลประโยชน์แก่พวกพ้องรวมทั้งการนำเสนอข้อมูลที่เป็นเท็จ ซึ่งจะส่งผลให้บริษัทประสบปัญหาถึงขั้นวิกฤตและส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อันได้แก่ ผู้ลงทุนในประเทศไทย หน่วยงานการกำกับดูแล ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมวิชาชีพต่างๆ และผู้ที่มีส่วนได้เสียอื่น เป็นต้น เกิดความวิตกกังวลในเหตุการณ์ที่มีลักษณะเดียวกันนี้จะเกิดขึ้นกับกิจการอื่นๆ ในประเทศไทย ซึ่งการจะลดโอกาสที่จะเกิดปัญหาต่างๆ ที่ไม่พึงประสงค์นี้ คือ การให้ความสำคัญกับกลไกการกำกับดูแลกิจการอย่างจริงจังมากขึ้น

นอกจากเหตุผลข้างต้นแล้วการกำกับดูแลกิจการที่ดียังคงมีความสำคัญซึ่งเกิดขึ้นจากหลายเหตุผล อาทิเช่น กิจการที่มีการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมากจึงต้องมีการแข่งขันกันเพื่อดึงดูดนักลงทุนให้มาลงทุนในกิจการของตน กิจการจึงต้องใช้ความพยายามทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อทำให้บริษัทของตนชนะบริษัทของกลุ่มแข่ง โดยกิจการจะพยายามนำเสนอจุดแข็งของตนทั้งในด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ ส่วนเหตุผลที่สนับสนุนการกำกับดูแลกิจการให้มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น คือ กิจการต้องการดึงดูดเงินลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ขาดแคลนเงินทุน จึงมีความจำเป็นต้องพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งนักลงทุนที่เข้ามาลงทุนนั้นมักจะให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยมักจะกำหนดการกำกับดูแลกิจการที่ดีไว้เป็นเงื่อนไขขั้นต้นในการพิจารณาการลงทุน

นอกจากนี้ รัฐบาลของประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ โดย รัฐบาลต้องการที่จะยกระดับความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการของประเทศไทยให้มีความทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกิจการไทยในตลาดการค้าระดับโลก ซึ่งความร่วมมือกันของหน่วยงานระหว่างประเทศ หน่วยงานของประเทศอื่น และองค์การระหว่างประเทศได้เกิดขึ้นเป็นระยะๆ เช่น World Bank หรือ United Nations Development Program ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้มีการเข้าร่วมโครงการประเมินผลการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลด้าน CG หรือ CG-ROSC (Corporate Governance-Report on the Observance of Standards and Codes) เพื่อยกระดับการกำกับดูแลกิจการในประเทศไทยให้ทัดเทียมกับระดับโลก โดยการประเมินจาก World Bank เป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่ตลาดทุนของประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทยต้องมีการเร่งรัดมาตรฐานด้านการกำกับดูแลให้ เป็นไปตามหลักการขององค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่สนับสนุนและ ผลักดันให้กิจการมีการพิจารณาระบบการกำกับดูแลที่รอบคอบยิ่งขึ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552)

1. ความหมายของการกำกับดูแลกิจการ

Sir Adrain Cadbury (2002) ได้ให้ความหมายของการกำกับดูแลที่ดีว่าเป็น “ระบบซึ่ง กิจการใช้สั่งการ (Direct) และควบคุม (Control) กิจกรรมต่างๆ ในองค์กรกระบวนการกำกับดูแล หมายรวมถึง

- (1) ความรับผิดชอบในการทำงาน (Responsibility) ซึ่งหมายถึง การกำหนดว่าใครควรทำ อะไร
- (2) ความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Accountability) ซึ่งหมายถึง ผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานนั้นต้องมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ต่อใครและอย่างไร
- (3) การตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) ซึ่งหมายถึง ระบบการตรวจตราดูแล (Supervision) และวิธีการควบคุมเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจกัน”

สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (The American Accounting Association: AAA) ได้ให้คำนิยามของกระบวนการกำกับดูแล (Governance Process) ไว้ว่า “กระบวนการกำกับดูแล หมายถึง ขั้นตอนวิธีปฏิบัติโดยตัวแทน (Agent) ของผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรในการดูแลความเสี่ยง และกระบวนการควบคุมที่บริหารจัดการโดยฝ่ายบริหาร”

องค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ได้ให้ความหมายของการกำกับดูแลกิจการว่าเป็น “ระบบการกำกับและควบคุมกิจการโดยการแบ่งแยกสิทธิและหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น คณะกรรมการ ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่น โดยกำหนดเป็นหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ โดยยึดวัตถุประสงค์ของกิจการเป็นสำคัญ”

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2543) ได้ให้ความหมายของการกำกับดูแลกิจการไว้ว่า “ระบบที่จัดให้มีกระบวนการและโครงสร้างของภาวะผู้นำและการควบคุมของกิจการให้มีความรับผิดชอบตามที่ด้วยความโปร่งใสและสร้างความสามารถในการแข่งขัน เพื่อรักษาเงินลงทุน และเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาวภายใต้กรอบการมีจริยธรรมที่ดี โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นและสังคมโดยรวมประกอบ”

สถาบันตรวจสอบภายใน (IIA, 2004) ให้ความหมายการกำกับดูแลที่ดีว่า หมายถึง “กระบวนการและโครงสร้างองค์กรต่างๆที่คณะกรรมการบริษัทนำมาใช้ เพื่อที่จะแจ้ง (Inform) ชี้นำ (Direct) บริหาร (Manage) และติดตามผล (Monitor) กิจกรรมต่างๆให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์กร”

การกำกับดูแลกิจการเป็นสิ่งสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างมากจากสาธารณชน หน่วยงานการกำกับดูแล รวมไปถึงผู้บริหารของกิจการ เนื่องจากหากกิจการมีการกำกับดูแลที่ดีจะส่งผลให้การจัดการและระบบการบริหารมีคุณภาพที่ดี มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส รวมทั้งผลการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน ดังนั้นการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกิจการ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมหรือแม้กระทั่งเหนือกว่าคู่แข่งที่ไม่มีหรือนำการกำกับดูแลมาใช้ในองค์กร เพิ่มมูลค่าให้แก่เจ้าของกิจการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

ดังนั้นสรุปได้ว่า การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) หมายถึง ระบบที่จัดกระบวนการและโครงสร้างของภาวะผู้นำและการควบคุมของกิจการให้มีความรับผิดชอบตามหน้าที่ด้วยความโปร่งใส และสร้างความสามารถในการแข่งขันเพื่อรักษาเงินลงทุนและเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาวภายในกรอบการมีจริยธรรมที่ดี (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) บริษัท McKinsey ได้มีการสำรวจในปี ค.ศ. 2000 ได้มีการสอบถามนักลงทุนประเภทสถาบันจำนวน 216 ราย ในทวีปอเมริกา ยุโรป และเอเชีย ซึ่งมีมูลค่าสินทรัพย์ลงทุนรวมประมาณ 3.25 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา จากการสำรวจทั้งหมด พบว่า กว่าร้อยละ 80 ยินดีที่จะจ่ายในราคาที่สูงกว่าในบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีมากกว่าที่จะจ่ายให้กับบริษัทที่มีการกำกับดูแลที่ไม่ดี โดยส่วนเกิน (Premium) ที่นักลงทุนเหล่านี้ยินดีจ่าย มีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 18 เมื่อพิจารณาเฉพาะประเทศไทยนั้นพบว่า ร้อยละ 26 ของนักลงทุนประเภทสถาบันที่ลงทุนในประเทศไทยทั้งหมดยินดีจ่ายราคาที่สูงกว่าสำหรับบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวสูงเป็นอันดับที่ 3 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ จำนวนทั้งสิ้น 19 ประเทศ และเป็นอันดับที่ 2 ของทวีปเอเชียจากการสำรวจจาก 6 ประเทศ (Coombes and Watson, 2000)

2. หลักสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ

คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อดำเนินการพัฒนาระบบการกำกับดูแลที่ดี โดยคณะกรรมการมีการกำหนดหลักสำคัญของการกำกับดูแลที่ดีเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2543 โดยยึดหลักภาวะผู้นำพื้นฐาน 4 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) ความโปร่งใส (Transparency หรือ Openness) ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการสร้างความไว้วางใจระหว่างบริษัทกับผู้มีส่วนได้เสียของบริษัท ซึ่งจะอยู่ภายใต้กรอบข้อจำกัดของสถานะการแข่งขันของบริษัท บริษัทที่มีความโปร่งใสจะมีส่วนช่วยในการเสริมประสิทธิภาพของบริษัทและการทำงานของตลาดทุน ช่วยให้คณะกรรมการสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้พินิจพิจารณาบริษัทได้อย่างถี่ถ้วนขึ้น

(2) ความซื่อสัตย์ (Integrity) ในการทำธุรกิจคือ การดำเนินธุรกิจอย่างตรงไปตรงมาภายใต้กรอบจริยธรรมที่ดี บริษัทจะมีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศรวมทั้งการเปิดเผยรายงานทางการเงิน ซึ่งบริษัทต้องแสดงข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของบริษัท ความน่าเชื่อถือในรายงานงบการเงินนั้นขึ้นอยู่กับความซื่อสัตย์สุจริตของผู้ที่จัดทำและนำเสนอข้อมูลดังกล่าว

(3) ความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่ (Accountability) ที่มีต่อผลการปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อคณะกรรมการและผู้ถือหุ้น โดยคณะกรรมการจะแสดงความรับผิดชอบต่อการเสนอรายงานให้แก่ผู้ถือหุ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานของบริษัท เนื่องจากการดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญ โดยคณะกรรมการอาศัยกฎเกณฑ์เพื่อรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและข้อกำหนดที่เหมาะสมรวมไปถึงการเปิดเผยผลการปฏิบัติงานอีกด้วย

(4) ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) โดยบริษัทที่มีความสามารถในการแข่งขันจะช่วยสร้างความเจริญให้แก่บริษัทและเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้ถือหุ้น ดังนั้น การกำกับดูแลกิจการควรให้กิจการมีความคล่องตัวและควรเสริมสร้างให้บริษัทมีความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งไม่ทำให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่ความได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552)

3. กลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดี

บริษัทที่มีระบบการกำกับดูแลกิจการที่มีประสิทธิภาพจะสามารถลดต้นทุนตัวแทน (Agency Cost) ซึ่งเกิดจากการแยกความเป็นเจ้าและอำนาจในการควบคุมออกจากกัน โดย Maher and Anderson (1999) ได้แบ่งกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งกลไกในการกำกับดูแลดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดผลประโยชน์แก่บริษัทและทำให้วัตถุประสงค์ของผู้บริหารมีความสอดคล้องตรงกันกับผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของของบริษัท นอกจากนี้ยังช่วยให้บรรเทาปัญหาที่ผู้บริหารมีความมั่นคงในตำแหน่งมากเกินไป (Management Entrenchment) รวมไปถึงปัญหาในการตรวจสอบ (Monitoring Problem) โดยประเภทของกลไกการกำกับดูแลมีดังต่อไปนี้

(1) กลไกในการพยายามโน้มน้าวให้ผู้บริหารบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ โดยทำให้ผลประโยชน์ของผู้บริหารและผู้ถือหุ้นมีความสอดคล้องตรงกัน อาทิเช่น แผนการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้บริหาร (Executive Compensation Plans) การให้สิทธิในการซื้อหุ้นสามัญให้แก่ผู้บริหาร (Stock Options) และ การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารโดยคณะกรรมการบริษัท ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ และเจ้าหน้าที่รายใหญ่ของบริษัท เป็นต้น

(2) กลไกที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสิทธิของผู้ถือหุ้น โดยให้ผู้ถือหุ้นมีแรงจูงใจที่ดีและมีความสามารถในการบริหารงานตรวจสอบ กฎหมายได้มีการปรับปรุงการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้ถือหุ้นจากการยกยอกของผู้บริหาร อาทิเช่น การปกป้องและการบังคับใช้สิทธิของผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของตามกฎหมาย (Protection and Enforcement of Shareholders' Rights) และการออกกฎหมายเพื่อป้องกันการซื้อขายหุ้นโดยใช้ข้อมูลภายในของบริษัท เป็นต้น

(3) กลไกที่ใช้วิธีทางอ้อมในการควบคุมกิจการ (Corporate Control) โดยผ่านตลาดทุน (Capital Markets) ตลาดแรงงานสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ (Managerial Labor Markets) และตลาดเพื่อให้ได้มาซึ่งการควบคุมกิจการ (Market for Corporate Control) อาทิเช่น การเข้าครอบงำกิจการ (Takeover) (Maher and Anderson, 1999)

4. คณะกรรมการของบริษัท

การจัดตั้งบริษัทขึ้นนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรและสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ โดยผู้ถือหุ้นจะแต่งตั้งกรรมการเพื่อเป็นตัวแทนบริหารบริษัทในรูปแบบของคณะกรรมการ และคณะกรรมการจะมีการแต่งตั้งผู้จัดการทำหน้าที่ในการบริหารจัดการบริษัท คณะกรรมการมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างมูลค่าที่สูงสุดให้แก่กิจการและผู้ถือหุ้น โดยคณะกรรมการต้องมีการบริหารจัดการบริษัทด้วยความระมัดระวังและซื่อสัตย์สุจริตในฐานะตัวแทนของผู้ถือหุ้นเพื่อดำเนินงานต่างๆ ภายในบริษัท ดังนั้น คณะกรรมการต้องปฏิบัติตามเปรียบเสมือนตนเป็นเจ้าของกิจการซึ่งคณะกรรมการต้องมีความจงรักภักดีและมีความยุติธรรมซึ่งการดำเนินงานควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นเป็นหลัก เนื่องจากผู้ถือหุ้นต้องการที่จะได้รับผลตอบแทนสูงสุดจากการลงทุนในบริษัท

คณะกรรมการบริษัทมีบทบาทที่สำคัญในการควบคุมดูแลการดำเนินงานของผู้บริหารและฝ่ายจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของบริษัท รวมไปถึงรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้นและบุคคลภายนอก คณะกรรมการต้องมีส่วนในการช่วยผลักดันให้บริษัทปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี คณะกรรมการควรเน้นในส่วนของบทบาท หน้าที่ และโครงสร้างของคณะกรรมการในการกำกับดูแลกิจการ โดยต้องประกอบด้วยกรรมการที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจอย่างเพียงพอ อีกทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการช่วยสร้างกลไกเพื่อถ่วงดุลอำนาจภายในได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นคณะกรรมการยังมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและกำกับควบคุมดูแลกิจการ ให้ข้อชี้แนะในการประกอบธุรกิจแก่ฝ่ายบริหาร รวมทั้งการตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเพื่อให้มั่นใจว่าผู้บริหารได้มีการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552)

คณะกรรมการควรยึดหลักปฏิบัติตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2544) ได้แนะนำไว้ดังนี้

(1) ความยุติธรรม (Fairness)

คณะกรรมการควรดำเนินงานและควบคุมดูแลการบริหารจัดการบริษัทของฝ่ายบริหาร โดยเห็นแก่ประโยชน์ของผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุนอื่น รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วยความเป็นธรรมและไม่เอารัดเอาเปรียบหรือคำนึงเพียงแค่ผลประโยชน์ส่วนตนหรือผู้ถือหุ้นเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอย่างไม่ยุติธรรม

(2) ความโปร่งใส (Transparency)

คณะกรรมการและผู้บริหารควรบริหารจัดการงานภายในบริษัทด้วยความโปร่งใส และต้องมีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน เชื่อถือได้ ทันต่อเวลาและสม่ำเสมอ เพื่อให้ให้นักลงทุนสามารถประเมินผลการดำเนินงานของบริษัทรวมทั้งความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้

(3) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Accountability)

ความรับผิดชอบเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการที่พึงปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น ซึ่งคณะกรรมการควรรับผิดชอบต่อเรื่องการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของทางบริษัท ความรับผิดชอบดังกล่าวต้องอาศัยกฎเกณฑ์และข้อบังคับที่เหมาะสมเนื่องจากเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่คณะกรรมการพึงปฏิบัติ

(4) ความรับผิดชอบในงาน (Responsibility)

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่ได้มีการกำหนดไว้ควรมีความตั้งใจและดำเนินธุรกิจอย่างมีจริยธรรม เมื่อมีการจัดการประชุมคณะกรรมการควรเข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งคณะกรรมการควรปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552 อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2544)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2542) ได้เสนอองค์ประกอบของคณะกรรมการ (Board Composition) ไว้ในข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน อันจะประกอบไปด้วย

(1) คณะกรรมการบริษัท มีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

(1.1) กรรมการที่เป็นผู้บริหาร (Executive Director) คือ กรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานประจำของบริษัท หรือกรรมการที่มีอำนาจในการลงนามที่ผูกพันบริษัท

(1.2) กรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร (Non-Executive Director) แบ่งออกเป็น

(1.2.1) กรรมการที่เป็นอิสระ (Independent Director) หมายถึง กรรมการที่ได้รับการคัดสรรมาจากภายนอกซึ่งกรรมการนั้นไม่ได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือพนักงานประจำของบริษัท รวมทั้งไม่ได้เป็นกรรมการบริหารหรือกรรมการที่มีอำนาจในการลงนามที่ผูกพันบริษัท นอกจากนี้กรรมการควรเป็นอิสระจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ผู้บริหารรวมทั้งผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับบริษัท อีกทั้งกรรมการควรทำหน้าที่ในการคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน และช่วยเหลือไม่ให้เกิดรายการที่นำมาซึ่งความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างบริษัทกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง

(1.2.2) กรรมการจากภายนอกอื่น (Outside Director) หมายถึง กรรมการที่ได้รับการคัดสรรมาจากภายนอก โดยกรรมการเหล่านั้นไม่ได้มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารหรือพนักงานประจำของบริษัท รวมทั้งไม่ได้เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ แต่กรรมการเหล่านั้นอาจจะเป็นตัวแทนจากผู้ที่มีผลประโยชน์หรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียกับบริษัท อาทิเช่น ลูกค้า ผู้จำหน่ายสินค้า หรือเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

(2) คณะกรรมการของบริษัทจดทะเบียนควรประกอบไปด้วย กรรมการที่เป็นอิสระ (Independent Director) และกรรมการจากภายนอกอื่น (Outside Director) ในจำนวนที่เหมาะสมที่จะสามารถสร้างกลไกเพื่อใช้ในการถ่วงดุลอำนาจภายในคณะกรรมการของบริษัท โดยไม่ยอมให้บุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดมีอำนาจเหนือการตัดสินใจของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งจะส่งผลให้กรรมการทุกคนสามารถแสดงออกถึงความคิดเห็นของตนได้อย่างเป็นอิสระ

(3) ประธานกรรมการ (Chairman) ควรคัดเลือกมาจากกรรมการที่เป็นอิสระ และไม่ควรเป็นบุคคลเดียวกับกรรมการฝ่ายบริหาร เนื่องจากการกำหนดนโยบายการกำกับดูแลกิจการและการบริหารงานประจําปีนั้นควรมีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2542)

5. คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee)

คณะกรรมการบริษัทจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบขึ้นเป็นตัวแทนของตน โดยที่คณะกรรมการต้องดำเนินการส่งรายชื่อของกรรมการตรวจสอบที่ได้รับการแต่งตั้งต่อตลาดหลักทรัพย์รวมทั้งให้การรับรองถึงคุณสมบัติและความเป็นอิสระของกรรมการตรวจสอบที่ได้รับการแต่งตั้งอีกด้วย เนื่องจากการตรวจสอบควรเป็นบุคคลที่มีความเป็นอิสระและมีเวลาเพียงพอที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรมีการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ (จันทนา สาขากร, นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปะพร ศรีจันทเพร, 2548)

คณะกรรมการตรวจสอบถือเป็นคณะกรรมการชุดย่อยของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งกรรมการตรวจสอบควรมีความเป็นอิสระเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของคณะกรรมการบริษัท การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบนี้ถือเป็นกลไกที่สำคัญในระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี คณะกรรมการตรวจสอบจะแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาต่อรายงานงบการเงินและระบบการควบคุมภายใน คณะกรรมการตรวจสอบควรมีการจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นโดยมีการปรึกษาหารือกับฝ่ายจัดการและผู้สอบบัญชี และเพื่อให้รายงานทางการเงินที่ความถูกต้องครบถ้วนจึงควรเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามมาตรฐานและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังส่งผลให้รายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือ มีคุณภาพที่ดี และมีมูลค่าเพิ่มต่อองค์กรในที่สุด (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552)

6. ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ

Claessens, Djankov, and Lang (2000) ศึกษาการแยกความเป็นเจ้าของและการควบคุมออกจากรัฐของบริษัทยานยนต์ 2,980 บริษัทของประเทศเอเชียตะวันออก โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมจากประเทศฮ่องกง อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไต้หวัน และไทย ผลการศึกษานี้พบว่า บริษัทมีสิทธิในการออกเสียงเหนือกว่าสิทธิในกำไรจากลักษณะโครงสร้างความเป็นเจ้าของและการถือครองหุ้นแบบไขว้ของบริษั การแยกความเป็นเจ้าของและการควบคุมออกจากกันนั้นมักจะเกิดขึ้นในบริษัทที่มีพื้นฐานในการควบคุมมาจากครอบครัวและบริษัทขนาดเล็ก บริษัทจดทะเบียนจำนวนมากกว่า 2 ใน 3 จะถูกควบคุมโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ โดยการแยกการบริหารออกจากควบคุมของเจ้าของมีน้อยมาก เนื่องจากผู้บริหารที่มีการถือครองหุ้นของบริษัทจะมีการกระทำที่โน้มเอียงไปทางผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุม ส่งผลให้ฝ่ายบริหารมีการใช้อำนาจเพียงร้อยละ 60 ในบริษัทซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุม จากผลการศึกษาพบว่า การกำกับดูแลกิจการจะควบคุมบริษัทที่ปรับเปลี่ยนไปตามโครงสร้างความเป็นเจ้าของและการถือครองหุ้นแบบไขว้ของบริษั เอเชียตะวันออก โดยความเป็นเจ้าของไม่ได้แยกจากการควบคุมอย่างเด็ดขาด โดยเฉพาะในประเทศเกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ และไต้หวัน บริษัทที่มีการควบคุมจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความเป็นเจ้าของและการควบคุม ดังนั้น การแยกความเป็นเจ้าของและการบริหารนั้นไม่ส่งผลให้แยกการควบคุมกับการบริหาร บริษัทที่มีการดำเนินงานมายาวนานจะมีการควบคุมโดยครอบครัว ระดับการกระจุกตัวของการควบคุมของบริษัทในประเทศต่างๆ จะลดลงเมื่อประเทศนั้นมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น เนื่องจากการกระจุกตัวของความมั่งคั่งจะถูกควบคุมโดยกลุ่มบางกลุ่มซึ่งอาจจะมีผลกระทบทางลบกับการพัฒนา กฎหมายและองค์กรที่กำหนดการกำกับดูแลกิจการ

Burkart and Panunzi (2006) ศึกษาปฏิภณที่มีต่อกฎในการปกป้องผู้ถือหุ้นรายใหญ่ แรงจูงใจของฝ่ายบริหาร การสอดส่องดูแล และการกระจุกตัวของเจ้าของ กฎหมายที่ปกป้องนั้นกระทบต่อสิทธิและแรงจูงใจของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีต่อการสอดส่องดูแล เนื่องจากการสอดส่องดูแลกิจการจะลดแรงจูงใจทางด้านการบริหาร ผลการศึกษพบว่า ปฏิภณที่มีต่อกฎหมายที่ใช้ปกป้องผู้ถือหุ้น แรงจูงใจของฝ่ายบริหาร การสอดส่องดูแล และความเป็นเจ้าของซึ่งจะส่งผลให้เกิดต้นทุนหรือประโยชน์แก่บริษัท ในทางตรงกันข้ามการสอดส่องดูแลที่เพิ่มมากขึ้นหรือกฎหมายที่ดีขึ้นในการปกป้องจะลดความเสี่ยงที่เกิดจากการเรียกสิทธิคืนจากผู้บริหาร อีกทั้งผู้ถือหุ้นที่เพิ่มขึ้นจะ

สามารถควบคุมการปลดตำแหน่งผู้บริหารที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวซึ่งเป็นการระงับความคิดที่จะบริหารงานเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนของผู้บริหาร หรือผู้บริหารอาจจะมีการสมรู้ร่วมคิดกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อฝ่ายของตน นอกจากนั้นคุณภาพของกฎหมายยังคงอยู่ในรูปของการสอดคล้องดูแลเพื่อสร้างแรงจูงใจของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ซึ่งส่งผลให้เกิดจุดอ่อนในการสอดคล้องดูแลผลกระทบของความสัมพันธ์ระหว่างกฎในการปกป้องและการกระจุกตัวของความเป็นเจ้าของซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อกฎการปกป้องจะส่งผลให้กฎหมายมีการสอดคล้องดูแลที่แข็งแกร่งขึ้นทั้งในด้าน การสอดคล้องแรงจูงใจและการกระจุกตัวของเจ้าของ ในทางตรงกันข้ามเมื่อกฎในการปกป้องและการสอดคล้องดูแลจะถูกแทนที่ด้วยกฎหมายที่ดีกว่าที่ทำให้แรงจูงใจในการสอดคล้องดูแลอ่อนแอลง

Ghosh (2007) ศึกษาการตรวจสอบภายนอกและความเป็นเจ้าของของฝ่ายบริหารมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของบริษัทในประเทศอินเดียในปี 2005 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การตรวจสอบภายนอก (การบริการการสอดคล้องดูแลจากภายนอก) และความเป็นเจ้าของของฝ่ายบริหาร (การสอดคล้องดูแลจากภายใน) มีผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัท ปัจจัยภายนอกส่งผลกระทบต่อตัวแทนในการสอดคล้องดูแลระหว่างผู้บริหาร ในขณะที่ผู้สอบบัญชีและมูลค่าของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยความเป็นเจ้าของของฝ่ายบริหาร ความสำคัญของการตรวจสอบภายนอกถือเป็นส่วนหนึ่งในกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ได้รับความสนใจ ผลการศึกษาแนะนำว่า การสอดคล้องดูแลภายในจากผู้บริหารจะมีอิทธิพลต่อแนวทางที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัท นอกจากนั้นยังพบว่า กลไกการกำกับดูแลภายในของฝ่ายบริหาร การตรวจสอบจากภายนอก และมูลค่าบริษัทมีความสัมพันธ์ร่วมกัน นอกจากนั้นบทความนี้ยังมีการตรวจสอบปัจจัยที่มีส่วนร่วมในการสอดคล้องดูแลทั้งจากภายในและภายนอก การตรวจสอบความสัมพันธ์กับมูลค่าของบริษัทซึ่งถูกโต้แย้งว่าการสอดคล้องดูแลภายในจากผู้บริหารและการสอดคล้องดูแลภายนอกจากผู้สอบบัญชีที่แสดงให้เห็นถึงหลักการที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัท ถึงแม้ว่าการสอดคล้องดูแลทั้ง 2 ชนิดจะสามารถแทนที่กันและกันหรือส่งผลให้องค์ประกอบของการสอดคล้องดูแลสมบูรณ์ได้ จากผลการศึกษาของบริษัทจดทะเบียนในปี 2005 พบว่า มูลค่าการแลกเปลี่ยนของหุ้นในตลาดมีมูลค่ามากกว่าร้อยละ 60 กล่าวคือ การสอดคล้องดูแลภายในมีความสัมพันธ์ที่ไม่อยู่ในรูปเชิงเส้นกับการสอดคล้องดูแลภายนอกซึ่งวัดได้จากจำนวนของผู้สอบบัญชี ผลสรุปแสดงให้เห็นว่า เจ้าของที่เป็นผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของบริษัทโดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นไม่อยู่ในรูปเชิงเส้น โดยเจ้าของที่เป็นผู้บริหารพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนของผู้สอบบัญชีของบริษัท การสอดคล้องดูแลภายในกับการสอดคล้องดูแลภายนอกมีความเป็นอิสระต่อกัน และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม นอกจากนั้นจำนวนของผู้สอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผล

การดำเนินงานของบริษัทแสดงให้เห็นว่า การสอดคล้องดูแลภายนอกจะทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้น ในขณะที่มูลค่าของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับเจ้าของฝ่ายบริหาร อีกทั้ง เจ้าของที่เป็นผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของบริษัทเนื่องมาจากการควบคุมการสอดคล้องดูแลภายนอก

Chen and Nowland (2010) ศึกษาผลกระทบระหว่างค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลที่มีการเปลี่ยนแปลงตามต้นทุนตัวแทนกับผลการดำเนินงานของบริษัทซึ่งนำไปสู่ความแตกต่างของโครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัท เพื่อศึกษาบริษัทขนาดใหญ่ 100 บริษัทยกเว้นธุรกิจการเงินในประเทศฮ่องกง มาเลเซีย สิงคโปร์ และได้หวนในช่วงระหว่างปี 1998-2004 วัดอุปสงค์เพื่อศึกษาระดับการสอดคล้องดูแลของบริษัทที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ถือหุ้นส่วนน้อย เนื่องจากบริษัทมีช่องว่างระหว่างการสอดคล้องดูแลของคณะกรรมการกับผลการดำเนินงานของบริษัทซึ่งเกิดขึ้นภายในบริษัทที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัว โดยระดับการสอดคล้องดูแลที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบริษัทในทวีปเอเชียเทียบเท่ากับการแยกตำแหน่งของประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการซึ่งแสดงถึงความเป็นอิสระของคณะกรรมการถึงร้อยละ 38 และการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและคณะกรรมการค่าผลตอบแทน แต่ทว่าระดับที่เหมาะสมของการกำกับดูแลของคณะกรรมการจากบริษัทที่นำมาศึกษาแสดงให้เห็นว่า ระดับที่ขึ้นจะส่งผลต่อหลักปฏิบัติโดยบริษัทที่มีพื้นฐานมาจากลักษณะของครอบครัวมีคณะกรรมการที่เป็นอิสระโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 23 แต่ระดับที่เหมาะสมที่พบคือร้อยละ 38 ดังนั้น บริษัทที่มีพื้นฐานมาจากลักษณะของครอบครัวจะปฏิเสธการนำหลักการสอดคล้องดูแลมาปฏิบัติเพื่อเพิ่มผลประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นส่วนน้อย ในขณะที่ระดับการสอดคล้องดูแลที่เหมาะสมของคณะกรรมการจะมีความอ่อนไหวต่อความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มครอบครัวและผู้ถือหุ้นส่วนน้อย โดยการสอดคล้องดูแลที่เพิ่มมากขึ้นไม่ส่งผลให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นส่วนน้อยแต่กลับส่งผลเสียต่อผลการดำเนินงานของบริษัท เนื่องมาจากการสอดคล้องดูแลที่เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมที่จะสร้างความมั่งคั่งให้แก่กลุ่มผู้ถือหุ้น นอกจากนั้นโครงสร้างความเป็นเจ้าของและอำนาจในการควบคุมที่แตกต่างกันจะนำมาซึ่งระดับการสอดคล้องดูแลที่แตกต่างกันส่งผลให้ต้องมีการปรับปรุงแนวทางการกำกับดูแลให้มีความเหมาะสม โดยสรุปแล้วการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การสอดคล้องดูแลที่มากเกินไปในบริษัทที่มีพื้นฐานมาจากลักษณะของครอบครัวทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถือหุ้นส่วนน้อย

Wong, Chang, and Chen (2010) ศึกษาผลกระทบการควบคุมของครอบครัวต่อปฏิกิริยาตอบสนองต่อตลาดหุ้นจากการประกาศความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาด รวมไปถึง

ผลกระทบของการสอดคล้องดูแลที่ผู้ถือหุ้นสถาบันมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมของครอบครัวต่อปฏิบัติการตอบสนองของตลาดหุ้น ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เก็บรวบรวมจาก Taiwan Securities and Futures Institute ในช่วงระหว่างปี 1998-2005 โดยผลกระทบของการควบคุมของครอบครัวแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิทธิในส่วนแบ่งกำไรและสิทธิในการออกเสียงที่มีต่อปฏิบัติการของตลาดหุ้นจากการประกาศความเสี่ยงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดบริษัทที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัวจะได้รับการประเมินการควบคุมของคณะกรรมการและประธานบริษัทโดยขึ้นอยู่กับการประกาศความเสี่ยงในการลงทุนของบริษัท ผลการศึกษาพบว่า การปกป้องผู้ถือหุ้นจะแตกต่างกันตามตลาดโดยประเทศเกิดใหม่มีการปกป้องผู้ถือหุ้นที่อ่อนแอ ความแตกต่างระหว่างสิทธิในกำไรและสิทธิในการออกเสียงส่งผลกระทบที่รุนแรงมากต่อต้นทุนตัวแทนที่เกิดจากผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมกับผู้ถือหุ้นส่วนน้อย ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุม จากหลักฐานที่พบให้การยืนยันได้ว่า ประสิทธิภาพของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปฏิบัติการของตลาดที่ซึ่งขึ้นอยู่กับการประกาศความเสี่ยง อย่างไรก็ตามบริษัทจดทะเบียนที่มีพื้นฐานจากครอบครัวมีปฏิบัติการตอบสนองต่อตลาดหุ้นในระดับต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับบริษัทที่ไม่มีพื้นฐานจากครอบครัว ภายใต้ตัวแปรที่วัดมูลค่าการควบคุมของครอบครัว ผลลัพธ์แสดงให้เห็นถึงหลักฐานที่มั่นคงว่า ผู้ถือหุ้นมีการตอบสนองกับการประกาศความเสี่ยง ผู้ที่มีส่วนได้เสียรับรู้ถึงการควบคุมของครอบครัวของบริษัทจดทะเบียนในตลาดซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อเสียเปรียบมากกว่าที่จะเป็นผลดีในการพิจารณาถึงความเสี่ยงของโครงการ โดยสมาชิกของครอบครัวมักจะได้รับตำแหน่งเป็นประธานบริษัทหรือผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมที่อยู่ในคณะกรรมการส่งผลให้มูลค่าหุ้นบริษัทลดลง ซึ่งผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมจะให้ความสำคัญแก่สิทธิในกำไรและสิทธิในการออกเสียงมากกว่ามูลค่าของตลาดที่จะได้รับผลกระทบจากการประกาศความเสี่ยง ความแตกต่างระหว่างสิทธิในกำไรและสิทธิในการออกเสียงจะมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อปฏิบัติการของตลาดหุ้นซึ่งเป็นผลจากปัญหาตัวแทน เมื่อบริษัทมีผู้ถือหุ้นสถาบันจำนวนน้อยจะทำให้การควบคุมของครอบครัวมีผลกระทบเชิงลบกับการวัดมูลค่าของตลาดหุ้น ผลลัพธ์ของการถือครองหุ้นในระยะยาวและผลการดำเนินงานพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการควบคุมของครอบครัวซึ่งปฏิบัติการที่เกิดขึ้นเหมือนกับตลาดหุ้นระยะสั้น สิ่งนี้ระบุว่าการควบคุมของครอบครัวมีผลกระทบเชิงลบกับความเสี่ยงของกิจกรรมในการสร้างมูลค่า การค้นพบในครั้งนี้สนับสนุนว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดธุรกิจที่มีการควบคุมของครอบครัวไม่มีการดำเนินงานที่ดีกว่าบริษัทที่ไม่ใช่ครอบครัวอย่างแท้จริงในเรื่องการพิจารณาความเสี่ยงของบริษัท

Yoshikawa and Rasheed (2010) ศึกษาชนิดของบริษัทที่มีจากพื้นฐานของธุรกิจของครอบครัวที่มักจะละเลยการกำกับดูแล กล่าวคือ ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ซึ่งถูกพบบ่อยในบางบริษัทส่งผลให้เพิ่มความขัดแย้งระหว่างตัวการและตัวการเป็นการนำไปสู่จุดอ่อนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย รวมทั้งผลการดำเนินงานที่เพิ่มมากขึ้นและกระจายกำไรโดยสมัครใจผ่านทางกำไรปันผล ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้มาจากTokyo Stock Exchange (TSE) จำนวน 210 บริษัทในประเทศญี่ปุ่น โดยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการควบคุมของครอบครัวและการคืนผลกำไร ผลศึกษาพบว่า การควบคุมของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการจ่ายปันผลซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอของศักยภาพการจ่ายคืนผลตอบแทน อีกทั้งทัศนคติของตัวการต่อตัวการเป็นทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาผลกระทบของการกำกับดูแลที่แตกต่างกันในบริษัทแสดงให้เห็นความแตกต่างของวัตถุประสงค์ของเจ้าของที่มีลักษณะแบบครอบครัว ธนาคาร และนักลงทุนต่างประเทศต่อการตัดสินใจลงทุนในบริษัทโดยนำผลกำไรและการจ่ายปันผลของบริษัทที่มาใช้ในการตัดสินใจ ทั้งนี้เมื่อระดับของตัวการมีความแตกต่างกันหนึ่งในตัวการอาจจะมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลตัวการอื่นๆ นอกจากนั้นยังพบว่า นักลงทุนต่างประเทศมีปฏิกิริยาต่อการควบคุมของครอบครัวที่จะลดการจ่ายปันผลและการเพิ่มกำไร ในขณะที่นักลงทุนสถาบันไม่มีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ผลกระทบผู้ถือหุ้นสถาบันไม่สามารถส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่ดำรงตำแหน่งกรรมการและผลกำไรของบริษัท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าธนาคารมีความสนใจที่จะลงทุนในบริษัทที่มั่นคงแทนเพื่อผลกำไรที่เพิ่มมากขึ้นโดยไม่ทำให้ประสบกับความเสียหายโดยเฉพาะบริษัทที่ให้ความสำคัญกับกลไกการกำกับดูแล ผลกระทบที่แตกต่างกันของธนาคารและนักลงทุนต่างประเทศกับการจ่ายปันผล กล่าวคือ มีความเป็นไปได้ที่เจ้าของที่เป็นครอบครัวอาจสนใจผลประโยชน์ของตนมากกว่ากลุ่มผู้ถือหุ้นภายนอกส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มผู้ถือหุ้น

โครงสร้างความเป็นเจ้าของ

โครงสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership Structure) ของกิจการเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดหลักการที่ดีเกี่ยวกับกำกับดูแลกิจการ เนื่องจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของนี้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่าง 2 ฝ่ายที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Major Stakeholders) ในกิจการ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. โครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัว (Concentrated Ownership Structure)

โครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบนี้อาจจะมีผู้ถือหุ้นจำนวนมากหรือน้อยรายก็ได้ ลักษณะที่สำคัญคือจะต้องมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพียงน้อยรายที่มีการถือหุ้นแบบกระจุกตัวและมีสิทธิในการออกเสียง (Voting right) เพื่อควบคุมกิจการ (Controlling Shareholder) ประเภทของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมบริษัทที่เป็นที่รู้จัก อาทิเช่น ผู้ถือหุ้นที่มีลักษณะเป็นกลุ่มครอบครัวหรือตระกูล (Family) ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวนี้จะเกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคล 2 ประเภท คือ ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมบริษัท และผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (Minority Shareholder) ซึ่งลักษณะความขัดแย้งของโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวนี้แตกต่างจากลักษณะความขัดแย้งของโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจายตัวที่เกิดจากผู้บริหารและผู้ถือหุ้น เนื่องจากผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้บริหาร หรืออีกกรณีคือผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมเข้ามาเป็นผู้บริหารเสียเอง ซึ่งทำให้การดำเนินการตัดสินใจต่างๆ ของบริษัทเป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมเป็นสำคัญ แม้ว่าในบางครั้ง การกระทำหรือการตัดสินใจดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัทโดยรวม หรือส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย (Minority Shareholder Wealth) เนื่องจากผู้ถือหุ้นส่วนน้อยมีส่วนการถือครองหุ้นภายในบริษัทต่ำจึงส่งผลให้มีเสียงไม่เพียงพอที่จะท้าทายอำนาจในการตัดสินใจของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมได้ หรือแม้แต่การลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกคณะกรรมการซึ่งเป็นตัวแทนของตงก็ยังไม่ไปได้ยาก

โครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวนั้นคณะกรรมการมักจะถูกรวบงำโดยผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุม ถึงแม้ว่าคณะกรรมการจะต้องเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นทุกคน แต่ทว่าคณะกรรมการกลับเป็นเพียงแค่ตัวแทนของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมเท่านั้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2552)

บริษัทส่วนใหญ่ในประเทศไทยมักจะมีการเริ่มต้นในลักษณะของธุรกิจครอบครัว ต่อมาเมื่อบริษัทนั้นได้มีการขยายตัวและเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อดำเนินการระดมทุนจากบุคคลภายนอก ผู้ก่อตั้งบริษัทซึ่งเป็นบุคคลภายในครอบครัวก็ยังคงเป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมบริษัทอยู่เช่นเดิม จึงเห็นได้ว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนมากมีพื้นฐานมาจากบริษัทที่มีลักษณะเดิมเป็นครอบครัว โดยการถือหุ้นส่วนใหญ่รวมทั้งอำนาจการบริหารของบริษัทยังคงอยู่ในสมาชิกของครอบครัว (Big inside

shareholder) นอกจากนี้ผู้ลงทุนภายนอกจะมีการพิจารณาเพื่อตัดสินใจลงทุนในบริษัทเนื่องมาจากผู้ลงทุนภายนอกมีความเชื่อมั่นในกลุ่มของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท (นวพร พงษ์ตันฑกุล, 2546) โดย Asian Development Bank (ADB, 2000a) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะที่สำคัญของการกำกับดูแลกิจการในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด 5 ประเทศ คือ อินโดนีเซีย เกาหลี มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ผลการตรวจสอบการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นนั้นพบว่า ค่าเฉลี่ยของอัตราการกระจุกอยู่ในระดับที่สูงมาก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะการถือหุ้นแบบกระจุกตัวของบริษัทจดทะเบียนในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียง

ประเทศ	อัตราการกระจุกตัว (%)		ข้อมูลประจำปี
	ผู้ถือหุ้นที่สูงที่สุด	ผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก	
อินโดนีเซีย	48.2	67.5	2540
เกาหลี	20.4	38.5	2541
มาเลเซีย	30.3	58.8	2541
ฟิลิปปินส์	33.5	60.2	2540
ไทย	28.5	56.6	2540

ที่มา: Corporate governance and finance in East Asia: A study of Indonesia, Republic of Korea, Malaysia, Philippines and Thailand, Vol.1 (A consolidates report), Asia Development Bank (ADB) (2000a)

ผลของการวิเคราะห์การกระจุกตัวของการถือหุ้นในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 แสดงให้เห็นว่า ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่สุดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยถือหุ้นประมาณร้อยละ 28.5 ของหุ้นทั้งหมดที่บริษัทออกและเรียกชำระแล้ว ในขณะที่ผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกของบริษัทมีประมาณร้อยละ 56.6 ของหุ้นทั้งหมดที่บริษัทออกจำหน่าย ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมดของบริษัท เมื่อนำข้อมูลของประเทศไทยทำการเปรียบเทียบกับประเทศอื่นที่ได้จากการสำรวจของ ADB (2000a) พบว่า ประเทศไทยมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่เป็นอันดับที่ 4 ซึ่งรองมาจากประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซียซึ่งได้อันดับที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

ADB (2000b) ศึกษาถึงอันดับของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2533-2541 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การกระจุกตัวของการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกของบริษัทจดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2533-2541

	ค่าเฉลี่ย	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541
ผู้ถือหุ้นสูงสุดอันดับที่ 1	28.1	26.2	26.3	26.8	32.3	26.4	27.7	28.1	28.5	28.9
ผู้ถือหุ้นสูงสุดอันดับที่ 2	12.0	11.4	11.4	11.0	16.5	10.7	11.3	11.7	11.7	12.1
ผู้ถือหุ้นสูงสุดอันดับที่ 3	7.4	6.6	6.8	7.1	9.9	6.9	7.0	7.1	7.3	7.3
ผู้ถือหุ้นสูงสุดอันดับที่ 4	5.2	4.9	5.0	5.2	6.4	4.9	5.0	5.1	5.1	5.2
ผู้ถือหุ้นสูงสุดอันดับที่ 5	4.0	3.9	3.9	4.0	4.6	3.9	3.9	3.9	4.1	4.2
ผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก	56.4	52.4	52.4	53.8	68.9	52.6	54.3	55.6	56.6	57.5

ที่มา: Corporate governance and finance in East Asia: A study of Indonesia, Republic of Korea, Malaysia, Philippines and Thailand, Vol.2 (Country Studies: Thailand), Asian Development Bank (ADB) (2000b)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกนั้นมีค่าเฉลี่ยถึงร้อยละ 56.4 ของจำนวนหุ้นที่ออกจำหน่ายทั้งหมดของบริษัท นอกจากนั้นเมื่อศึกษาค่าเฉลี่ยของผู้ถือหุ้นสูงสุดในแต่ละปีนั้นพบว่า ผู้ถือหุ้นสูงสุดเพียง 3 อันดับแรกของบริษัทก็มีการถือหุ้นเกือบครึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมดของบริษัทกล่าวคือ ประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่ออกจำหน่ายทั้งหมด ผลการศึกษารังนี้สะท้อนให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยมีการกระจุกตัวของการถือหุ้นอยู่ในมือของผู้ถือหุ้นเพียงไม่กี่คนซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักเป็นผู้ก่อตั้งหรือกลุ่มคนที่มีความสนิทสนมกัน ผู้ถือหุ้นเหล่านี้ถือเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทซึ่งมีอำนาจและมีอำนาจในการควบคุมบริษัทเนื่องจากผู้ถือหุ้นเหล่านี้จะใช้สิทธิของตนในการออกเสียงในที่ประชุมส่งผลให้ผู้ถือหุ้นเหล่านี้สามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานรวมถึงการตัดสินใจต่างๆ ของบริษัทได้ ในขณะที่ผู้ถือหุ้นรายย่อยของบริษัทมีสัดส่วนการถือหุ้นน้อยกว่าผู้ถือหุ้นรายใหญ่มาก ซึ่งส่งผลให้ผู้ถือหุ้นรายย่อยมีอิทธิพลต่อบริษัทน้อยมากหรือไม่มีอิทธิพลต่อบริษัทในการตัดสินใจในการบริหารงานหรือควบคุมบริษัทเลย (ADB, 2000b)

2. องค์ประกอบของผู้ถือหุ้น (Ownership Composition)

องค์ประกอบของผู้ถือหุ้น หมายถึง ประเภทของบุคคลที่เป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท ซึ่งผู้ถือหุ้นของบริษัทอาจจะมีทั้งบุคคลทั่วไป กลุ่มครอบครัว บริษัทในเครือ ธนาคาร สถาบันการเงิน บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวม หรือบริษัทอื่นๆ ที่มีชื่อสถาบันการเงิน (นวพร พงษ์ดัชนีสกุล, 2546) ซึ่ง ADB (2000b) ได้ศึกษาสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมประเภทต่างๆ ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2533-2541 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 องค์ประกอบของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2533-2541

ปี	บริษัท	ธนาคาร	บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์	บุคคลทั่วไป	รัฐบาล	อื่นๆ
2533	28.3	2.1	6.9	13.9	0.7	1.1
2534	27.6	1.8	7.2	15.2	0.5	0.9
2535	25.4	1.6	7.5	18.0	0.8	0.7
2536	22.8	1.6	2.9	17.9	0.7	-
2537	23.3	1.4	6.5	18.9	1.3	1.3
2538	27.3	1.2	5.1	19.4	1.3	0.5
2539	27.8	1.5	4.7	20.0	1.2	0.5
2540	28.6	1.3	5.6	19.3	1.5	0.4
2541	28.5	1.6	5.2	20.0	1.4	1.0
ค่าเฉลี่ย	26.7	1.5	5.5	18.5	1.1	3.3

ที่มา: Corporate governance and finance in East Asia: A study of Indonesia, Republic of Korea, Malaysia, Philippines and Thailand, Vol.2 (Country Studies: Thailand), Asian Development Bank (ADB) (2000b)

จากตารางที่ 3 พบว่า บริษัทในเครือประกอบด้วยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่สุดในตารางที่ 3 จำนวน 5 อันดับของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผู้ถือหุ้นที่เป็นเจ้าของมีการถือหุ้นคิดค่าเฉลี่ยเป็นสัดส่วนร้อยละ 26.7 ของหุ้นทั้งหมดของบริษัท ในขณะที่บุคคล

ทั่วไปเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่อันดับที่ 2 โดยมีการถือหุ้นคิดค่าเฉลี่ยเป็นสัดส่วนร้อยละ 18.57 ของหุ้นทั้งหมดของบริษัท เมื่อพิจารณาถึงผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลทั่วไปจะพบว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้บริหารที่อยู่ระดับสูงที่ดำรงอยู่ในตำแหน่งที่สำคัญของบริษัท หรือสมาชิกครอบครัวของผู้ก่อตั้งบริษัทเนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะรักษาอำนาจในการควบคุมบริษัทผ่านทาง การถือหุ้นในสัดส่วนที่สูงมากหรือมีส่วนร่วมในการบริหารงานประจำของบริษัท ในขณะที่กลุ่มผู้ถือหุ้นที่เป็นสถาบันการเงินนั้นมีการถือหุ้นในสัดส่วนที่รองลงมาจากบริษัทและบุคคลทั่วไป ถึงแม้ว่ากลุ่มผู้ถือหุ้นที่เป็นสถาบันการเงินนั้นจะเป็นผู้ถือหุ้นที่สูงสุด 5 อันดับแรกแต่ก็มีอิทธิพลกับบริษัทไม่มากนัก เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการถือหุ้นพบว่าธนาคารมีสัดส่วนการถือหุ้นร้อยละ 1.5 ของหุ้นทั้งหมด ส่วนบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์มีสัดส่วนการถือหุ้นร้อยละ 5.5 ของหุ้นทั้งหมด ดังนั้น กลุ่มผู้ถือหุ้นที่เป็นบริษัทและกลุ่มผู้ถือหุ้นที่เป็นครอบครัวเป็นผู้ถือหุ้นที่มีอิทธิพลในการควบคุมต่อบริษัทเป็นอย่างมาก ส่วนกลุ่มผู้ถือหุ้นที่เป็นสถาบันนั้นมีอิทธิพลในการควบคุมบริษัทในระดับที่ต่ำกว่า 2 กลุ่มข้างต้น (ADB, 2000b)

บริษัทที่มีสัดส่วนของผู้ถือหุ้นที่มากขึ้นจะทำให้ลักษณะของผู้ถือหุ้นภายในบริษัทมีความซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งผู้ถือหุ้นที่มีสัดส่วนการถือครองหุ้นของบริษัทสูงจะมีอิทธิพลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายในบริษัททั้งในเรื่องการกำหนดนโยบายทางการบัญชีรวมทั้งกลยุทธ์ในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงิน ดังผลการศึกษาที่ผ่านมาในอดีต อาทิเช่น Chung, Firth, and Kim (2002) พบว่า นักลงทุนสถาบันที่มีการลงทุนในบริษัทจะมีแรงจูงใจในการกำกับดูแลกิจการและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการ โดยนักลงทุนสถาบันขนาดใหญ่ที่ถือครองหุ้นของบริษัทจะช่วยยับยั้งการจัดการกำไร ซึ่งหลักฐานที่ได้จากการศึกษาทำให้เห็นว่านักลงทุนสถาบันที่มีขนาดใหญ่จะมีกลไกในการกำกับดูแลพฤติกรรมของผู้บริหารที่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ส่วน Mitra and Cready (2005) พบว่า ความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างสัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบันกับการจัดการกำไรในรายการคงค้างที่ผิดปกติ กล่าวคือ เมื่อสัดส่วนผู้ถือหุ้นสูงขึ้นจะทำให้บริษัทมีการจัดการกำไรในรายการคงค้างลดลง นอกจากนี้ผู้ถือหุ้นสถาบันจะช่วยลดพฤติกรรมที่ผู้บริหารจะฉวยโอกาสบิดเบือนการรายงานงบการเงินและช่วยปรับปรุงคุณภาพในการกำกับดูแลการรายงานทางการเงินของบริษัท

นอกจากนั้น ผู้บริหารที่มีการถือครองหุ้นในบริษัทจะมีแรงจูงใจเพิ่มมากขึ้นในผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากบริษัท โดยแรงจูงใจที่เพิ่มขึ้นนั้นจะเห็นได้จากคุณภาพและชนิดของการเปิดเผยรายงานทางการเงินของบริษัท ดังเช่นผลการศึกษาในอดีต อาทิเช่น Holthausen,

Larcker, and Sloan (1995) พบว่า ผู้บริหารจะมีการจัดการกำไรลดลงเมื่อผู้บริหารได้รับโบนัสเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นการดำเนินงานของผู้บริหาร ในขณะที่ Gul, Lynn, and Tsui (2002) พบว่า เจ้าของที่เป็นผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารถ้าหากบริษัทมีการตรวจสอบจาก Big6 รวมทั้งคุณภาพการตรวจสอบที่เพิ่มขึ้นจะช่วยลดแรงจูงใจของบุคคลภายในบริษัทที่ต้องการหาผลประโยชน์จากบริษัท

3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ

Xu and Wang (1999) ศึกษาว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศจีนที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลกิจการโดยบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศจีนมีโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่ซับซ้อนซึ่งกลุ่มที่มีอิทธิพลมีอยู่ด้วยกัน 3 กลุ่ม คือ รัฐบาล นักลงทุนสถาบัน และนักลงทุนทั่วไป เนื่องจากความเป็นเจ้าของมีลักษณะของการกระจุกตัวที่ค่อนข้างรุนแรง การวิเคราะห์เชิงประจักษ์แสดงให้เห็นว่าการรวมตัวกันของเจ้าของและการถือครองหุ้นของเจ้าของที่มีลักษณะแบบกระจุกตัวนั้นมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัท โดยที่การถือครองหุ้นแบบกระจุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความสามารถในการทำกำไร นอกจากนี้ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนการถือครองหุ้นของแต่ละบุคคล แต่ทว่าสัดส่วนการถือครองหุ้นของรัฐบาลพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบหรือไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการซื้อขายหุ้นของผู้ถือหุ้นทั่วไป นอกจากนี้ผู้ทำการศึกษายังพบว่าความสามารถในการผลิตของแรงงานมีแนวโน้มที่ลดลงเมื่อรัฐบาลมีสัดส่วนการถือหุ้นที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามผู้ถือหุ้นที่มาจากสถาบันรายใหญ่มีความสำคัญต่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี

นวพร พงษ์ตันทุกล (2546) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการเป็นเจ้าของทั้งการกระจุกตัวและองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 80 บริษัท โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ นอกจากนี้เพื่อการวิเคราะห์ความสอดคล้องกันระหว่างการเปิดเผยข้อมูลจริงของบริษัทตัวอย่างเหล่านี้กับระดับการเปิดเผยข้อมูลที่มีผู้ถือหุ้นภายนอกจำนวน 160 คนต้องการ ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการจัดส่งกระดาษทำการไปให้แก่ผู้จัดการฝ่ายบัญชีของบริษัทที่ผู้ทำการศึกษาสุ่มมาเพื่อทำการทดสอบเกี่ยวกับแนวทางการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ต่อจากนั้นจึงนำข้อมูลมาสร้างดัชนีการ

เปิดเผยข้อมูลแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก เพื่อใช้ในการวัดระดับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลที่แทนด้วยความครอบคลุมในรายละเอียดทั้งการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ โดยข้อกำหนด และโดยรวม

ผลการศึกษาพบว่า การกระจุกตัวของการถือหุ้นซึ่งวัดจากการถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจและการเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด ส่วนองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นพบว่า การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นภายในที่วัดจากการถือหุ้นของกรรมการและผู้บริหารไม่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ โดยข้อกำหนด และโดยรวมทั้งหมด ในขณะที่การถือหุ้นของนักลงทุนสถาบันนั้นมีความสัมพันธ์กับการเปิดเผยข้อมูลทั้ง 3 ประเภท นอกจากนั้นการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินของบริษัทที่ผู้ทำศึกษานำมาศึกษานั้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ถือหุ้นภายนอก ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในทางปฏิบัตินี้มีระดับที่ต่ำกว่าการเปิดเผยข้อมูลของผู้ถือหุ้นที่ต้องการ

Shen, Hsu and Chia (2006) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับมูลค่าของกิจการรวมไปถึงปัจจัยอื่นๆ ที่จะสร้างมูลค่าของกิจการ โดยการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาบริษัทที่มาจากตลาดต่อรอง (OTC) ซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรมการเงินทั้งหมดจำนวน 67 บริษัท ผู้ทำการศึกษาตั้งสมมติฐานในการศึกษาดังต่อไปนี้

- (1) โครงสร้างความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับมูลค่าปัจจุบันสุทธิ
- (2) โครงสร้างความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตรามูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น
- (3) โครงสร้างความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับราคาหุ้น
- (4) โครงสร้างความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ (PER)

โดยในการศึกษานั้นผู้ทำการศึกษาได้แยกโครงสร้างความเป็นเจ้าของออกเป็น 4 ตัวแปร คือ เจ้าของที่เป็นทั้งคณะกรรมการและผู้บริหาร เจ้าของที่เป็นผู้บริหาร เจ้าของที่เป็นนักลงทุนสถาบัน และจำนวนหุ้นที่ถือครองโดยคณะกรรมการและผู้บริหาร

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของที่ซึ่งเจ้าของเป็นคณะกรรมการและผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าปัจจุบันสุทธิต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารที่มีอำนาจในการควบคุมปฏิบัติงานในกิจการจะช่วยทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวกแก่กิจการ นอกจากนี้

ยังพบว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่ซึ่งเจ้าของเป็นคณะกรรมการและผู้บริหารรวมทั้งที่เป็นนักลงทุนสถาบันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ เจ้าของที่เป็นนักลงทุนสถาบันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับราคาหุ้น เนื่องจากนักลงทุนสถาบันจะได้รับข้อมูลที่ง่ายกว่าและมีความเป็นมืออาชีพในการนำข้อมูลไปใช้มากกว่า ซึ่งส่งผลให้กลไกการกำกับดูแลนั้นมีประสิทธิภาพกว่านักลงทุนทั่วไป อย่างไรก็ตามไม่พบว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับอัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิ เนื่องมาจากการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาอุตสาหกรรมการเงินจึงมีผลกระทบต่ออัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรสุทธิน้อย ดังนั้นในการหามูลค่าของตลาดควรใช้มูลค่าปัจจุบันสุทธิหรือมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น

Xiaozhou, Jin and Hong (2008) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวของเจ้าของกับผลการดำเนินงานของบริษัท การศึกษานี้อยู่ภายใต้ตัวอย่างการเสนอหุ้นครั้งแรก (IPO) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศจีน 2 แห่ง คือ Shanghai Stock Exchange และ Shenzhen Stock Exchange โดยอยู่ในปี ค.ศ. 2001 และ 2002 ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 189 บริษัท ตัวแปรที่ผู้ทำการศึกษาสนใจนำมาศึกษามีดังต่อไปนี้ อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เป็นสิ่งที่ใช้ในการชี้วัดผลการดำเนินงานของบริษัท ส่วนตัวแปรที่ใช้ในการวัดการกระจุกตัวของเจ้าของนั้นคือ ผลรวมสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่

ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวของเจ้าของ (สัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่และผลรวมของสัดส่วนการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก) มีความสัมพันธ์แบบ Cubic Function Curve อย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัท เมื่อสัดส่วนการถือหุ้นแบบกระจุกตัวของเจ้าของของบริษัทเพิ่มขึ้นจะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงแบบ “ลดลง-เพิ่มขึ้น-ลดลง”

จรรยา เพียงพรเพ็ญ (2551) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบันกับการจัดการกำไร โดยกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งอยู่ใน SET100 และกลุ่มที่ไม่ใช่ SET100 ในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งมีประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทั้งหมด 386 บริษัท ซึ่งการศึกษานี้เพื่อทดสอบความเชื่อที่ว่า นักลงทุนสถาบันซึ่งเป็นบุคคลจากภายนอกที่มีอิทธิพลในกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นจะมีส่วนในการช่วยลดการจัดการกำไรของฝ่ายบริหาร โดยผู้

ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากสัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบันที่ประกาศในรายชื่อของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทได้มีการเปิดเผย

ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบันไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรในกลุ่มตัวอย่างรวมซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะแตกต่างกับผลการศึกษาในอดีตที่เกิดขึ้นในประเทศ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะมาจากโครงสร้างการถือครองหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่เมื่อผู้ทำการศึกษาค้นคว้าได้แยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มบริษัท SET100 และ กลุ่มบริษัทที่ไม่ใช่ SET100 นั้นพบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบันมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัท SET100 ส่วนการทดสอบความสัมพันธ์ในกลุ่มบริษัทที่ไม่ใช่ SET100 พบว่าสัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบันไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร

ตารางที่ 4 สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ

รายชื่อผลการศึกษา	TOP5	MOWN	INSOWN
Xu and Wang (1999)	✓		
นวพร พงษ์ตันกุล (2546)	✓	✓	✓
Shen, Hsu and Chia (2006)		✓	✓
Xiaozhou, Jin and Hong (2008)	✓		
จรรยา เพียงพรเพ็ญ (2551)			✓

โดย TOP5 = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก
 MOWN = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ
 INSOWN = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน
 ✓ = คณะผู้ทำการศึกษาค้นคว้า

แนวคิดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1. ขั้นตอนการแต่งตั้งผู้สอบบัญชี

ธุรกิจมีการดำเนินงานเพื่อหวังผลกำไรจึงจำเป็นต้องมีการจัดทํางบการเงินเพื่อแสดงถึงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของกิจการ โดยต้องมีการจัดทํางบการเงินอย่างน้อยปีละครั้ง ซึ่งบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจการจะให้ความสำคัญกับงบการเงินเนื่องจากเป็นสิ่งที่บอกถึงผลการดำเนินงานของบริษัท อาทิเช่น ผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของกิจการย่อมให้ความสำคัญต่อผลตอบแทนที่ตนควรได้จากการลงทุนในบริษัทโดยผลตอบแทนดังกล่าวมักจะอยู่ในรูปของเงินปันผล ในขณะที่ธนาคารหรือสถาบันทางการเงินซึ่งเป็นอนุมัติการให้บริษัทกู้ยืมเงินก็ต้องการที่จะทราบว่าบริษัทมีความสามารถเพียงพอที่จะชำระดอกเบี้ยรวมไปถึงเงินต้นที่บริษัทได้กู้ยืมมาเพื่อใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนั้น นักลงทุนทั่วไปย่อมต้องการทราบถึงความสามารถในการทำกำไรของบริษัทเพื่อใช้ในการตัดสินใจในการซื้อหรือขายหุ้นของบริษัท

งบการเงินที่บริษัทได้มีการจัดทำขึ้นมานั้นอาจจะมีข้อมูลที่เพียงพอแก่ผู้บริหารหรือบุคคลภายในบริษัทเพื่อใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ในบริษัท แต่สำหรับบุคคลภายนอกหรือผู้ถือหุ้นแล้ว งบการเงินที่บริษัทจัดทำขึ้นนั้นยังไม่มีที่น่าเชื่อถือเพียงพอ เนื่องจากงบการเงินนั้นจัดทำโดยคณะกรรมการบริษัทผู้ซึ่งได้รับมอบหมายให้บริหารงานของบริษัท ดังนั้น บริษัทต้องได้รับตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีและแสดงความเห็นต่องบการเงินเพื่อให้การรับรองที่น่าเชื่อถือแก่ผู้ใช้งบการเงิน เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระและเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบัญชี (พยอมสิงห์เสนห์, 2544) โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2472 ได้กำหนดให้บริษัทต้องมีการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีซึ่งกำหนดไว้ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 1197 กำหนดว่า “งบคูลนั้นต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่ง หรือหลายคนตรวจสอบแล้วนำเสนอ เพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในสี่เดือนนับแต่วันที่ตั้งในงบคูลนั้น อนึ่ง ให้ส่งสำเนางบคูลไปยังบุคคลทุกคนบรรดาที่มีชื่อในทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัท แต่ก่อนวันนัดประชุมใหญ่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน นอกจากนั้น ให้มีสำเนางบคูลเปิดเผยไว้ในสำนักงานของบริษัทในระหว่างเวลาเช่นนั้น เพื่อให้ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้นตรวจสอบได้ด้วย” จากมาตรานี้สรุปได้ว่า บริษัทจำกัต้องแต่งตั้งผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบงบคูลรวมไปถึงงบการเงิน โดยจะอนุมัติการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีในที่ประชุมใหญ่เป็นประจำทุกปี

มาตรา 1214 กำหนดว่า “ผู้สอบบัญชีต้องทำรายงานว่าด้วยงบดุลและบัญชีที่ยื่นต่อที่ประชุมสามัญ ผู้สอบบัญชีต้องแถลงในรายงานเช่นนั้นด้วยว่า ตนเห็นว่างบดุลได้ทำโดยถูกต้อง ควรฟังว่า คำแถลงให้ เห็นว่าการงานของบริษัทที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและถูกต้องหรือไม่” จากมาตรานี้สรุปได้ว่า เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบงบการเงินเสร็จสิ้นแล้ว ผู้สอบบัญชีจะต้องจัดทำรายงานการสอบบัญชีเสนอแก่ที่ประชุมสามัญประจำปี (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันทพร, 2549)

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้บริษัทมีการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีเช่นกันในมาตรา 120 กำหนดไว้ว่า “ให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นสามัญประจำปีแต่งตั้งผู้สอบบัญชีและกำหนดจำนวนค่าสอบบัญชีของบริษัททุกปี ในการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีจะแต่งตั้งผู้สอบบัญชีคนเดิมก็ได้” นอกจากการแต่งตั้งผู้สอบบัญชีแล้ว ในการประชุมผู้ถือหุ้นสามัญจะต้องมีการอนุมัติค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีในงวดปัจจุบัน ซึ่งค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีนี้เป็นค่าตอบแทนที่บริษัทให้แก่ผู้สอบบัญชีในการให้บริการตรวจสอบแก่บริษัท โดยค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีจะแยกออกเป็นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Audit Fees) และค่าบริการอื่น (Non-audit Fee) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2551)

ผู้สอบบัญชีให้บริการสอบบัญชีแก่บริษัทนั้นจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับที่ออกโดย ก.ล.ต. เกี่ยวกับการ “มารยาทของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต” ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2534) ออกตามความในพระราชบัญญัติผู้สอบบัญชี พ.ศ. 2505 ได้กล่าวถึงค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีไว้ในข้อ 5 เรื่อง มารยาททั่วไป ข้อย่อย (จ) ความว่า “ไม่กำหนดค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนโดยถือเอาอัตราสูงสุดของยอดเงินหรือของมูลค่าทรัพย์สินใดที่ตนสอบบัญชี หรือมีส่วนร่วมในการสอบบัญชีเป็นเกณฑ์” โดยมีข้อพิจารณาว่า ในการกำหนดค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีควรกำหนดอย่างยุติธรรม และเหมาะสมกับบริการที่ผู้สอบบัญชีได้ให้แก่ลูกค้า นอกจากนี้ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีอาจกำหนดโดยพิจารณาจากความรู้ความชำนาญรวมทั้งระดับประสบการณ์ที่ต้องใช้ในงานสอบบัญชี อีกทั้งเวลาที่ผู้สอบบัญชีใช้ในการตรวจสอบความซับซ้อนของงาน รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ (ผ่องพรรณ เจริญวิริยะพันธ์, 2550)

2. ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

งบการเงินของกิจการต้องได้รับการตรวจสอบและต้องได้รับการแสดงความคิดเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตก่อนนำเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการ เพื่อเป็นการเพิ่มความ

นำเชื่อถือให้แก่งบการเงินในระดับหนึ่งและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนที่นำงบการเงินไปใช้ ดังนั้น รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อบริษัทที่ได้รับการตรวจสอบ นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้ใช้งบการเงินนั้นจะสามารถพิจารณาได้ว่า งบการเงินได้ จัดทำขึ้นอย่างถูกต้องตามควรหรือมีข้อควรระวังหรือไม่ โดยผู้สอบบัญชีจะได้รับค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชีเป็นผลตอบแทนจากการปฏิบัติงาน ซึ่งถือเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของสำนักงานสอบบัญชี ในอดีตที่ผ่านมา มีผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังต่อไปนี้

Peel and Clatworthy (2001) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการควบคุมภายในตาม หลักการกำกับดูแลกิจการ (องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทและโครงสร้างความเป็นเจ้าของ แบบกระจุกตัว) กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมของประเทศสหราชอาณาจักร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 132 บริษัทในปี 1992 โดยวิธีการทาง สถิติที่ใช้ในการทดสอบครั้งนี้คือ วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares: OLS) ผู้ทำ การศึกษาได้พัฒนาสมมติฐานใหม่จากปัญหาความขัดแย้งของทฤษฎีตัวแทน

ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการบริษัทไม่มีความสัมพันธ์กับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ทั้งตัวแปรการควบคุมตำแหน่งของกรรมการบริหาร ในขณะที่ สัดส่วนการถือครองหุ้นของคณะกรรมการบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบ บัญชีซึ่งจะช่วยในการลดความขัดแย้งของปัญหาตัวแทน ถ้าคณะกรรมการซึ่งถือเป็นผู้ถือหุ้นภายใน บริษัทมีระดับการถือครองหุ้นเพิ่มขึ้นจะส่งผลกระทบทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง ในทางตรงกันข้ามสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นภายนอกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกัน ข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นอกจากนั้นตัวแปรควบคุมอื่นได้แก่ ขนาดของบริษัท ประเภท ของสำนักงานสอบบัญชี (Big-6) และจำนวนของบริษัทสาขา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของ คณะกรรมการบริษัทและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้มีจำนวน 258 บริษัท ซึ่งการศึกษาค้างนี้ใช้วิธี single-equation approach ในการสร้างสมมติฐานเพื่อหา ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ผู้ทำการศึกษาต้องการศึกษา โดยปัจจัยมีทั้งสิ้น 3 ปัจจัย คือ ความเป็น อิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนครั้งของการเข้าประชุมของคณะกรรมการบริษัท และ จำนวนคณะกรรมการบริษัทที่มีความรู้ความชำนาญผลการศึกษาพบว่า ความเป็นอิสระของ

คณะกรรมการบริษัท จำนวนครั้งของการเข้าประชุมของคณะกรรมการบริษัท และจำนวนคณะกรรมการบริษัทที่มีความรู้ความชำนาญ ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กล่าวคือ การที่ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เนื่องจากต้องการให้บริษัทลดความเสี่ยงจากการควบคุมจึงเพิ่มขอบเขตและคุณภาพของการตรวจสอบให้สูงขึ้น ดังนั้นค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งเป็นค่าบริการในการตรวจสอบจึงสูงขึ้นเช่นกัน

Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการตรวจสอบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลตามข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์ในช่วงระยะเวลาระหว่างวันที่ 5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2001 ถึง 30 มิถุนายน ค.ศ.2001 ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 492 บริษัท และเป็นบริษัทที่ได้รับบริการจากสำนักงานตรวจสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big5) โดยใช้วิธี cross-sectional regression model ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งปัจจัยที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ปัจจัย คือ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ ความเชี่ยวชาญทางการเงิน โดยต้องมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินอย่างน้อย 1 คน และความถี่ในการประชุมวัดโดยคณะกรรมการตรวจสอบเข้าร่วมประชุมประจำปีอย่างน้อย 4 ครั้ง

ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นอิสระของคณะกรรมการตรวจสอบ และความเชี่ยวชาญทางการเงิน โดยต้องมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเชี่ยวชาญทางการเงินอย่างน้อย 1 คน ปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยนี้พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนความถี่ในการประชุมวัดโดยคณะกรรมการตรวจสอบเข้าร่วมประชุมประจำปีอย่างน้อย 4 ครั้งไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ผลการศึกษาครั้งนี้ส่งผลให้บริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มประสิทธิภาพและขอบเขตของคณะกรรมการตรวจสอบให้มากขึ้น นอกจากนั้นผลของการศึกษายังสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบในการควบคุมขอบเขตการตรวจสอบให้อยู่ในระดับสูงอีกด้วย

Gul, Chen and Tsui (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร ตัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้บริหาร ค่าตอบแทนของผู้บริหาร และค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์ฮอัสเตรเลียในปี 1993 ซึ่งมีบริษัทจำนวนทั้งสิ้น 648 บริษัทที่นำมาใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธี

Ordinary Least Square (OLS) regressions และมีการตั้งสมมติฐานเพื่อพิสูจน์ปัจจัย 3 ปัจจัยว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ ซึ่งมีปัจจัยทั้งหมด 3 ปัจจัยดังนี้ (1.) รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (2.) ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจะลดลงถ้าหากบริษัทมีระดับการถือครองหุ้นของผู้บริหารเพิ่มมากขึ้น (3.) รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งความสัมพันธ์เชิงลบนี้จะลดลงถ้าหากค่าตอบแทนของผู้บริหารมีความเกี่ยวเนื่องกันกับรายการทางการเงินบัญชี

ผลการศึกษาพบว่า รายการคงค้างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ทว่าความสัมพันธ์ของความเป็นอิสระของรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร ซึ่งความสัมพันธ์ข้างต้นขึ้นอยู่กับสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้บริหารและค่าตอบแทนของผู้บริหาร ผลลัพธ์พบว่า หากบริษัทที่มีส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นจะกระทบต่อความสัมพันธ์เชิงบวกที่เกิดขึ้นระหว่างรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวลดลง ในทางตรงกันข้ามหากความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจะเพิ่มขึ้น หากว่าบริษัทที่มีส่วนของผู้ถือหุ้นลดลง นอกจากนั้นบริษัทที่มีการให้ค่าตอบแทนแก่ผู้บริหารโดยใช้เกณฑ์พื้นฐานทางการเงินในการกำหนดค่าตอบแทนให้กับผู้บริหาร เนื่องจากค่าตอบแทนที่ผู้บริหารควรจะได้รับนั้นเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้บริหารมีการจัดการกับรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารเอง ซึ่งถ้าหากผู้บริหารมีการจัดการรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเช่นกัน เพราะว่ารายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีนั่นเอง

จันทิมา จุฬาวิทยานุกุล (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2548 และ 2549 ยกเว้นธุรกิจการเงินซึ่งประกอบด้วย กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ กลุ่มธนาคาร และกลุ่มประกันภัย และประกันชีวิต ผลการศึกษาพบว่า การจัดการกำไร ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนผลการทดสอบตัวแปรควบคุมพบว่า ขนาดของบริษัท ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน สำนักงานสอบบัญชี และจำนวนบริษัทย่อยที่นำมาทางการเงินรวม ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนั้นมี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมโดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่ม SET50 พบว่าการจัดการกำไรให้สูงขึ้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

รัตนา ชินโชติอังกูร (2550) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุในการประมาณการและทดสอบความสัมพันธ์ การศึกษานี้ใช้ข้อมูลภาคตัดขวางในปี พ.ศ. 2546-2548 ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวนทั้งสิ้น 267 บริษัท ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

(1) กลุ่มของตัวแปรอิสระ ประกอบไปด้วย การรวบรวมตำแหน่งของผู้บริหาร สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท และระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ

(2) กลุ่มตัวแปรที่ใช้ในการควบคุม ประกอบไปด้วย ขนาดของบริษัท อัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าหารด้วยสินทรัพย์รวมของบริษัท ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัท สภาพคล่องของบริษัท รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท และประเภทอุตสาหกรรมของบริษัท

ผลการศึกษาพบว่า การรวบรวมตำแหน่งของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่ตัวแปรด้านการกำกับดูแลอื่นๆ อันได้แก่ สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท และระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ ซึ่งปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ไม่มี ความสัมพันธ์ต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท ในขณะที่ขนาดของบริษัทและประเภทของสำนักงานสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่สภาพคล่องของบริษัท รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร และประเภทอุตสาหกรรมของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมเฉพาะบริษัทที่ได้รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) โดยจะพบว่าสัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่บริษัทที่ได้รับบริการตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

(Non-Big 4) พบว่าสัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานสอบบัญชีในการทราบถึงสภาพแวดล้อมของการควบคุมของบริษัทที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตรวจสอบและระยะเวลาการตรวจสอบบัญชี และช่วยผู้สอบบัญชีลดความเสี่ยงในการตรวจสอบบัญชี เพื่อที่จะวางแผนการตรวจสอบและวิธีการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีซึ่งมีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

Choi, Kwak and Yoo (2007) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยข้อมูลได้มีการเก็บรวบรวมมาจาก Korea Fair Trade Commission (KFTC) ในปี 2003-2005 ซึ่งมีจำนวนบริษัททั้งสิ้น 436 บริษัทโดยใช้วิธี multivariate regression เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างตัวแปร ในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของซึ่งสามารถวัดได้จากความแตกต่างที่เกิดจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีอำนาจในการควบคุมและผู้ถือหุ้นรายย่อย โดยผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมนั้นมักจะมีสิทธิในการออกเสียงเหนือกว่าสิทธิในส่วนแบ่งกำไร

ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างระหว่างสิทธิในการออกเสียงและสิทธิในส่วนแบ่งกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กล่าวคือ คุณภาพจากการตรวจสอบลดลงถ้าความแตกต่างระหว่างสิทธิในการออกเสียงและสิทธิในส่วนแบ่งกำไรมีลักษณะที่เพิ่มมากขึ้น ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนั้นเป็นแรงจูงใจทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ครอบครองสิทธิของผู้ถือหุ้นรายย่อยมาเป็นของตนจะทำโดยการให้ผู้สอบบัญชีลดคุณภาพของการให้บริการการตรวจสอบลงและไม่เปิดเผยข้อมูลฐานะทางการเงินของบริษัททั้งหมดให้แก่ผู้ถือหุ้นรายย่อยซึ่งการกระทำดังกล่าวส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง เนื่องมาจากประเทศเกาหลีมีการปกป้องผู้ถือหุ้นอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีระดับการปกป้องผู้ถือหุ้นและกฎหมายที่แข็งแกร่งกว่าซึ่งสิ่งนี้ส่งผลให้บริษัทไม่ให้ความสำคัญกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการตรวจสอบ แต่บริษัทให้ความสำคัญกับการประหยัดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมากกว่า นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ตัวแปรขนาดของกิจการ ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี อัตราส่วนหนี้สินระยะยาวต่อสินทรัพย์รวมและอัตราส่วนสินค้านำคงเหลือบวกลูกหนี้การค้าต่อสินทรัพย์รวมนั้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

Mitra, Hossain and Deis (2007) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของความเป็นเจ้าของกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยใช้กลุ่มตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก (New York Stock Exchange: NYSE) ในปี 2000 โดยมีจำนวนตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 358 บริษัท ซึ่งกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่นำมาใช้ในการศึกษาต้องได้รับบริการจากผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาตที่มาจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big5) โดยใช้การวิเคราะห์แบบ cross-sectional regression model ซึ่งการศึกษานี้ต้องการศึกษาปัจจัย 4 ปัจจัย คือ สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (ถือครองหุ้นน้อยกว่า 5% ของหุ้นทั้งหมดในบริษัท) สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (ถือครองหุ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% ของหุ้นทั้งหมดในบริษัท) สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนรายย่อย (ถือครองหุ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% ของหุ้นทั้งหมดในบริษัท) และสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้บริหารผู้ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ โดยมีสมมติฐานว่าปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยข้างต้นไม่ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กล่าวคือปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงขึ้นหรือต่ำลงได้

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีทั้งหมด 3 ปัจจัยด้วยกันคือ สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (ถือครองหุ้นน้อยกว่า 5% ของหุ้นทั้งหมดในบริษัท) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบัน (ถือครองหุ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% ของหุ้นทั้งหมดในบริษัท) และสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้บริหารผู้ซึ่งถือครองหุ้นรายใหญ่ ปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยนี้มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ส่วนสัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนรายย่อย (ถือครองหุ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 5% ของหุ้นทั้งหมดในบริษัท) พบว่าปัจจัยนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นอกจากนี้การศึกษานี้ยังพบว่า ขนาดของบริษัท จำนวนบริษัท สาขา อัตราส่วนสินทรัพย์ต่อหนี้สินรวม อัตราส่วนยอดขายในประเทศต่อสินทรัพย์รวมและอัตราการเจริญเติบโตของกิจการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วลัยพร สวัสดิ์มงคล (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่ม SET100 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี 2550 ที่อยู่ในหมวดธุรกิจ SET100 ยกเว้นอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่ประกอบด้วย กลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนและ

หลักทรัพย์ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์โดยใช้การถดถอยเชิงเส้นพหุ โดยปัจจัยที่ใช้ในการศึกษานี้คือ ขนาดของกิจการ ความเสี่ยงของกิจการ ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี ชนิดของอุตสาหกรรม ระดับความซับซ้อนของกิจการ ผลกำไรของกิจการ อัตราการเจริญเติบโตของกิจการ วันที่ปิดรอบบัญชีไม่ตรงรอบบัญชีปกติ และระยะห่างระหว่างวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีกับวันที่ในงบการเงิน ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของกิจการและความเสี่ยงของกิจการ (ไม่ว่าปัจจัย 2 ปัจจัยนี้จะวัดด้วยสินทรัพย์รวม มูลค่าราคาตลาดหุ้นทุนหรือรายได้รวม) ปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่ระดับความซับซ้อนของกิจการ ผลกำไรของกิจการและอัตราการเจริญเติบโตของกิจการ ปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้นในการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีควรนำขนาดกิจการและความเสี่ยงของกิจการมาประกอบในการพิจารณา

ตารางที่ 5 สรุปผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

รายชื่อผลการศึกษา	ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษานี้											
	SIZE	REC	INV	LOSS	CR	LEVERAGE	ROA	INDUS	CEOIND	BDMT	BDEXP	BDNDP
Peel and Clatworthy (2001)	+								0			0
Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002)	+	+		+						+	+	
Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003)	+	+		+						+	+	0
Gul, Chen and Tsui (2003)	+	+	+	+	-		-					
จันทิมา จุฬาวิทยานุทูล (2550)	+			+		0						
รัตนา ชินโชติอังกูร (2550)	+				-				-		0	
Choi, Kwak and Yoo (2007)	+						-					
Mitra, Hossain and Deis (2007)	+	0	+	+	0		0		0	0	0	+
วลัยพร สวัสดิ์มงคล (2552)	+	+					+	0				

โดย SIZE = ขนาดของกิจการ

REC	= อัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวม
INV	= อัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อสินทรัพย์รวม
LOSS	= ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน
CR	= สภาพคล่องของบริษัท
LEVERAGE	= อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์
ROA	= ผลกำไรของกิจการ
INDUS	= ประเภทของอุตสาหกรรม
CEOIND	= การรวมตำแหน่งระหว่างประธานของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ
BDMT	= จำนวนครั้งของการประชุม
BDEXP	= จำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร
BDINDP	= สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการ
ACMEET	= การเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ
ACEXP	= ความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบ
+	= มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางเดียวกัน
-	= มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางตรงกันข้าม
0	= ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

กรอบแนวคิดการศึกษา

จากการทบทวนผลการศึกษาที่ผ่านมาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีพบว่า Mitra, Hossain and Deis (2007) มีการศึกษาเช่นเดียวกันกับการศึกษาในครั้งนี้ แต่ผลการศึกษาดังกล่าวศึกษาบริษัทภายในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีลักษณะโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่แตกต่างกับของประเทศไทย เนื่องจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของของประเทศไทยสหรัฐอเมริกามีลักษณะการถือครองหุ้นแบบกระจายตัวแต่ทว่าบริษัทในประเทศไทยนั้นมีโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวส่งผลให้ในการศึกษาครั้งนี้ต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรทดสอบที่ใช้เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยจากการทบทวนผลการศึกษาที่เกี่ยวกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่มีลักษณะแบบกระจุกตัวพบว่า Xu and Wang (1999) และ Xiaozhou, Jin and Hong (2008) มีการศึกษาเกี่ยวกับ

สัดส่วนการถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกซึ่งมีอิทธิพลต่อบริษัท นอกจากนั้นผลการศึกษาของ Shen, Hsu and Chia (2006) ได้ศึกษาตัวแปรสัดส่วนของการถือครองหุ้นของคณะกรรมการและผู้บริหาร และสัดส่วนของการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน อีกทั้งนwor พงษ์ตันทกุล (2546) ได้ศึกษาตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรข้างต้นเช่นกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำตัวแปรดังกล่าวมาใช้ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ โดยสามารถจำแนกตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระจะประกอบด้วย ตัวแปรทดสอบ (Test Variables) และตัวแปรควบคุม (Control Variables) ดังนี้

ตัวแปรตาม

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท (Audit Fees: LAFEE)

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Auditor's fees) ประกอบไปด้วยค่าตอบแทนที่มาจากค่าบริการตรวจสอบบัญชีเท่านั้น ไม่รวมถึงค่าบริการอื่นที่มีใช้ค่าบริการตรวจสอบบัญชี (Non – Audit Services)

ตัวแปรอิสระ: ตัวแปรทดสอบ

ในการศึกษาครั้งนี้มีพื้นฐานมาจากแบบจำลองที่เสนอโดย Mitra, Hossain and Deis (2007) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนจากแบบจำลองต้นแบบของ Mitra et al. (2007) เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะของโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวซึ่งแตกต่างกับแบบจำลองต้นแบบซึ่งมีโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจายตัว โดยได้มีการพิจารณาโครงสร้างความเป็นเจ้าของแบบกระจุกตัวจากผลการศึกษาต่างๆ โดยได้จำแนกตัวแปรของโครงสร้างความเป็นเจ้าของออกเป็น 3 ตัวแปรด้วยกัน ดังนี้

1. สัดส่วนการถือครองหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก (TOP5)

จากผลการศึกษาของ Asian Development Bank (ADB, 2000a, 2000b) ซึ่งได้ศึกษาลักษณะการกระจุกตัวของโครงสร้างความเป็นเจ้าของในประเทศไทยพบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นมีการ

กระจุกตัวอยู่ใน 5 อันดับแรกเกินกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมด ซึ่งส่งผลให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของบริษัท นอกจากนั้นผลการศึกษาที่เกี่ยวกับสัดส่วนการถือครองหุ้น 5 อันดับแรกของบริษัท ดังนี้ Xu and Wang (1999) พบว่า การถือหุ้นมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไร นวพร พงษ์คันทกุล (2546) พบว่า สัดส่วนการถือหุ้น 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลในทิศทางเดียวกัน Xiaozhou, Jin and Hong (2008) พบว่า สัดส่วนการถือหุ้น 5 อันดับแรกมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท นอกจากนั้น Choi, Kwak and Yoo (2007) และ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า ผู้ถือหุ้นที่มีการถือครองหุ้นเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำสัดส่วนการถือครองหุ้น 5 อันดับแรกมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ โดยสัดส่วนการถือครองหุ้น 5 อันดับแรกคำนวณได้จากจากอัตราส่วนของจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกถือครองอยู่ต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

2. สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการ (MOWN)

คณะกรรมการและผู้บริหารเป็นผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของในการบริหารงานภายในบริษัท ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารมีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทโดยจะมีคณะกรรมการทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินงานของผู้บริหาร เมื่อผู้บริหารและคณะกรรมการมีการถือครองหุ้นของบริษัทจึงส่งผลให้บุคคลดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในเจ้าของของบริษัทซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของบริษัท โดยจากผลการศึกษาของ Shen, Hsu and Chia (2006) พบว่าสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่เป็นคณะกรรมการมีอิทธิพลต่อบริษัท แต่ทว่าผลการศึกษาของ นวพร พงษ์คันทกุล (2546) พบว่าสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ในขณะที่ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า ผู้ถือหุ้นที่อยู่ในฝ่ายบริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารมีการถือครองหุ้นเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำสัดส่วนการถือครองของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ โดยสัดส่วนการถือครองของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการคำนวณได้จากจากอัตราส่วนของจำนวนหุ้นที่ผู้บริหารและกรรมการของบริษัทถือครองอยู่ต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

3. ส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นนักลงทุนสถาบัน (INSOWN)

เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่านักลงทุนสถาบันมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานในบริษัท อาทิเช่น ผลการศึกษาของ นวพร พงษ์วัฒนกุล (2546) พบว่า ส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล และ Shen, Hsu and Chia (2006) พบว่า เจ้าของที่เป็นผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับราคาหุ้น นอกจากนี้ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า ผู้ถือหุ้นสถาบันที่มีการถือครองหุ้นมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยหากผู้ถือหุ้นสถาบันมีส่วนการถือครองหุ้นสูงจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง แต่ถ้าหากผู้ถือหุ้นสถาบันมีการถือครองหุ้นในส่วนที่ต่ำจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำส่วนการถือครองของผู้ถือหุ้นที่เป็นนักลงทุนสถาบันมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ โดยส่วนการถือครองของผู้ถือหุ้นที่เป็นนักลงทุนสถาบันคำนวณได้จากจากอัตราส่วนของจำนวนหุ้นที่นักลงทุนสถาบันถือครองอยู่ต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรควบคุม

ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาอาจจะมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้นจึงต้องมีตัวแปรอิสระทำหน้าที่ในการควบคุมตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากตัวแปรที่สนใจในการศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้แยกตัวแปรควบคุมออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะของบริษัท

1.1 ขนาดของกิจการ (SIZE)

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มักจะมีขนาดบริษัทที่แตกต่างกันส่งผลให้รายการทางบัญชีมีลักษณะที่แตกต่างกัน บริษัทที่มีขนาดกิจการที่ใหญ่ก็จะมีรายการทางบัญชีมากกว่าซึ่งส่งผลให้ผู้สอบบัญชีใช้เวลาในการตรวจสอบมากกว่าบริษัทที่มีรายการทางบัญชีที่น้อยกว่าหรือก็คือบริษัทที่มีขนาดเล็กกว่า นอกจากนี้ ขอบเขตของการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้น บริษัทที่มีขนาดใหญ่ก็มักจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่มากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา เช่น Peel and Clatworthy (2001)

Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) Gul, Chen and Tsui (2003) จันทิมา จุฬาวิทยานุกุล (2550) รัตนา ชินโชติอังกูร (2550) Choi, Kwak and Yoo (2007) Mitra, Hossain and Deis (2007) และวลัยพร สวัสดิ์มงคล (2552) พบว่า ขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรขนาดของบริษัทคำนวณได้จาก Natural Logarithm (ln) ของจำนวนรายได้รวม (Total Revenue)

1.2 ระดับความซับซ้อนของกิจการ (Degree of Corporate Complexity)

เมื่อบริษัทมีความซับซ้อนมากขึ้นจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการดำเนินงานตรวจสอบที่เพิ่มมากขึ้นและจะนำไปสู่ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งตัวแปรที่ใช้ในการวัดระดับความซับซ้อนออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1.2.1 อัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์ (REC)

โดยคำนวณจากอัตราส่วนของลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวมเพื่อใช้ในการวัดระดับความซับซ้อนของกิจการ หากอัตราส่วนนี้เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมา เช่น Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) Gul, Chen and Tsui (2003) และ Choi, Kwak and Yoo (2007) พบว่า อัตราส่วนของลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1.2.2 อัตราส่วนสินค้างหนี้ต่อสินทรัพย์รวม (INV)

โดยคำนวณจากอัตราส่วนสินค้างหนี้ต่อสินทรัพย์รวมเพื่อใช้ในการวัดระดับความซับซ้อนของกิจการ ทั้งนี้หากอัตราส่วนนี้เพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gul, Chen and Tsui (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007) ที่พบว่า อัตราส่วนสินค้างหนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1.3 ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (LOSS)

ผลขาดทุนจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานในอดีตของบริษัทที่ประสบกับสถานะขาดทุนสุทธิ แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของ

ฝ่ายบริหาร รวมทั้งความสามารถในการดำเนินงานที่ไม่ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่ตามมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) Gul, Chen and Tsui (2003) Mitra, Hossain and Deis (2007) และจันทิมา จุฬาวิทยานุกุล (2550) พบว่า ผลขาดทุนจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1.4 สภาพคล่องของบริษัท (Current Ratio: CR)

จากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น Gul, Chen and Tsui (2003) และ รัตนา ชินโชติ อังกูร (2550) พบว่า สภาพคล่องของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กล่าวคือ บริษัทที่มีสภาพคล่องสูงจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง แต่ถ้าบริษัทที่มีสภาพคล่องต่ำจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สภาพคล่องของบริษัทมีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท ในขณะที่ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า สภาพคล่องไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

1.5 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEVERAGE)

จากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น จันทิมา จุฬาวิทยานุกุล (2550) พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่อัตราส่วนนี้มีความสำคัญต่อผู้สอบบัญชีเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการชำระหนี้ในระยะยาวของกิจการ ซึ่งถ้าอัตราส่วนนี้มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นจะแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องเพิ่มขอบเขตในการตรวจสอบเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้นำอัตราส่วนนี้มาศึกษาเพื่อพิจารณาว่า อัตราส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่

1.6 ผลกำไรของกิจการ (Corporate Profitability)

ผลกำไรของกิจการนั้นได้มีการวัดผลได้จากอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA) โดยจากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น Gul, Chen and Tsui (2003) พบว่า ผลกำไรของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ทว่า Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า ผลกำไรของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาของผู้วิจัยไม่สอดคล้องกัน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึง

ต้องการทดสอบถึงความสัมพันธ์ของอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1.7 ชนิดของอุตสาหกรรม (INDUS)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มาจากอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในการศึกษาจึงต้องควบคุมประเภทอุตสาหกรรมเพื่อควบคุมปัจจัยที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาในครั้งนี้ จากผลการศึกษาของ วลัยพร สวัสดิ์มงคล (2552) ได้มีการนำตัวแปรชนิดอุตสาหกรรมมาใช้ในการควบคุมเพื่อหาความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเช่นกัน แต่พบว่าชนิดอุตสาหกรรมนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2. ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท

2.1 การรวมตำแหน่งระหว่างประธานของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ (CEOIND)

การรวมหรือการแยกตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการกับผู้บริหารสูงสุด จากผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Peel and Clatworthy (2001) และรัตนา ชินโชติอังกูร (2550) พบว่า หากบริษัทมีประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการเป็นบุคคลคนเดียวกันจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง กล่าวคือ ประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่าการรวมหรือการแยกตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการกับผู้บริหารสูงสุดไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 จำนวนครั้งของการประชุม (BDMT)

คณะกรรมการบริษัทจะต้องมีการประชุมเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของบริษัท รวมไปถึงนโยบายในการดำเนินงานของบริษัท โดยจากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) และ Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) พบว่า จำนวนครั้งในการเข้าประชุมของกรรมการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กล่าวคือ จำนวนครั้งในการประชุมของกรรมการจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น ส่วนผลการศึกษาของ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่าจำนวนครั้งในการเข้าประชุมของกรรมการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 จำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร (BDEXP)

จำนวนกรรมการที่เป็นอิสระนั้นจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของกิจการทำให้คณะกรรมการสามารถควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายบริหารได้มากกว่ากรรมการที่ไม่เป็นอิสระเนื่องจากกรรมการที่เป็นอิสระจะไม่มีส่วนได้เสียในบริษัท ซึ่งจากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) และ Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) พบว่า สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี กล่าวคือ บริษัทที่มีกรรมการอิสระเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ในขณะที่ผลการศึกษาของ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่าจำนวนกรรมการที่เป็นอิสระนั้นจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.4 สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการ (BDINDP)

บริษัทที่มีกรรมการจากภายนอกที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานของกิจการต่อกรรมการทั้งหมดในคณะกรรมการอยู่ในสัดส่วนที่สูงจะส่งผลให้คณะกรรมการสามารถควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารงานได้ดีกว่า เนื่องจากกรรมการดังกล่าวไม่มีส่วนได้เสียภายในบริษัทที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาได้ โดย Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า ขนาดของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี จากผลการศึกษาของผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3. คณะกรรมการตรวจสอบ

3.1 การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET)

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีการจัดขึ้นเพื่อพิจารณาเรื่องต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ จากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007) ที่พบว่า การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3.2 ความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACEXP)

คณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่หลักในการสอบทานงานทางการเงิน ดังนั้น คณะกรรมการตรวจสอบควรมีความชำนาญเฉพาะทางเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง ผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) พบว่า ความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า ความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาในอดีตสามารถสรุปสัญลักษณ์ที่คาดหวังในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และทิศทางความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ได้คาดการณ์ไว้

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	การวัดค่า	ทิศทางความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
ตัวแปรทดสอบ			
สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก	TOP5	เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก	(+) / (-)
สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ	MOWN	เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการ	(+) / (-)
สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน	INSOWN	เปอร์เซ็นต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน	(+) / (-)
ตัวแปรควบคุม			
ขนาดของกิจการ	SIZE	Natural Logarithm (ln) ของรายได้รวม	(+)
อัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์	REC	อัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวมปลายปี	(+)

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	การวัดค่า	ทิศทาง ความสัมพันธ์กับ ค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี
ตัวแปรควบคุม (ต่อ)			
อัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อ สินทรัพย์รวม	INV	อัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อ สินทรัพย์รวมปลายปี	(+)
ผลขาดทุนจากการ ดำเนินงาน	LOSS	1 = บริษัทที่มีผลขาดทุนจากการ ดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปี ภายใน 3 ปีที่ผ่านมา 0 = กรณีอื่นๆ	(+)
สภาพคล่องของบริษัท	CR	อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อ หนี้สินหมุนเวียน	(-)
อัตราส่วนหนี้สินต่อ สินทรัพย์	LEVERAGE	อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์	ไม่พบ
ชนิดของอุตสาหกรรม	INDUS	INDUS1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม อุตสาหกรรมเกษตรและ อุตสาหกรรมอาหารให้เท่ากับ 1 ส่วนกรณีอื่นๆให้เท่ากับ 0 INDUS 2 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม อุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม ให้เท่ากับ 1 ส่วนกรณีอื่นๆให้ เท่ากับ 0 INDUS 3 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม อุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้างให้เท่ากับ 1 ส่วนกรณี อื่นๆให้เท่ากับ 0 INDUS 4 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม อุตสาหกรรมทรัพยากรให้เท่ากับ 1 ส่วนกรณีอื่นๆให้เท่ากับ 0	ไม่พบ

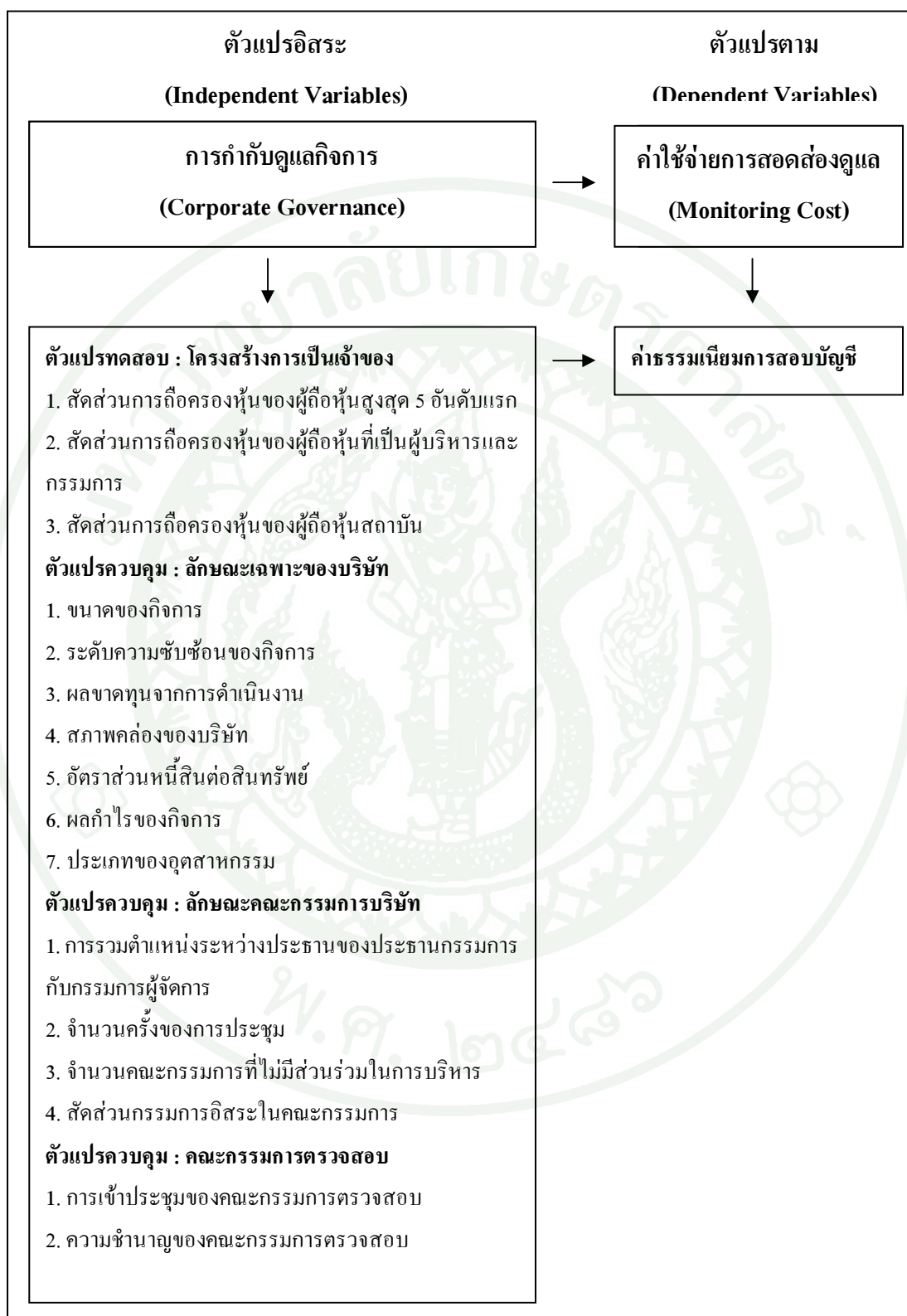
ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	การวัดค่า	ทิศทางความสัมพันธ์ กับค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี
ตัวแปรควบคุม (ต่อ)			
ชนิดของอุตสาหกรรม	INDUS	INDUS 5 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม อุตสาหกรรมบริการให้เท่ากับ 1 ส่วนกรณีอื่นๆให้เท่ากับ 0 INDUS 6 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่ม อุตสาหกรรมเทคโนโลยีให้ เท่ากับ 1 ส่วนกรณีอื่นๆให้ เท่ากับ 0 ในกรณีที่ไม่มีเกณฑ์ใดให้ถือ ว่ากลุ่มธุรกิจดังกล่าวเป็นกลุ่ม ธุรกิจขนาดกลางหรือกลุ่ม ตลาดเอ็ม เอ ไอ	ไม่พบ
การรวมตำแหน่งระหว่าง ประธานของประธานกรรมการ กับกรรมการผู้จัดการ	CEOIND	1 = เมื่อมีการรวมตำแหน่ง ระหว่างประธานกรรมการกับ กรรมการผู้จัดการ 0 = เมื่อไม่มีการรวบรวม ตำแหน่งระหว่างประธาน กรรมการกับกรรมการผู้จัดการ	(-)
จำนวนครั้งของการประชุม	BDMT	รากที่สอง (Square root) จำนวน ครั้งการประชุมของคณะกรรมการ บริษัทต่อ 1 รอบระยะเวลาการ ดำเนินงานของบริษัท	(+)
จำนวนคณะกรรมการที่ไม่มี ส่วนร่วมในการบริหาร	BDEXP	รากที่สอง (Square root) จำนวนคณะกรรมการที่มาจาก ภายนอกและเป็นอิสระจากบริษัท โดยสมาชิกของคณะกรรมการ บริษัทต้องไม่มีส่วนรวมในการ บริหารงานประจำของกิจการ	(+)

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	การวัดค่า	ทิศทางความสัมพันธ์ กับค่าธรรมเนียมการ สอบบัญชี
ตัวแปรตาม			
สัดส่วนกรรมการอิสระใน คณะกรรมการ	BDINDP	เปอร์เซ็นต์ของกรรมการ อิสระที่มาจากภายนอกซึ่ง ไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร	(+)
การเข้าประชุมของ คณะกรรมการตรวจสอบ	ACMEET	1 = คณะกรรมการตรวจสอบมี การประชุมโดยเฉลี่ยอย่างน้อย ปีละ 4 ครั้ง 0 = กรณีอื่นๆ	ไม่พบ
ความชำนาญของ คณะกรรมการตรวจสอบ	ACEXP	1 = คณะกรรมการตรวจสอบ ความชำนาญทางด้านบัญชีหรือ ด้านการเงินอย่างน้อย 1 คน 0 = กรณีอื่นๆ	(+)
ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	LAFEE	Natural Logarithm ของ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี	ไม่พบ
อื่นๆ	c	ค่าความคาดเคลื่อนของตัวแบบ	ไม่พบ

จากการสรุปตัวแปรทดสอบและตัวแปรควบคุมทำให้ได้กรอบแนวความคิดในการศึกษา
ครั้งนี้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

สมมติฐานในการศึกษา

การตั้งสมมติฐานในการศึกษานี้เพื่อศึกษาถึงกลไกการกำกับดูแลกิจการ โดยให้ความสำคัญทางด้านการสอดคล้องดูแลที่เกิดจากภายนอก ดังนั้นจึงเลือกศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยสมมติฐานที่ใช้ในการศึกษานี้มีดังต่อไปนี้

1. สมมติฐานเกี่ยวกับการกระจุกตัวของการถือหุ้น

จากการสำรวจของ Asia Development Bank (ADB, 2000a, 2000b) พบว่า ประเทศไทยมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่อยู่ภายใน 5 อันดับแรก ซึ่งผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกนี้มีการถือครองหุ้นมากกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นทั้งหมดในบริษัท ซึ่งส่งผลให้บริษัทมีโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่มีลักษณะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และผู้ถือหุ้นกลุ่มนี้มีอำนาจในการควบคุมสิทธิในการออกเสียง (Voting Right) โดยกลุ่มผู้ถือหุ้นที่มีการถือครองหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัทจะมีอำนาจในการควบคุมบริษัทในด้านต่างๆ อย่างเต็มที่จากการออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้น ซึ่งผลการศึกษา อาทิเช่น Xu and Wang (1999) พบว่า การถือครองหุ้นมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไร นวพร พงษ์ต้นทกุล (2546) พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้น 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลในทิศทางตรงกันข้าม Xiaozhou, Jin and Hong (2008) พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้น 5 อันดับแรกมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอิทธิพลในการดำเนินงานของบริษัทซึ่งสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปตามที่ตนหรือกลุ่มของตนต้องการ

ผู้ถือหุ้นรายใหญ่อาจจะใช้อำนาจของตนในการรักษาผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าการรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นโดยรวม และผู้ถือหุ้นรายย่อยอื่นๆ อาจสูญเสียผลประโยชน์ที่ตนพึงได้รับซึ่งถือเป็นความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับบริษัท อีกทั้งการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นส่งผลให้มีอิทธิพลต่อผู้บริหารเพื่อให้ผู้บริหารมีการดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์ ดังนั้นบริษัทจึงต้องมีการว่าจ้างผู้สอบบัญชีให้ตรวจสอบบริษัทซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอดคล้องดูแลในกลไกการกำกับดูแลกิจการเพื่อรับรองความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงินของบริษัท หากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทใช้อำนาจที่มีอยู่ในการควบคุมบริษัทเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนหรือกลุ่มของตน รายงานทางการเงินของบริษัทที่เปิดเผยมุ่งสู่สาธารณชนนั้นก็จะไม่ถูกต้องตามควรอีก

ต่อไป ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงต้องมีการเพิ่มขอบเขตในการตรวจสอบซึ่งส่งผลให้ระยะเวลาในการตรวจสอบก็จะเพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากผู้สอบบัญชีต้องใช้ความพยายามในการตรวจสอบมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลเพิ่มมากขึ้น โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาอันได้แก่ Choi, Kwak and Yoo (2007) พบว่า ความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากสิทธิในการออกเสียงและสิทธิในส่วนแบ่งกำไรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สิทธิในการออกเสียงมักจะตกอยู่กับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีอำนาจในการควบคุมซึ่งถ้าสิทธิในการออกเสียงมีมากกว่าสิทธิในส่วนแบ่งกำไรจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างของสิทธิทั้งสองเพิ่มมากขึ้นและส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง และ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า เมื่อผู้ถือหุ้นมีการถือครองหุ้นของบริษัทเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

ในทางตรงกันข้าม หากบริษัทมีการกระจุกตัวของหุ้นเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียในบริษัทเพิ่มมากขึ้น ผู้ถือหุ้นจึงต้องใช้อำนาจที่มีควบคุมให้บริษัทมีการสอดคล้องดูแลทั้งจากภายในและภายนอกบริษัท โดยเฉพาะถ้าบริษัทให้ความสำคัญแก่การตรวจสอบซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการสอดคล้องดูแลจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบลงได้ เนื่องจากบริษัทมีการนำการสอดคล้องดูแลซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการกำกับดูแลกิจการมาใช้เพื่อคอยควบคุมให้บริษัทดำเนินงานไปในทางที่สุจริต ซึ่งขอบเขตที่ลดลงนี้จะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบลดลง และส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลที่บริษัทต้องให้แก่ผู้สอบบัญชีในการดำเนินงานตรวจสอบก็จะมีผลที่ลดลงเช่นกัน ซึ่งจากสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ghosh (2007) พบว่า บริษัทต้องการให้มีการสอดคล้องดูแลทั้งจากภายในและภายนอกเพื่อคอยควบคุมผู้บริหารไม่ให้มีการดำเนินงานที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง โดยบริษัทที่มีการสอดคล้องดูแลภายนอกจากผู้สอบบัญชีจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น

หรือในอีกกรณีคือการสอดคล้องดูแลกิจการอาจจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของบริษัทดังผลการศึกษาของ Chen and Nowland (2010) พบว่า บริษัทที่มีการสอดคล้องดูแลที่เพิ่มมากขึ้นจะทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทลดลงซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของบริษัท จึงส่งผลให้ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมดำเนินการควบคุมการสอดคล้องดูแลที่จะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของตน โดยเฉพาะการสอดคล้องดูแลที่มาจากภายนอก ดังนั้น เมื่อการสอดคล้องดูแลของบริษัทส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งซึ่งขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์ของผู้ถือหุ้นจึงส่งผลให้บริษัท

จำเป็นต้องจำกัดขอบเขตในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีเพื่อลดการแทรกแซงกิจกรรมที่ผู้ถือหุ้นจะดำเนินการเพื่อสร้างความมั่งคั่งให้แก่บริษัท ดังนั้นจึงส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลที่เกิดขึ้นมีอัตราที่ลดลง

ดังนั้น ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จึงมีอิทธิพลกับบริษัทซึ่งสามารถให้ความสำคัญหรือไม่ให้ความสำคัญต่อการนำการสอดคล้องดูแลกิจการมาใช้ในบริษัท ในการศึกษาครั้งนี้จึงต้องการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งได้สมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ คือ

H₁: สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

องค์ประกอบของผู้ถือหุ้น

ประเภทของผู้ถือหุ้นในการศึกษาครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลภายใน และผู้ถือหุ้นที่เป็นสถาบันองค์กรต่างๆ

2. สมมติฐานเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นประเภทบุคคลภายใน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลภายในหมายถึง ผู้บริหารและกรรมการของบริษัท โดยผู้ถือหุ้นจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อควบคุมการดำเนินงานของบริษัท ต่อมาคณะกรรมการบริษัทจะมีการแต่งตั้งผู้บริหารในการบริหารงานของกิจการ หากคณะกรรมการเป็นบุคคลเดียวกันกับผู้บริหารจะทำให้สามารถควบคุมการดำเนินงานของบริษัท โดยจะเห็นได้จากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น Shen, Hsu and Chia (2006) พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารและคณะกรรมการมีอิทธิพลต่อบริษัท

ผู้บริหารและคณะกรรมการอาจจะมีการถือครองหุ้นของบริษัทอยู่ด้วยจึงทำให้เป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุม หากสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้บริหารและคณะกรรมการเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้อำนาจในการควบคุมรวมไปถึงการตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆไปรวมอยู่ที่ผู้บริหาร

และคณะกรรมการ จึงสามารถควบคุมการดำเนินงานของบริษัทเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นภายนอก ผู้บริหารอาจจะมีการทุจริตเช่น การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ไม่ถูกต้องต่อบุคคลภายนอกหรือแม้กระทั่งอาจจะมีการตกแต่งบัญชีโดยให้บริษัทมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นเกินความเป็นจริง ดังนั้น บริษัทจึงต้องมีการเพิ่มการสอดส่องดูแลจากภายนอกเพื่อถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหาร โดยเฉพาะการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลบริษัทให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เพื่อการนั้นผู้สอบบัญชีต้องมีการตรวจสอบงบการเงินของบริษัทเพื่อให้การรับรองความถูกต้องและน่าเชื่อถือ ซึ่งถ้าหากผู้บริหารมีการทุจริตดังที่กล่าวไว้ข้างต้นจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องมีการเพิ่มขอบเขตและระยะเวลาในการตรวจสอบมากขึ้นและส่งผลค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลเพิ่มขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงอันตรายอันเกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของตัวการและตัวแทน

แต่หากผู้บริหารและคณะกรรมการที่มีการถือครองหุ้นของบริษัทให้ความสำคัญแก่การสอดส่องดูแลทั้งภายในและภายนอกบริษัทซึ่งเป็นการควบคุมมิให้ผู้บริหารมีการดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์แก่ตนเองมากกว่าผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นเจ้าของบริษัท โดยเฉพาะการสอดส่องดูแลบริษัทจากภายนอกเพื่อถ่วงดุลอำนาจของผู้บริหาร โดยเฉพาะการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลจากภายนอก จึงส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบส่งผลให้ระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบน้อยกว่าบริษัทที่ไม่นำการสอดส่องดูแลมาคอยควบคุมการดำเนินงาน จึงส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลลดลงตามขอบเขตและระยะเวลาที่ลดลง ซึ่งมีผลการศึกษาในอดีตที่ให้ผลลัพธ์ของ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า สัดส่วนของผู้ถือหุ้นของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางตรงกันข้าม

เนื่องจากผู้บริหารและคณะกรรมการซึ่งเป็นบุคคลภายในบริษัทจึงมีอิทธิพลต่อบริษัท จึงอาจจะมีผลกระทบต่อทิศทางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้น สมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ คือ

H₂₁: สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้บริหารและคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3. สมมติฐานเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นประเภทสถาบัน

ผู้ถือหุ้นสถาบันเป็นกลไกหนึ่งที่จะควบคุมให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี เนื่องจากผู้ถือหุ้นสถาบันเป็นผู้ถือหุ้นภายนอกประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ถือหุ้นสถาบันยังมีความสามารถที่เหนือกว่าผู้ถือหุ้นภายนอกอื่นๆ เนื่องจากผู้ถือหุ้นสถาบันจะมีสัดส่วนการถือครองหุ้นที่สูงกว่าบุคคลทั่วไป และผู้ถือหุ้นสถาบันยังมีการถือครองหุ้นในระยะที่ยาวกว่าผู้ถือหุ้นทั่วไป นอกจากนี้ผู้ถือหุ้นสถาบันยังสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทได้อีกด้วย ดังนั้นหากสถาบันและองค์กรต่างๆ มีอำนาจเพียงพอที่จะถ่วงดุลและลดโอกาสที่ฝ่ายบริหารและผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะฉวยโอกาสต่อผู้ถือหุ้นรายอื่นๆ ได้ และตรวจสอบรวมทั้งควบคุมการดำเนินงานของผู้บริหารให้ดำเนินงานอย่างโปร่งใสและเกิดความเป็นธรรมมากที่สุด

ผู้ถือหุ้นสถาบันมีอำนาจในการควบคุมบริษัทจึงให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลเพื่อให้การดำเนินงานของบริษัทมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของผู้ถือหุ้นทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน จากผลการศึกษาที่ผ่านมา อาทิเช่น นวพร พงษ์คณกุล (2546) พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล และ Shen, Hsu and Chia (2006) พบว่า เจ้าของที่เป็นผู้ถือหุ้นลงทุนสถาบันมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับราคาหุ้น แสดงเห็นว่าผู้ถือหุ้นสถาบันมีอิทธิพลต่อบริษัท ซึ่งอิทธิพลของผู้ถือหุ้นสถาบันที่มีต่อบริษัทส่งผลให้บริษัทมีการสอดส่องดูแลที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอบบัญชีจึงสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบลงได้ซึ่งส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลลดลงเช่นกัน เนื่องจากผู้ถือหุ้นสถาบันมีการควบคุมการดำเนินงานรวมถึงการตัดสินใจของผู้บริหารอยู่แล้ว นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยผู้ถือหุ้นสถาบันมีการถือครองหุ้นเป็นจำนวนมากจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ถ้าหากผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นในระดับที่ต่ำจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นอกจากนี้จรรยา เพ็ญพรเพ็ญ (2551) พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบันมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไรในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัท SET100 แสดงให้เห็นว่า ผู้ถือหุ้นสถาบันมีอิทธิพลต่อบริษัทส่งผลให้บริษัทสามารถลดการจัดการกำไรของบริษัทลงได้เมื่อบริษัทมีจำนวนผู้ถือหุ้นสถาบันเพิ่มมากขึ้น

แต่ในอีกกรณีหนึ่งคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันอาจจะให้บริษัทเพิ่มการสอดคล้องดูแลเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการสอดคล้องดูแลจากภายนอกซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยในการถ่วงดุลอำนาจของบุคคลภายในบริษัท ดังนั้น ผู้สอบบัญชีซึ่งถือเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอดคล้องดูแลจากภายนอกจึงต้องเพิ่มขอบเขตในการตรวจสอบให้กว้างขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้บริษัทเปิดเผยรายงานทางการเงินอย่างถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลจึงเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ผู้ถือหุ้นสถาบันเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อบริษัทจึงอาจจะส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้น สมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ คือ

H3₁ : สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ดังนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานรวมทั้งการแปลความหมายของผลการทดสอบ โดยรายละเอียดของวิธีการศึกษานี้ประกอบด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยรวบรวมมาจาก

1. ข้อมูลของกลุ่ม SET 100 และกลุ่มตลาดหลักทรัพย์เอ็มเอไอ โดยเก็บรวบรวมจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (<http://www.sec.or.th>) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (<http://www.set.or.th>) แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และงบการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประจำปี 2551
2. บทความ บทวิเคราะห์จากหนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารวิชาการและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ที่มีการเก็บรวบรวมไว้ในแหล่งและฐานข้อมูลต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ห้องสมุดมารวย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ สิ้นปี พ.ศ. 2551 โดยได้แบ่งประชากรในการศึกษานี้ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. บริษัทจดทะเบียนที่รายชื่อหลักทรัพย์ของบริษัทถูกนำมาใช้ในการคำนวณดัชนี SET100 ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2551-วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2551 โดยศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่ประกอบด้วย กลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ และไม่รวมบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือบริษัทที่ไม่มีข้อมูลในส่วนของการประเมินการสอบบัญชี ดังนี้

จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	100	บริษัท
กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	(19)	บริษัท
บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	<u>(9)</u>	บริษัท
จำนวนบริษัทที่นำมาศึกษา	<u>72</u>	บริษัท

2. กลุ่มประชากรที่อยู่ในกลุ่มตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) หรือกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง โดยไม่รวมบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือข้อมูลในส่วนของการประเมินการสอบบัญชี ดังนี้

จำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์	55	บริษัท
บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	<u>(6)</u>	บริษัท
จำนวนบริษัทที่นำมาศึกษา	<u>49</u>	บริษัท

โดยแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรมได้ดังนี้

ตารางที่ 7 จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้โดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

SET100		Non-SET100	
กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนประชากร	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนประชากร
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	4	MAI	49
สินค้าอุตสาหกรรม	5		
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	23		
ทรัพยากร	11		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

SET100		Non-SET100	
กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนประชากร	กลุ่มอุตสาหกรรม	จำนวนประชากร
บริการ	18		
เทคโนโลยี	11		
รวม	72	รวม	49

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผล

ในการศึกษาครั้งนี้อาศัยพื้นฐานแบบจำลองที่เสนอโดย Mitra, Hossain and Deis (2007) ที่ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความแตกต่างจากของ Mitra et al. (2007) โดยมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรของโครงสร้างความเป็นเจ้าของ เนื่องจากผลการศึกษาของ Mitra et al. (2007) เป็นผลการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีลักษณะของโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่แตกต่างจากของประเทศไทย โดยโครงสร้างความเป็นเจ้าของของประเทศไทยมีลักษณะการถือหุ้นแบบกระจุกตัว และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มักจะมีพื้นฐานมาจากบริษัทครอบครัวซึ่งผู้ถือหุ้นมักจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยผลการศึกษาของ Asian Development Bank (ADB, 2000a, 2000b) มีการสำรวจถึงการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกซึ่งมีอิทธิพลต่อบริษัท รวมถึงผลการศึกษาของ Xu and Wang (1999) พบว่าการถือหุ้นมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไร และ Xiaozhou, Jin and Hong (2008) ยังพบว่าสัดส่วนการถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานอีกด้วย ดังนั้นจึงได้นำตัวแปรดังกล่าวนี้มาทำการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากนี้ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการเพิ่มตัวแปรโครงสร้างความเป็นเจ้าของจากผลการศึกษาของ Shen, Hsu and Chia (2006) คือ สัดส่วนของการถือครองหุ้นของคณะกรรมการและผู้บริหาร และสัดส่วนของการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน และผลการศึกษาของนวพร พงษ์ฉันทกุล (2546) ที่ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างการเป็นเจ้าของทั้งการกระจุกตัวและองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งมีตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ด้วย ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้

ปรับเปลี่ยนตัวแปรของโครงสร้างความเป็นเจ้าของเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยแบบจำลองในที่นำมาใช้ศึกษามีดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{LAFEE} = & \beta_0 + \beta_1 \text{TOP5} + \beta_2 \text{MOWN} + \beta_3 \text{INSOWN} + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{REC} + \beta_6 \text{INV} + \beta_7 \text{LOSS} + \\ & \beta_8 \text{CR} + \beta_9 \text{LEV} + \beta_{10} \text{ROA} + \beta_{11} \text{INDUS}_1 + \beta_{12} \text{INDUS}_2 + \beta_{13} \text{INDUS}_3 + \beta_{14} \text{INDUS}_4 + \\ & \beta_{15} \text{INDUS}_5 + \beta_{16} \text{INDUS}_6 + \beta_{17} \text{CEOIND} + \beta_{18} \text{BDMT} + \beta_{19} \text{BDEXP} + \beta_{20} \text{BDINDP} + \\ & \beta_{21} \text{ACMEET} + \beta_{22} \text{ACEXP} + e \end{aligned}$$

โดย

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

LAFEE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท (Audit Fees)

ตัวแปรทดสอบ (Test Variables)

TOP5 = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก

MOWN = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ

INSOWN = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน

ตัวแปรควบคุม (Control Variables)

ลักษณะเฉพาะของบริษัท

SIZE = ขนาดของกิจการ

REC = อัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์

INV = อัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อสินทรัพย์รวม

LOSS = ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน

CR = สภาพคล่องของบริษัท

LEVERAGE = อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์

ROA = ผลกำไรของกิจการ
 INDUS = ชนิดของอุตสาหกรรม

ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท

CEOIND = การรวมตำแหน่งระหว่างประธานของประธานกรรมการกับ
 กรรมการผู้จัดการ
 BDMT = จำนวนครั้งของการประชุม
 BDEXP = จำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร
 BDINDP = สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการ

คณะกรรมการตรวจสอบ

ACMEET = การเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ
 ACEXP = ความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบ
 e = ค่าความคาดเคลื่อนของตัวแบบ

การกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามี 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระ (Independent variables) สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรทดสอบ (Test Variables) เป็นตัวแปรส่งผลกระทบต่อตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม (Control variables) ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปรตามนอกจากตัวแปรทดสอบ

2. ตัวแปรตาม (Dependent variables) เป็นตัวแปรที่ได้รับผลกระทบจากตัวแปรอิสระ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการค้นคว้าจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย สิ่งพิมพ์ บทความ และตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจาก website ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ (<http://www.sec.or.th>) และ (<http://www.set.or.th>) และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้มาจากการเงินรวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประจำปี 2551 โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม

LAFEE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท (Audit Fees)

ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Auditor's fees) ประกอบไปด้วยค่าตอบแทนที่มาจากค่าบริการตรวจสอบบัญชีเท่านั้น ไม่รวมถึงค่าบริการอื่นที่มีใช้ค่าบริการตรวจสอบบัญชี (Non – Audit Services) โดยข้อมูลที่ได้ก่อนนำมาคำนวณหาความสัมพันธ์จะถูกนำมาคำนวณค่า Natural Logarithm (ln) ก่อนแล้วจึงนำค่าที่คำนวณได้ไปใช้เพื่อคำนวณหาความสัมพันธ์

ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรทดสอบ

1. สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก (TOP5)

เปอร์เซ็นต์การถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท ซึ่งมีการถือครองหุ้นของบริษัทใน 5 อันดับแรกเพื่อใช้ในการวัดการกระจุกตัวของ การถือหุ้น โดยคำนวณได้จากอัตราส่วนของจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกถือครองอยู่ต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

2. สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ (MOWN)

เปอร์เซ็นต์การถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการของบริษัท ซึ่งเป็นองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นเพื่อใช้ในการศึกษานี้ โดยคำนวณได้จากอัตราส่วนของจำนวนหุ้นที่ผู้บริหารและกรรมการของบริษัทถือครองอยู่ต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

3. ส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน (INSOWN)

เปอร์เซ็นต์ของการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นสถาบัน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัยและบริษัทประกันชีวิต และสถาบันการเงินอื่นๆ กองทุน หน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยคำนวณได้จากอัตราส่วนของจำนวนหุ้นที่ผู้ถือหุ้นสถาบันถือครองอยู่ต่อจำนวนหุ้นทั้งหมดของบริษัท

ตารางที่ 8 การวัดค่าของตัวแปรอิสระ

ตัวแปร	พิจารณาจาก
1. การกระจุกตัวของการถือหุ้น	1. เปอร์เซนต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก
2. การถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการบริษัท	2. เปอร์เซนต์การถือหุ้นของผู้บริหารและกรรมการ
3. การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน	3. เปอร์เซนต์การถือหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน

ตัวแปรอิสระ : ตัวแปรควบคุม

เนื่องจากปัจจัยอื่นๆ อาจมีแนวโน้มที่ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจึงต้องมีตัวแปรอิสระซึ่งทำหน้าที่ควบคุมผลกระทบจากปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากตัวแปรทดสอบ ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมตัวแปรที่อาจมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการควบคุมในการศึกษาครั้งนี้แยกตัวแปรควบคุมออกเป็น 2 ประเภท โดยรายละเอียดของตัวแปรควบคุมสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะเฉพาะของบริษัท

1.1 ขนาดของกิจการ (SIZE)

เนื่องจากบริษัทมีขนาดบริษัทที่แตกต่างกันจึงส่งผลให้รายการทางบัญชีของแต่ละบริษัทมีลักษณะที่แตกต่างกันด้วย บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีที่มากกว่าทำให้ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบเพิ่มมากขึ้น รวมถึงขอบเขตของการตรวจสอบที่มากกว่า ซึ่ง

ส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทขนาดใหญ่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก โดยขนาดบริษัทคำนวณได้จาก Natural Logarithm (ln) ของจำนวนรายได้รวม (Total Revenue) ซึ่งการนำขนาดของกิจการมาทดสอบในการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตจำนวนมาก เช่น Peel and Clatworthy (2001) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) และ Gul, Chen and Tsui (2003) พบว่า ขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

1.2 ระดับความซับซ้อนของกิจการ (Degree of Corporate Complexity)

1.2.1 อัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์

(REC)

โดยคำนวณได้จาก

$$REC = \frac{\text{ลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง}}{\text{สินทรัพย์รวมปลายปี}}$$

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตของ Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) Gul, Chen and Tsui (2003) และ Choi, Kwak and Yoo (2007)

1.2.2 อัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อสินทรัพย์รวม (INV)

โดยคำนวณได้จาก

$$INV = \frac{\text{สินค้าคงเหลือ}}{\text{สินทรัพย์รวมปลายปี}}$$

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตของ Gul, Chen and Tsui (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007)

1.3 ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (LOSS)

ผลขาดทุนจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงผลการดำเนินงานในอดีตของบริษัทที่ประสบกับสภาวะขาดทุนสุทธิ แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานของฝ่ายบริหาร รวมทั้งความสามารถในการดำเนินงานที่ไม่ประสบความสำเร็จเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงต่างๆ ที่ตามมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของ Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) Gul, Chen and Tsui (2003) Mitra, Hossain and Deis (2007) และจันทิมา จุฬาวิทยานุทูล (2550) พบว่า ผลขาดทุนจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และเนื่องจากผลขาดทุนจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดให้ตัวแปรดังกล่าวเป็น Dummy Variables ดังนี้

1 = บริษัทมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ อย่าง น้อย 2 ปี ภายใน 3 ปีที่ผ่านมา

0 = กรณีอื่นๆ

1.4 สภาพคล่องของบริษัท (Current Ratio: CR)

โดยคำนวณได้จาก

$$CR = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gul, Chen and Tsui (2003) รัตนา ชินโชติอังกร (2550) และ Mitra, Hossain and Deis (2007)

1.5 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (LEVERAGE)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์เป็นอัตราส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างเงินทุน ซึ่งอัตราส่วนนี้จะช่วยผู้สอบบัญชีในการประเมินความเสี่ยงในการชำระหนี้ในระยะยาวของกิจการ รวมทั้งความสามารถในการทำกำไรในอนาคต โดยอัตราส่วนนี้แสดงถึงสัดส่วนของเงินลงทุนในสินทรัพย์รวมที่ได้มาจากการก่อหนี้สิน ยิ่งอัตราส่วนนี้สูงบริษัทมีโอกาสได้รับความเสี่ยงทางการเงินสูงไปด้วย ซึ่งผู้สอบบัญชีต้องใช้ความพยายามที่มากขึ้นในการตรวจสอบส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการ

สอบบัญชีสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาของจันทิมา จุฬาวิทยานุกุล (2550) ในการนำอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

$$\text{LEVERAGE} = \frac{\text{หนี้สินรวมปลายปี}}{\text{สินทรัพย์รวมปลายปี}}$$

1.6 ผลกำไรของกิจการ (Corporate Profitability)

โดยคำนวณได้จากอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA)

$$\text{ROA} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)ก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้*100}}{\text{สินทรัพย์รวมปลายปี}}$$

ซึ่งการนำอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gul, Chen and Tsui (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007)

1.7 ชนิดของอุตสาหกรรม (INDUS)

ชนิดของอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วลัยพร สวัสดิ์มงคล (2552) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดให้ตัวแปรดังกล่าวเป็น Dummy Variables ดังนี้

INDUS 1 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 2 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 3 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 4 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 5 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 6 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี
0 = กรณีอื่นๆ

ในกรณีที่ไม่ว่าเข้าเกณฑ์อุตสาหกรรมใดข้างต้นให้ถือว่ากลุ่มธุรกิจดังกล่าวเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดกลางหรือกลุ่มตลาดเอ็ม เอ ไอ

2. ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท

2.1 การรวมตำแหน่งระหว่างประธานของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ (CEOIND)

การรวมหรือการแยกตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการกับผู้บริหารสูงสุดซึ่งพิจารณาจากการที่ประธานกรรมการเป็นบุคคลเดียวกันหรือเป็นบุคคลละคนกับกรรมการผู้จัดการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Peel and Clatworthy (2001) รัตนา ชินโชติอังกูร (2550) และ Mitra, Hossain and Deis (2007) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ตัวแปรดังกล่าวเป็น Dummy Variables ดังนี้

1 = เมื่อมีการรวมตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ

0 = เมื่อไม่มีการรวมตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ

2.2 จำนวนครั้งของการประชุม (BDMT)

โดยคำนวณได้จาก

$$BDMT = \frac{\text{จำนวนครั้งการประชุมของคณะกรรมการบริษัท}}{\text{ต่อ 1 รอบระยะเวลาการดำเนินงานของบริษัท}}$$

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007)

2.3 จำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร (BDEXP)

โดยคำนวณได้จาก

$$BDEXP = \frac{\text{จำนวนคณะกรรมการที่มาจากภายนอกและเป็นอิสระจากบริษัท}}{\text{โดยสมาชิกของคณะกรรมการบริษัทต้องไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานประจำของบริษัท}}$$

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Carcello, Hermanson, Neal and Riley (2002) Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007)

2.4 สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการ (BDINDP)

โดยคำนวณได้จาก

$BDINDP = \frac{\text{เปอร์เซ็นต์ของคณะกรรมการจากภายนอกที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร}}$

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mitra, Hossain and Deis (2007) ซึ่งนำสัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการมาศึกษาหาความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม

3. คณะกรรมการตรวจสอบ

3.1 การเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET)

คณะกรรมการตรวจสอบจะมีการจัดการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจำนวนครั้งในการประชุมในแต่ละปีก็ขึ้นอยู่กับขนาดของธุรกิจ และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้คณะกรรมการตรวจสอบดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เช่น Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007) ดังนั้น จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงได้จัดให้ตัวแปรดังกล่าวเป็น Dummy Variables ดังนี้

1 = คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมโดยเฉลี่ยอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง
0 = กรณีอื่นๆ

3.2 ความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACEXP)

คณะกรรมการตรวจสอบควรมีความชำนาญที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย โดยกรรมการตรวจสอบอย่างน้อย 1 คนต้องมีความรู้ความเข้าใจหรือมีประสบการณ์ในด้านการบัญชีหรือการเงิน เนื่องจากคณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่หลักคือ การสอบทานการรายงานทางการเงินให้มีคุณภาพที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้คณะกรรมการตรวจสอบมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เช่น Abbott, Parker, Peter and Raghunandan (2003) และ Mitra, Hossain and Deis (2007) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดให้ตัวแปรดังกล่าวเป็น Dummy Variables ดังนี้

1 = คณะกรรมการตรวจสอบความชำนาญทางด้านบัญชีหรือด้านการเงินอย่างน้อย 1 คน
0 = กรณีอื่นๆ

การพัฒนาตัวแบบการศึกษา

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงมีการพัฒนาตัวแบบการศึกษาเพื่อเป็นการหาคำตอบของปัญหาที่ว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่

ในกระบวนการค้นหาคำตอบที่ต้องการจากปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมมติฐานและตัวแบบ และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Multiple Regression Model) ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปสมมติฐานไว้ 3 สมมติฐาน รวมทั้งการพัฒนาตัวแบบการศึกษาไว้ 3 ตัวแบบ โดยจำแนกสมมติฐานและตัวแบบในการศึกษา ดังนี้

สมมติฐานในการศึกษารั้งนี้

1. สมมติฐานเกี่ยวกับการกระจุกตัวของการถือหุ้น

H1₁: สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2. สมมติฐานเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นประเภทบุคคลภายใน

H2₁: สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้บริหารและคณะกรรมการมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3. สมมติฐานเกี่ยวกับผู้ถือหุ้นประเภทสถาบัน

H3₁: สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตัวแบบในการศึกษารั้งนี้

ในการศึกษารั้งนี้ได้พัฒนาตัวแบบเพื่อใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี โดยเพิ่มตัวแปรลักษณะต่างๆ เข้าไปในสมการทดสอบ ซึ่งจะพัฒนาตัวแบบเพื่อให้ไปสู่ตัวแบบที่ 3 ซึ่งถือเป็นตัวแบบหลักที่ใช้ในการสรุปวัตถุประสงค์ในการศึกษารั้งนี้

ตัวแบบที่ 1 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท

$$\text{LAFEE} = \beta_0 + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{REC} + \beta_6 \text{INV} + \beta_7 \text{LOSS} + \beta_8 \text{CR} + \beta_9 \text{LEVERAGE} + \beta_{10} \text{ROA} + \beta_{11} \text{INDUS}_1 + \beta_{12} \text{INDUS}_2 + \beta_{13} \text{INDUS}_3 + \beta_{14} \text{INDUS}_4 + \beta_{15} \text{INDUS}_5 + \beta_{16} \text{INDUS}_6 + e$$

สมการข้างต้นในตัวแบบที่ 1 ใช้ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท เพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกิดขึ้นกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตัวแบบที่ 2 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ

$$\text{LAFEE} = \beta_0 + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{REC} + \beta_6 \text{INV} + \beta_7 \text{LOSS} + \beta_8 \text{CR} + \beta_9 \text{LEVERAGE} + \beta_{10} \text{ROA} + \beta_{11} \text{INDUS}_1 + \beta_{12} \text{INDUS}_2 + \beta_{13} \text{INDUS}_3 + \beta_{14} \text{INDUS}_4 + \beta_{15} \text{INDUS}_5 + \beta_{16} \text{INDUS}_6 + \beta_{17} \text{CEOIND} + \beta_{18} \text{BDMT} + \beta_{19} \text{BDEXP} + \beta_{20} \text{BDINDP} + \beta_{21} \text{ACMEET} + \beta_{22} \text{ACEXP} + e$$

สมการข้างต้นในตัวแบบที่ 2 ใช้ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

ตัวแบบที่ 3 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ

$$\text{LAFEE} = \beta_0 + \beta_1 \text{TOP5} + \beta_2 \text{MOWN} + \beta_3 \text{INSOWN} + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{REC} + \beta_6 \text{INV} + \beta_7 \text{LOSS} + \beta_8 \text{CR} + \beta_9 \text{LEVERAGE} + \beta_{10} \text{ROA} + \beta_{11} \text{INDUS}_1 + \beta_{12} \text{INDUS}_2 + \beta_{13} \text{INDUS}_3 + \beta_{14} \text{INDUS}_4 + \beta_{15} \text{INDUS}_5 + \beta_{16} \text{INDUS}_6 + \beta_{17} \text{CEOIND} + \beta_{18} \text{BDMT} + \beta_{19} \text{BDEXP} + \beta_{20} \text{BDINDP} + \beta_{21} \text{ACMEET} + \beta_{22} \text{ACEXP} + e$$

สมการข้างต้นในตัวแบบที่ 3 ใช้ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะของเจ้าของต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อ

การกำหนดการสอดคล้องดูแลภายในบริษัทเพื่อลดต้นทุนตัวแทนอื่นๆ ที่เกิดเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ ซึ่งในการสอดคล้องดูแลจากภายนอกมีค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลเกิดขึ้น คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งเป็นค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานตรวจสอบของผู้สอบบัญชี โดยความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็นถึงควมมีประสิทธิภาพของการกำกับดูแลกิจการ ดังนั้น ตัวแบบที่ 3 นี้จึงเป็นตัวอย่างที่สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรโครงสร้างความเป็นเจ้าของลักษณะใดที่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลของบริษัทเพื่อให้บริษัทมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาเพื่อให้สามารถสรุปผลเรื่องที่ทำการศึกษานี้ได้ โดยใช้วิธีการทางสถิติทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาในรูปของค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับบริษัท โดยแสดงผลในรูปค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มข้อมูล

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานในการศึกษานี้ประกอบด้วยเทคนิคที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ โดยในการศึกษาครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Multiple Regression Model) การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อทดสอบว่าตัวแปรอิสระส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามได้มากน้อยเพียงใด กล่าวคือ ถ้าค่าความสัมพันธ์เป็นลบ แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันทางตรงกันข้าม ถ้าค่าความสัมพันธ์เป็นบวก แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังสามารถบอกได้ว่ามีผลต่อกันมากน้อยเพียงใด และเป็นผลกระทบที่สอดคล้องไปใน

ทิศทางเดียวกันหรือไม่ กล่าวคือ ถ้าตัวแปรอิสระมีการเปลี่ยนแปลงค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงแล้วตัวแปรตามจะเปลี่ยนไปอย่างไร โดยการสร้างสมการพยากรณ์

ขั้นตอนในการทดสอบความสัมพันธ์

การทดสอบที่เกี่ยวกับค่า β_i เมื่อมีตัวแปรอิสระที่ใช้ในการทดสอบมากกว่า 1 ตัว โดยจะมีขั้นตอนทั้งหมด 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1

$$H_0: \beta_1 = \beta_2 = \dots \beta_k = 0$$

$$H_1: \text{มี } \beta_i \text{ อย่างน้อย 1 ค่าที่ } \neq 0 \text{ โดยที่ } i = 1, 2, \dots, k$$

การทดสอบจะใช้ F-Test จากตาราง ANOVA

$$\text{สถิติทดสอบค่า } F = \frac{\text{MSR}}{\text{MSE}}$$

ถ้ายอมรับ H_0 จะสรุปได้ว่า $x_1, x_2, \dots, x_k$ ไม่มีความสัมพันธ์กับ y

ถ้าปฏิเสธ H_0 จะสรุปได้ว่ามี x_i อย่างน้อย 1 ตัวที่มีความสัมพันธ์กับ y ซึ่งส่งผลให้ต้องทดสอบในขั้นตอนที่ 2 ว่ามี x ตัวใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับ y

ขั้นตอนที่ 2

$$H_0: \beta_i = 0$$

$$H_1: \beta_i \neq 0 \text{ โดยที่ } i = 1, 2, \dots, k$$

การทดสอบค่า t (Independent Sample t)

$$\text{สถิติทดสอบ } t = \frac{b_i - 0}{S_{b_i}}$$

การปฏิเสธสมมติฐาน H_0

การทดสอบแบบด้านเดียว

จะมีการปฏิเสธสมมติฐาน H_0

เมื่อ $t > t_{1-\alpha/2; n-k-1}$ ซึ่ง $t > 0$ โดยค่า t มีค่าเป็น +

หรือ $t < t_{1-\alpha/2; n-k-1}$ ซึ่ง $t < 0$ โดยค่า t มีค่าเป็น -

หรือ $\frac{\text{Significance}}{2}$ ของสถิติ $t < \text{ระดับนัยสำคัญที่กำหนด } (\alpha)$

การทดสอบแบบสองด้าน

จะมีการปฏิเสธสมมติฐาน H_0 เมื่อ $|t| > t_{1-\alpha/2; n-k-1}$ หรือ Significance ของสถิติ $t < \text{ระดับนัยสำคัญที่กำหนด } (\alpha)$

บทที่ 4

ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

ผลการศึกษา

ในบทที่ 4 เป็นการนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบจำลองที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 3 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยโครงสร้างความเป็นเจ้าของประกอบด้วย สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ และสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน รวมทั้งปัจจัยควบคุมที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ โดยการศึกษาครั้งนี้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ศึกษาในภาพรวม
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สำหรับประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ บริษัทในกลุ่ม SET100 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2551 และบริษัทในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางหรือตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) ในปี พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการแปลความหมายของผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผล การศึกษาครั้งนี้จึงได้ตัดข้อมูลบางส่วนออก กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้จากบริษัทในกลุ่ม SET100 นั้นนำมาศึกษาทุกหมวดอุตสาหกรรมยกเว้นอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 19 บริษัทซึ่งประกอบด้วยกลุ่มธนาคารและกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ เนื่องจากบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมดังกล่าวมีรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่แตกต่างจากหมวดธุรกิจอื่นๆ จึงส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ อีกทั้งข้อมูลดังกล่าวไม่นำบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือบริษัทที่ไม่มีข้อมูลในส่วน of ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจำนวน 9 บริษัทมาใช้ในการวิเคราะห์ ส่งผลให้บริษัท

ที่อยู่ในกลุ่ม SET100 ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้จึงมีจำนวนทั้งสิ้น 72 บริษัท ในขณะที่บริษัทในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์นั้นได้ตัดบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือ บริษัทที่ไม่มีข้อมูลในส่วนของการตอบข้อสอบถามจำนวน 6 บริษัท ส่งผลให้บริษัทในกลุ่มธุรกิจขนาดกลางที่นำมาศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 49 บริษัท ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงเหลือบริษัทที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเป็นจำนวนทั้งสิ้น 121 บริษัท ซึ่งสามารถจำแนกตามอุตสาหกรรมได้ดังนี้

1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	จำนวน	4	บริษัท
2. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	จำนวน	5	บริษัท
3. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	จำนวน	23	บริษัท
4. กลุ่มทรัพยากร	จำนวน	11	บริษัท
5. กลุ่มบริการ	จำนวน	18	บริษัท
6. กลุ่มเทคโนโลยี	จำนวน	11	บริษัท
7. กลุ่ม MAI	จำนวน	49	บริษัท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์เบื้องต้นของตัวแปรที่ได้จากการศึกษา การนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักๆ คือ ตัวแปรทดสอบ ตัวแปรควบคุม และตัวแปรตาม สำหรับค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อมูลของตัวแปรสามารถนำเสนอได้ตามลำดับ

ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากบริษัทลูกค้าที่ได้จ่ายค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสำหรับการให้บริการสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอข้อมูลได้เป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

จากผลการศึกษาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ทั้งในกลุ่ม SET100 และ กลุ่ม MAI ปรากฏค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวมของ 2 กลุ่มประชากร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวม

รายการ	Mean	S.D.	Min	Max
LAFEE	14.63	1.02	12.87	17.18
AFEE (ล้านบาท)	3.81	4.67	0.39	29.04

โดย LAFEE = ค่า Natural Log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
 AFEE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ล้านบาท)
 S.D. = Standard Deviation

จากตารางที่ 9 สามารถสรุปได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในภาพรวมมีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ล้านบาท (LAFEE = 14.63) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทในกลุ่มประชากรมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอยู่ที่ 0.39 ล้านบาท (LAFEE = 12.87) ซึ่งเป็นบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุด และบางบริษัทที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 29.04 ล้านบาท (LAFEE = 17.18)

2. ผลการศึกษาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจำแนกตามกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ได้จำแนกค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีตามกลุ่มประชากรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่ม SET100 และกลุ่ม MAI ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการศึกษาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกลุ่ม SET100

ตารางที่ 10 ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่ม SET100 โดยจำแนกตามกลุ่มอุตสาหกรรม

รายชื่อ	LAFEE				AFEE (ล้านบาท)			
	Mean	S.D.	Min	Max	Mean	S.D.	Min	Max
INDUS 1	15.28	1.15	13.83	16.50	6.55	5.98	1.02	14.62
INDUS 2	15.14	0.52	14.41	15.80	4.18	2.06	1.82	7.28
INDUS 3	14.91	0.88	13.59	17.18	4.60	5.93	0.80	29.04
INDUS 4	15.26	0.69	14.36	16.82	5.47	5.16	1.72	20.13
INDUS 5	15.32	0.76	13.87	16.63	5.82	4.33	1.06	16.66
INDUS 6	15.65	0.72	14.63	17.00	7.97	6.43	2.25	24.05

โดย	LAFEE	= ค่า Natural Log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี
	AFEE	= ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ล้านบาท)
	S.D.	= Standard Deviation
	INDUS1	= กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	INDUS2	= กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม
	INDUS3	= กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
	INDUS4	= กลุ่มทรัพยากร
	INDUS5	= กลุ่มบริการ
	INDUS6	= กลุ่มเทคโนโลยี

จากตารางที่ 10 ปรากฏผลของค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยจำแนกผลตามกลุ่มอุตสาหกรรมดังต่อไปนี้

กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารพบว่า มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 6.55 ล้านบาท (LAFEE = 15.28) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการ

สอบบัญชีที่น้อยที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.02 ล้านบาท (LAFEE = 13.83) ในขณะที่บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 14.62 ล้านบาท (LAFEE = 16.50)

กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมพบว่า มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ล้านบาท (LAFEE = 15.14) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.82 ล้านบาท (LAFEE = 14.41) ในขณะที่บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 7.28 ล้านบาท (LAFEE = 15.80)

กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างพบว่า มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ล้านบาท (LAFEE = 14.91) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.80 ล้านบาท (LAFEE = 13.59) ในขณะที่บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 29.04 ล้านบาท (LAFEE = 17.18)

กลุ่มทรัพยากรพบว่า มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.47 ล้านบาท (LAFEE = 15.26) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.72 ล้านบาท (LAFEE = 14.36) ในขณะที่บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 20.13 ล้านบาท (LAFEE = 16.82)

กลุ่มบริการพบว่า มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.82 ล้านบาท (LAFEE = 15.32) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.06 ล้านบาท (LAFEE = 13.87) ในขณะที่บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 16.66 ล้านบาท (LAFEE = 16.63)

กลุ่มเทคโนโลยีพบว่า มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.97 ล้านบาท (LAFEE = 15.65) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 2.25 ล้านบาท (LAFEE = 14.63) ในขณะที่บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 24.05 ล้านบาท (LAFEE = 17.00)

จากค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่พบในการศึกษารังนี้พบว่า อุตสาหกรรมกลุ่มเทคโนโลยีมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยแล้วมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรม

อื่นๆ ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ แต่ทว่าบริษัทที่มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงสุดและต่ำสุดนั้นอยู่ในอุตสาหกรรมกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

2.2 ผลการศึกษาค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกลุ่ม MAI

ตารางที่ 11 ค่าสถิติพื้นฐานของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่ม MAI

รายชื่อ	LAFEE				AFEE (ล้านบาท)			
	Mean	S.D.	Min	Max	Mean	S.D.	Min	Max
MAI	13.76	0.59	12.87	15.37	1.15	0.82	0.39	4.72

โดย LAFEE = ค่า Natural Log ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

AFEE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (ล้านบาท)

S.D. = Standard Deviation

กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง (MAI) พบว่า มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.15 ล้านบาท (LAFEE= 13.76) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่น้อยที่สุดซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.39 ล้านบาท (LAFEE = 12.87) ในขณะที่บางบริษัทมีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสูงถึง 4.72 ล้านบาท (LAFEE = 15.37)

ตัวแปรทดสอบ

การศึกษาครั้งนี้ตัวแปรทดสอบคือ โครงสร้างความเป็นเจ้าของซึ่งประกอบด้วยสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก (TOP5) สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ (MOWN) และสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน (INSOWN) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐานได้นำเสนอออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาค่าสถิติพื้นฐานของโครงสร้างความเป็นเจ้าของในภาพรวม

จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัทที่อยู่ในกลุ่ม SET100 และ MAI มีค่าสถิติพื้นฐานโดยรวมดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าสถิติพื้นฐานของโครงสร้างความเป็นเจ้าของในภาพรวม

รายการ	Min	Max	Mean	Standard Deviation (S.D.)
TOP5	24.91	93.34	61.94	14.93
MOWN	0.00	81.60	21.20	21.59
INSOWN	0.00	83.49	17.30	18.46

โดย TOP5 = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก
 MOWN = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ
 INSOWN = สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน

จากตารางที่ 12 พบว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของในภาพรวมมีค่าสถิติพื้นฐานดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาการกระจุกตัวในภาพรวมของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกพบว่า มีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 61.94 ของจำนวนหุ้นทั้งหมด ซึ่งเมื่อนำค่าเฉลี่ยดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับบริษัทที่มีการกระจุกตัวของหุ้นต่ำสุดและสูงสุดพบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษานั้นมีสัดส่วนที่สูงมาก โดยบริษัทที่มีการกระจุกตัวของหุ้นสูงสุดนั้นอยู่ที่อัตราร้อยละ 93.34 ของหุ้นทั้งหมดของบริษัท จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นให้ข้อสังเกตว่า ผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกนั้นส่วนใหญ่มักเป็นบริษัทในเครือ ผู้ก่อตั้ง หรือเครือญาติของผู้บริหารของบริษัท

ผลการวิเคราะห์นั้นแสดงให้เห็นว่าอำนาจการควบคุมส่วนใหญ่ไม่ได้ถูกกระจายไปให้บุคคลต่างๆ แต่ทว่าอำนาจการควบคุมเกินกว่ากึ่งหนึ่งจะตกอยู่กับกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่คนที่มีความสัมพันธ์กับบริษัท ในทางตรงกันข้ามมีบางบริษัทที่นำมาศึกษาในครั้งนี้มีการกระจุกตัวของหุ้นเพียงร้อยละ 24.91 แสดงให้เห็นว่ามีบางบริษัทที่มีการกระจายอำนาจการควบคุมแก่บุคคลกลุ่มต่างๆ นอกจากนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.93

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการซึ่งถือเป็นบุคคลภายในบริษัท และผู้ถือหุ้นสถาบัน

ผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ 21.20 ของหุ้นทั้งหมด ซึ่งเป็นผลมาจากการที่บริษัทได้ว่าจ้างกรรมการและผู้บริหารมืออาชีพให้เข้ามาดำเนินการบริหารงานแทนผู้ถือหุ้นที่เป็นเจ้าของบริษัท หรือผู้ก่อตั้งและเครือญาติ โดยกรรมการและผู้บริหารจะได้รับค่าตอบแทนจากการบริหารงานในรูปของเงินเดือนและสิทธิในการซื้อหุ้นเพิ่มทุนของบริษัท ซึ่งส่งผลให้กรรมการและผู้บริหารมีสัดส่วนการถือครองหุ้นในอัตราที่ไม่สูงมากนัก ในขณะที่บริษัทบางบริษัทอาจจะไม่ได้ว่าจ้างผู้บริหารมืออาชีพมาบริหารงานของกิจการ แต่ทว่าเจ้าของและเครือญาติซึ่งมีการถือหุ้นในสัดส่วนที่สูงอาจจะเข้ามาดำเนินการบริหารงานเอง หรืออาจจะมีการบริหารงานร่วมกับผู้บริหารมืออาชีพจึงส่งผลให้บริษัทที่มีการถือหุ้นของกรรมการและผู้บริหารในระดับที่สูงมาก โดยจากการตรวจสอบพบว่า กรรมการและผู้บริหารของบางบริษัทไม่มีสัดส่วนการถือครองหุ้นของบริษัทเลยส่งผลให้ผู้บริหารและกรรมการของบริษัทนั้นไม่มีส่วนได้เสียจากการบริหารงาน ในขณะที่ผู้บริหารและกรรมการของบางบริษัทมีการถือครองหุ้นในอัตรากินกว่ากึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมดของบริษัทซึ่งมีอัตราร้อยละ 81.60 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงมาก แต่ทว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีการถือหุ้นในสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าสูงสุดที่ได้จากการตรวจสอบ นอกจากนั้นค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 21.59

ส่วนองค์ประกอบของผู้ถือหุ้นอีกประเภทคือ การถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน เช่น ธนาคาร สถาบันการเงิน กองทุน หน่วยงานของรัฐบาล พบว่า ผู้ถือหุ้นสถาบันมีการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ระดับที่น้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ถือหุ้นลักษณะอื่นๆ ข้างต้นซึ่งมีการถือครองหุ้นโดยประมาณร้อยละ 17.30 ของหุ้นทั้งหมด แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า บางบริษัทที่นำมาศึกษานั้นมีผู้ถือหุ้นสถาบันมีการถือครองหุ้นในสัดส่วนที่สูงมากถึงร้อยละ 83.49 ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีกลไกในการกำกับดูแลกิจการจากภายนอกที่สามารถช่วยในการควบคุมและถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหารซึ่งเป็นบุคคลภายใน รวมทั้งผู้ถือหุ้นที่มักจะโอนถ่ายผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรายอื่นๆ ให้กลายเป็นผลประโยชน์ของตนเอง ผู้ถือหุ้นสถาบันมีอิทธิพลกับกลไกในการกำกับดูแลกิจการเนื่องมาจากผู้ถือหุ้นสถาบันเป็นบุคคลภายนอกที่มีหน้าที่ในดูแลผลประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นรวมทั้งผู้ถือหุ้นสถาบันมักจะมีการถือครองหุ้นของบริษัทเป็นระยะเวลายาวนานกว่าผู้ถือหุ้นรายอื่นๆ ดังนั้น ผู้ถือหุ้นสถาบันจึงมีอำนาจในการควบคุมโดยผ่านทาง การถือหุ้นที่มีจำนวนมากเพียงพอที่จะสามารถเรียกร้องให้บริษัทมีการดำเนินงานที่โปร่งใสและคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน แต่บางบริษัทก็ไม่มีผู้ถือหุ้นสถาบันเลย นอกจากนั้นแล้วผลการศึกษาข้างต้นยังพบว่ามีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 18.46

2. ผลการศึกษาค่าสถิติพื้นฐานของโครงสร้างความเป็นเจ้าของจำแนกตามกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

จากการศึกษาโครงสร้างความเป็นเจ้าของสามารถจำแนกตามกลุ่มประชากรเพื่อตรวจสอบความแตกต่างของสัดส่วนการถือครองหุ้นของบริษัทที่อยู่ในกลุ่มประชากรโดยสามารถจำแนกออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

2.1 ผลการศึกษาโครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัทในกลุ่ม SET100

ตารางที่ 13 ผลสรุปค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรทดสอบในกลุ่ม SET100

รายชื่อ	TOP5 (%)				MOWN (%)				INSOWN (%)			
	Mean	S.D.	Min	Max	Mean	S.D.	Min	Max	Mean	S.D.	Min	Max
INDUS1	51.21	7.56	41.57	59.25	15.97	14.14	0.71	33.0	14.44	10.11	3.95	28.24
INDUS2	67.42	7.87	59.60	76.04	7.80	8.93	0.00	21.57	13.17	11.57	0.72	25.94
INDUS3	56.25	17.23	32.25	93.34	20.82	20.57	0.03	71.71	21.33	14.03	0.00	49.73
INDUS4	66.02	12.54	42.13	87.00	1.94	5.31	0.00	17.69	18.88	21.56	2.46	76.61
INDUS5	59.01	16.61	34.10	83.71	10.96	15.98	0.00	48.77	31.72	25.99	0.00	83.49
INDUS6	67.28	11.83	50.71	82.28	9.21	19.84	0.01	65.83	22.63	19.17	0.00	72.79

โดย	TOP5	= สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก
	MOWN	= สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ
	INSOWN	= สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน
	INDUS1	= กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
	INDUS2	= กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม
	INDUS3	= กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
	INDUS4	= กลุ่มทรัพยากร
	INDUS5	= กลุ่มบริการ
	INDUS6	= กลุ่มเทคโนโลยี
	S.D.	= Standard Deviation

จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของในกลุ่ม SET100 มีค่าสถิติพื้นฐานโดยจำแนกข้อมูลตามกลุ่มอุตสาหกรรม ได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร พบว่า บริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 51.21 ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย โดยบริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นสูงสุดนั้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 59.25 และบางบริษัทที่มีการกระจุกตัวในสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 41.57 นอกจากนั้นการถือครองหุ้นของบุคคลภายในคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 15.97 โดยสัดส่วนสูงสุดที่เกิดในอุตสาหกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 33 ส่วนสัดส่วนที่ต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.71 ในขณะที่การถือครองหุ้นของบุคคลภายนอกคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 14.44 โดยบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันสูงถึงร้อยละ 28.24 และบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 3.95

กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม พบว่า บริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 67.42 ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย โดยบริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นสูงสุดนั้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 76.04 และบางบริษัทที่มีการกระจุกตัวในสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 59.60 นอกจากนั้นการถือครองหุ้นของบุคคลภายในคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 7.80 โดยสัดส่วนสูงสุดที่เกิดในอุตสาหกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 21.57 แต่ผู้บริหารและคณะกรรมการของบางบริษัทไม่มีการถือครองหุ้นของบริษัทที่ตนบริหารงานอยู่เลย ในขณะที่การถือครองหุ้นของบุคคลภายนอกคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 13.17 โดยบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันสูงถึงร้อยละ 25.94 และบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.72

กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างพบว่า บริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 56.25 ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย โดยบริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นสูงสุดนั้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 93.34 และบางบริษัทที่มีการกระจุกตัวในสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 32.25 นอกจากนั้นการถือครองหุ้นของบุคคลภายในคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทมี

สัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 20.82 โดยสัดส่วนสูงสุดที่เกิดในอุตสาหกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 71.71 ส่วนสัดส่วนที่ต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.03 ในขณะที่การถือครองหุ้นของบุคคลภายนอกคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 21.33 โดยบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันสูงถึงร้อยละ 49.73 และบางบริษัทไม่มีผู้ถือหุ้นสถาบันเข้าถือครองหุ้นของบริษัทเลย

กลุ่มทรัพยากร พบว่า บริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 66.02 ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย โดยบริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นสูงสุดนั้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 87.00 และบางบริษัทที่มีการกระจุกตัวในสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 42.13 นอกจากนั้น การถือครองหุ้นของบุคคลภายในคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 1.94 โดยสัดส่วนสูงสุดที่เกิดในอุตสาหกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 17.69 แต่ผู้บริหารและคณะกรรมการของบางบริษัทไม่มีการถือครองหุ้นของบริษัทที่ตนบริหารงานอยู่เลย ในขณะที่การถือครองหุ้นของบุคคลภายนอกคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 18.88 โดยบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันสูงถึงร้อยละ 76.61 และบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 2.46

กลุ่มบริการ พบว่า บริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 59.01 ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย โดยบริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นสูงสุดนั้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 83.71 และบางบริษัทที่มีการกระจุกตัวในสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 34.10 นอกจากนั้นการถือครองหุ้นของบุคคลภายในคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 10.96 โดยสัดส่วนสูงสุดที่เกิดในอุตสาหกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 48.77 แต่ผู้บริหารและคณะกรรมการของบางบริษัทไม่มีการถือครองหุ้นของบริษัทที่ตนบริหารงานอยู่เลย ในขณะที่การถือครองหุ้นของบุคคลภายนอกคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 31.72 โดยบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันสูงถึงร้อยละ 83.49 และบางบริษัทไม่มีผู้ถือหุ้นสถาบันเข้าถือครองหุ้นของบริษัทเลย

กลุ่มเทคโนโลยี พบว่า บริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 67.28 ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย โดยบริษัทที่

มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นสูงสุดนั้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 82.28 และบางบริษัทที่มีการกระจุกตัวในสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 50.71 นอกจากนี้การถือครองหุ้นของบุคคลภายในคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 9.21 โดยสัดส่วนสูงสุดที่เกิดในอุตสาหกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 65.83 ส่วนสัดส่วนที่ต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 0.01 ในขณะที่การถือครองหุ้นของบุคคลภายนอกคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 22.63 โดยบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันสูงถึงร้อยละ 72.79 และบางบริษัทไม่มีผู้ถือหุ้นสถาบันเข้าถือครองหุ้นของบริษัทเลย

2.2 ผลการศึกษาโครงสร้างความเป็นเจ้าของของบริษัทในกลุ่ม MAI

ตารางที่ 14 ผลสรุปค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรทดสอบในกลุ่ม MAI

รายชื่อ	TOP5 (%)				MOWN (%)				INSOWN (%)			
	Mean	S.D.	Min	Max	Mean	S.D.	Min	Max	Mean	S.D.	Min	Max
MAI	63.91	14.39	24.91	87.80	33.95	20.74	0.00	81.60	9.21	13.01	0.00	53.57

โดย	TOP5	= สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรก
	MOWN	= สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการ
	INSOWN	= สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน
	S.D.	= Standard Deviation

กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง (MAI) พบว่า บริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรก ซึ่งมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 63.91 ซึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่ออกจำหน่าย โดยบริษัทที่มีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นสูงสุดนั้นมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเท่ากับร้อยละ 87.80 และบางบริษัทที่มีการกระจุกตัวในสัดส่วนต่ำสุดเท่ากับร้อยละ 24.91 นอกจากนี้การถือครองหุ้นของบุคคลภายในคือ ผู้บริหารและคณะกรรมการของบริษัทมีสัดส่วนโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 33.95 โดยสัดส่วนสูงสุดที่เกิดในอุตสาหกรรมนี้อยู่ที่ร้อยละ 81.60 แต่ผู้บริหารและคณะกรรมการของบางบริษัทไม่มีการถือครองหุ้นของบริษัทที่ตนบริหารงานอยู่เลย ในขณะที่การถือครองหุ้นของบุคคลภายนอกคือ ผู้ถือหุ้นสถาบันมีสัดส่วนการถือครองหุ้นโดยเฉลี่ย

เท่ากับร้อยละ 9.21 โดยบางบริษัทมีสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันสูงถึงร้อยละ 53.57 และบางบริษัทไม่มีผู้ถือหุ้นสถาบันเข้าถือครองหุ้นของบริษัทเลย

ตัวแปรควบคุม

ตัวแปรควบคุมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 15 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรควบคุม

รายการ	Min	Max	Mean	Standard Deviation (S.D.)
ตัวแปรควบคุม				
ลักษณะเฉพาะของบริษัท				
SIZE	17.89	28.32	22.38	2.07
REC (%)	0.00	0.63	0.14	0.13
INV (%)	0.00	0.83	0.11	0.14
CR (เท่า)	0.19	8.33	1.82	1.42
LEVERAGE (%)	0.06	0.94	0.48	0.20
ROA (%)	-31.50	48.29	9.11	11.72
ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท				
BDMT	0.00	4.80	2.77	0.68
BDEXP	1.73	4.00	2.51	0.58
BDINDP (%)	18.75	84.62	38.94	12.07

โดย	SIZE	= ขนาดของกิจการ
	REC	= อัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการอื่นที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวม
	INV	= อัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อสินทรัพย์รวม
	LOSS	= ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน

CR	= สภาพคล่องของบริษัท
LEVERAGE	= อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์
ROA	= ผลกำไรของกิจการ
BDMT	= จำนวนครั้งของการประชุม
BDEXP	= จำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร
BDINDP	= สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการ

จากตารางที่ 15 สามารถสรุปค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรควบคุมได้ดังต่อไปนี้

ตัวแปรลักษณะเฉพาะของบริษัทมีค่าสถิติพื้นฐานดังนี้ ขนาดของกิจการวัดได้จาก ค่า Natural Logarithm (ln) รายได้รวมของบริษัทซึ่งมีค่าโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ประมาณ 22.38 (44,709 ล้านบาท) เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า บางบริษัทมียอดขายได้รวมต่ำสุดอยู่ที่ 17.89 (58.645 ล้านบาท) ซึ่งมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ในทางตรงกันข้ามบางบริษัทมียอดขายได้รวมสูงสุดถึง 28.32 (2,000,820 ล้านบาท) ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ln รายได้รวมเท่ากับ 2.07 และอัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวมโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.1384 (ร้อยละ 13.84) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าบางบริษัทมีอัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทอยู่ที่ 0.00 ซึ่งมีค่าต่ำมากในทางตรงกันข้ามบางบริษัทมีอัตราส่วนลูกหนี้การค้าและตัวเงินรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทอยู่สูงถึง 0.63 (ร้อยละ 63) อีกทั้งอัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.11 (Mean) (ร้อยละ 11) แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า มีบางบริษัทในกลุ่มประชากรมีอัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทอยู่ที่ 0.00 ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำมากในทางตรงกันข้ามบางบริษัทก็มีอัตราส่วนสินค้าคงเหลือต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทอยู่สูงถึง 0.83 (ร้อยละ 83)

นอกจากนั้นสภาพคล่องของบริษัทโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1.82 เท่า เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีสภาพคล่องของบริษัทมีค่าต่ำเท่ากับ 0.19 เท่า ในขณะที่บางบริษัทมีสภาพคล่องของบริษัทอยู่สูงถึง 8.33 เท่า (Max) ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 0.48 (ร้อยละ 48.11) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางตัวอย่างมีอัตราส่วนทางการเงินนี้อยู่ที่ 0.06 (ร้อยละ 6) ซึ่งเป็นค่าที่ต่ำมากแสดงให้เห็นว่า บริษัทมีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะยาวอยู่ในระดับต่ำหรือมีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้ามบางบริษัทมีอัตราส่วนทางการเงินนี้อยู่สูงถึง 0.94 (ร้อยละ 94) แสดงว่าเป็นบริษัทที่มีความเสี่ยงต่อการชำระหนี้สินในระยะ

ยาวและความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับค่าต่ำสุดและสูงสุดแล้วพบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ส่วนใหญ่มีความเสี่ยงทางการเงินอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากบริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้สินในระยะยาว ส่วนการกระจายของข้อมูลมีค่าเท่ากับ 0.20 ส่วนผลกำไรของกิจการที่ใช้วัดในการศึกษาครั้งนี้ คือ อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (ROA) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 สามารถสรุปได้ว่าผลกำไรของกิจการที่พิจารณาจากอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์นั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 9.11 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์อยู่ในระดับที่ต่ำมากคือร้อยละ -31.50 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อบริษัทลงทุนในสินทรัพย์เพื่อหวังผลตอบแทนกลับคืนมาจากการลงทุนในรูปแบบของกำไร แต่ทว่าบริษัทกลับได้รับผลขาดทุนแทนผลกำไรที่ทางบริษัทคาดหวังว่าจะได้รับ ในทางตรงกันข้าม บริษัทบางบริษัทในกลุ่มตัวอย่างมีอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์อยู่ในระดับที่สูงมากเช่นกันคือ ร้อยละ 48.29 แสดงให้เห็นว่า เมื่อบริษัทนั้นนำสินทรัพย์ไปลงทุนแล้วได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบของกำไรกลับคืนมา

ในขณะที่ตัวแปรลักษณะของคณะกรรมการมีค่าสถิติพื้นฐานดังนี้ จำนวนครั้งของการเข้าประชุมของคณะกรรมการของบริษัทมีค่าโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 2.77 (8.12 ครั้งต่อปี) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีจำนวนครั้งของการจัดประชุมของคณะกรรมการอยู่ที่ 4.8 (23 ครั้งต่อปี) ซึ่งมีค่าที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย ในขณะที่บางบริษัทไม่มีการจัดการประชุมคณะกรรมการเลย ในขณะที่สัดส่วนจำนวนกรรมการที่มาจากภายนอกที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานภายในบริษัทโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่ 2.51 (6.64 คน) และเมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า บางบริษัทมีสัดส่วนจำนวนกรรมการที่มาจากภายนอกที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานภายในกิจการอยู่ที่ 1.73 (3 คน) ซึ่งเป็นค่าต่ำมาก ในขณะที่บางบริษัทมีสัดส่วนจำนวนกรรมการที่มาจากภายนอกที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานภายในกิจการอยู่ที่ 4 (16 คน) ซึ่งเป็นค่าที่สูงสุด และจำนวนกรรมการอิสระของบริษัทมีค่าโดยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 38.94 ของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดของบริษัท เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า บางบริษัทมีจำนวนกรรมการอิสระอยู่ที่ร้อยละ 18.75 ของจำนวนคณะกรรมการของบริษัทซึ่งเป็นค่าต่ำสุด ในขณะที่บางบริษัทมีจำนวนกรรมการอิสระอยู่ที่ร้อยละ 84.62 ของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมดของบริษัทซึ่งเป็นค่าสูงสุด

นอกจากนั้น ตัวแปรควบคุมอื่นๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ที่มีลักษณะเป็นตัวแปร Dummy นั้นพบว่า มีค่าสถิติพื้นฐาน

ผลขาดทุนจากการดำเนินงาน (LOSS)

ตารางที่ 16 ค่าสถิติพื้นฐานของผลขาดทุนจากการดำเนินงานในภาพรวม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
บริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้น้อยกว่า 2 ปี	10	8.3
ภายใน 3 ปีที่ผ่านมา	111	91.7
รวม	121	100.0

จากตารางที่ 16 สามารถสรุปได้ว่าจำนวนประชากรที่นำมาศึกษาครั้งนี้ทั้งหมด 121 บริษัท พบว่า มีบริษัทที่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาอยู่ร้อยละ 8.3 (10 บริษัท) ในขณะที่กลุ่มประชากรที่นำมาศึกษาอีกจำนวนทั้งสิ้น 111 บริษัทพบว่า ไม่มีผลขาดทุนจากการดำเนินงานหรือมีผลขาดทุนจากการดำเนินงานไม่เกิน 1 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมาซึ่งคิดเป็นร้อยละ 91.7 แสดงให้เห็นว่า ฝ่ายบริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีการบริหารงานที่ดี ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เนื่องจากมีเพียง 10 บริษัทเท่านั้นในกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 121 บริษัทที่ประสบผลขาดทุนจากการดำเนินงานอย่างน้อย 2 ปีใน 3 ปีที่ผ่านมา

การรวมตำแหน่งระหว่างประธานของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ (CEOIND)

ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละของบริษัทตามลักษณะการรวมตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประธานกรรมการมีการรวมตำแหน่งกับกรรมการผู้จัดการ	18	14.9
ประธานกรรมการไม่มีการควบรวมตำแหน่งกับกรรมการผู้จัดการ	103	85.1
รวม	121	100.0

จากตารางที่ 17 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทในกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 103 บริษัทมีประธานกรรมการเป็นคนละท่านกับกรรมการผู้จัดการซึ่งคิดเป็นร้อยละ 85.1 ของจำนวนประชากรที่นำมาศึกษาทั้งหมดในครั้งนี้ ในขณะที่บริษัทอีกจำนวน 18 บริษัทพบว่า ประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการเป็นคนเดียวกันซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทจำนวน 18 บริษัท มีการควมรวมตำแหน่งกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของจำนวนบริษัททั้งหมด

จากผลการตรวจสอบพบว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการแยกตำแหน่งกันอย่างชัดเจนระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการซึ่งแสดงให้เห็นว่า บริษัทโดยส่วนใหญ่เน้นมีการปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียนซึ่ง ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดไว้เพื่อการกำกับดูแลกิจการที่ดี เนื่องจากการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจนนั้นทำให้การกำหนดนโยบายการกำกับดูแลกิจการและการบริหารงานประจำ นั้นมีความโปร่งใสมากกว่าบริษัทที่มีการควมรวมตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการ

การเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACMEET)

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของการเข้าประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
คณะกรรมการตรวจสอบมีการประชุมโดยเฉลี่ยอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง	115	95.0
กรณีอื่นๆ	6	5.0

จากตารางที่ 18 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทจำนวน 115 บริษัทมีการจัดการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบอย่างน้อยปีละ 4 ครั้งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 95 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่บริษัทอีกจำนวน 6 บริษัทซึ่งคิดเป็นร้อยละ 5 ของคณะกรรมการตรวจสอบนั้นมีการจัดการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบน้อยกว่า 4 ครั้งต่อปี

ความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบ (ACEXP)

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละของความชำนาญของคณะกรรมการตรวจสอบ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
คณะกรรมการตรวจสอบความชำนาญทางด้านบัญชีหรือด้านการเงินอย่างน้อย 1 คน	120	99.2
กรณีอื่นๆ	1	0.8

จากตารางที่ 19 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทจำนวน 120 บริษัทมีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความชำนาญทางด้านบัญชีหรือด้านการเงินอย่างน้อย 1 คนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 99.2 ของบริษัทที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ในขณะที่บริษัทอีก 1 บริษัทไม่มีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความชำนาญทางด้านบัญชีหรือด้านการเงินอย่างน้อย 1 คนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.8

ตัวแปรที่นำมาศึกษาที่กล่าวไว้ข้างต้นจะถูกนำมาวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Multiple Regression Model) แต่ก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์ควรมีการตรวจสอบตัวแปรต่างๆ ว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์หรือไม่ และเงื่อนไขข้อที่สำคัญมากที่สุด คือ ตัวแปรทุกตัวที่นำมาศึกษาต้องเป็นอิสระต่อกัน หรือไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างกันและกันมากเกินไป การที่ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอาจก่อให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า Multicollinearity ซึ่งจะส่งผลกระทบการวิเคราะห์ผิดพลาดไปจากข้อเท็จจริง เช่น ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจะส่งผลกระทบให้ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามต่างๆ ที่ในความจริงแล้วตัวแปรตัวดังกล่าวเหล่านั้นอาจจะไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นนี้อาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาดได้ในที่สุด เนื่องจากปัญหา Multicollinearity ที่แฝงตัวอยู่ในส่งผลให้ข้อมูลมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ข้อมูลลดลง

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษานั้นมีความสัมพันธ์กันเองหรือไม่ ซึ่งการตรวจสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน อาทิเช่น การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ซึ่งถ้าตัวแปรคู่ใดมีค่า r อยู่ในระดับสูงจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรคู่ดังกล่าวมี

ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมาก ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ตามมาได้

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน (n=121)

	LAFEE	TOP5	MOWN	INSOWN	SIZE	REC	INV	LOSS	CR
LAFEE	1								
TOP5	-.124	1							
MOWN	-.526**	.147	1						
INSOWN	.325**	.051	-.483**	1					
SIZE	.742**	.006	-.529**	.399**	1				
REC	-.363**	.054	.358**	-.305**	-.340**	1			
INV	-.128	-.054	.235**	-.250**	.042	.185*	1		
LOSS	-.041	-.197*	-.059	-.091	-.121	-.005	-.051	1	
CR	-.106	.092	.137	.139	-.196*	-.002	.089	-.136	1
LEVERAGE	.128	-.014	-.008	.011	.208*	.119	.137	.114	-.537**
ROA	-.066	.187*	.193*	.005	.023	-.088	.098	-.418**	.256**
INDUS1	.119	-.133	-.045	-.029	.178	-.067	.144	-.055	-.075
INDUS2	.105	.076	-.129	-.047	.177	-.066	-.013	.088	-.003
INDUS3	.135	-.186*	-.009	.106	.139	-.296**	.014	.084	.004
INDUS4	.197**	.087	-.283**	.027	.443**	-.149	-.050	-.095	-.029
INDUS5	.284**	-.083	-.199*	.328**	.201*	-.244**	-.169	-.125	-.049
INDUS6	.317**	.113	-.176	.092	.228*	.108	-.038	.009	-.107
CEOIND	-.092	.072	.199*	-.079	-.149	-.022	-.091	-.041	.010
BDMT	.229*	.062	-.241**	.331**	.355**	-.281**	-.117	-.133	-.068
BDEXP	.552**	.018	-.487**	.301**	.627**	-.338**	-.044	-.151	-.093
BDINDP	-.020	-.142	-.085	.199*	.087	-.053	-.084	.044	.115
ACMEET	.131	.019	-.139	.064	.063	.032	-.022	-.208*	.087
ACEXP	-.067	.012	.090	.082	-.073	.055	-.011	-.304**	.049

* = ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

** = ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ตารางที่ 20 (ต่อ)

	LEVERAGE	ROA	INDUS1	INDUS2	INDUS3	INDUS4	INDUS5	INDUS6
LAFEE								
TOP5								
MOWN								
INSOWN								
SIZE								
REC								
INV								
LOSS								
CR								
LEVERAGE	1							
ROA	-.264**	1						
INDUS1	.031	-.008	1					
INDUS2	-.185*	-.052	-.038	1				
INDUS3	.117	.018	-.090	-.101	1			
INDUS4	.012	.012	-.058	-.066	-.153	1		
INDUS5	-.057	.086	-.077	-.087	-.203*	-.132	1	
INDUS6	.122	-.082	-.058	-.066	-.153	-.100	-.132	1
CEOIND	.013	.064	.053	.030	.093	-.132	-.044	-.132
BDMT	.132	-.062	.026	-.180*	.098	.355**	.113	-.065
BDEXP	.146	-.020	.023	.216*	.139	.367**	.280**	-.044
BDINDP	.017	-.144	-.108	.059	.042	.146	.016	-.096
ACMEET	-.091	.093	.042	-.144	.014	.072	.095	.072
ACEXP	.118	.163	.017	-.440**	.044	.029	.038	.029

ตารางที่ 20 (ต่อ)

	CEOIND	BDMT	BDEXP	BDINDP	ACMEET	ACEXP
LAFEE						
TOP5						
MOWN						
INSOWN						
SIZE						
REC						
INV						
LOSS						
CR						
LEVERAGE						
ROA						
INDUS1						
INDUS2						
INDUS3						
INDUS4						
INDUS5						
INDUS6						
CEOIND	1					
BDMT	-.038	1				
BDEXP	-.207*	.266**	1			
BDINDP	-.150	.050	.177	1		
ACMEET	-.011	.241**	.181*	.060	1	
ACEXP	.038	.372**	.044	-.126	.400**	1

จากตารางที่ 20 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองอย่างมีนัยสำคัญหลายคู่แต่ระดับของความสัมพันธ์ไม่สูงมาก สืบเนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่มีค่าน้อยกว่า 0.7 ส่วนตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการ (SIZE) กับจำนวนกรรมการอิสระในคณะกรรมการ

(BDEXP) คือ 0.627 ซึ่งยังมีค่าอยู่ในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับการศึกษาอื่นๆ ที่ผ่านมา แม้ว่าตัวแปรอิสระจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแต่ก็มีความสัมพันธ์กันในระดับที่น้อยมาก และไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาความหมายของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวางที่รุนแรง แต่อย่างไรก็ตามตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันนั้นอาจจะก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงได้ ดังนั้น วิธีที่ใช้ในการตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีคือ การคำนวณค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดว่า ตัวแปรแต่ละตัวถูกอธิบายโดยตัวแปรอิสระตัวอื่นในระดับใด ถ้าค่า VIF มีค่ามากแสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเองมาก ซึ่งปกติค่า VIF ที่มีค่ามากกว่า 10 ขึ้นไปจะถือว่ามีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า ค่า VIF ที่มีค่าสูงสุดของการศึกษาครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 5.227 (LR) ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลนี้จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่า ในการศึกษาครั้งนี้จะไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity แฝงอยู่ในสมการที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Multiple Regression Model) และการตีความผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์นั้นมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือในระดับที่สูงนอกจากนั้นเงื่อนไขของความสัมพันธ์ในรูปเชิงเส้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา รวมไปถึงเงื่อนไขอื่นๆ ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวางจะเกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน เช่น การแจกแจงแบบปกติ ความเป็นอิสระระหว่างกัน เมื่อทำการตรวจสอบโดยใช้กราฟและแผนภาพการกระจายพบว่าผลการทดสอบเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ทุกประการ (ภาคผนวก ก)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

การนำเสนอผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมานเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเทคนิคที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Multiple Regression Model) ซึ่งเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรตาม (Y) กับตัวแปรอิสระแต่ละตัวว่า มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในทิศทางเดียวกัน หรือในทิศทางตรงกันข้าม เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ได้กำหนดขึ้นซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นมาพัฒนาตัวแบบในการศึกษา ผลการตรวจสอบในการศึกษาครั้งนี้ได้แยกแสดงตาม

ตัวแบบเพื่อทดสอบว่าตัวแปรอิสระตัวใดที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตัวแบบที่ 1 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท

$$\text{LAFEE} = \beta_0 + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{REC} + \beta_6 \text{INV} + \beta_7 \text{LOSS} + \beta_8 \text{CR} + \beta_9 \text{LEVERAGE} + \beta_{10} \text{ROA} + \beta_{11} \text{INDUS}_1 + \beta_{12} \text{INDUS}_2 + \beta_{13} \text{INDUS}_3 + \beta_{14} \text{INDUS}_4 + \beta_{15} \text{INDUS}_5 + \beta_{16} \text{INDUS}_6 + e$$

ตารางที่ 21 ผลการทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท (ตัวแบบที่ 1)

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง (Predicted Relation)	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ โดยประมาณ (β)	ค่าความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (Standard Errors)	t-value	Sig. t	Tolerance	VIF
Constant	None	7.410	1.133	6.542	0.000***		
SIZE	(+)	0.316	0.056	5.598	0.000***	0.247	4.045
REC	(+)	-0.702	0.563	-1.247	0.215	0.658	1.519
INV	(+)	-0.811	0.441	-1.837	0.069	0.827	1.210
LOSS	(+)	0.057	0.238	0.238	0.812	0.779	1.285
CR	(-)	0.074	0.051	1.466	0.146	0.647	1.547
LEVERAGE	None	0.141	0.392	0.360	0.720	0.551	1.815
ROA	(-)	-0.008	0.006	-1.320	0.190	0.740	1.352
INDUS1	None	0.318	0.401	0.793	0.430	0.651	1.537
INDUS2	None	0.112	0.388	0.288	0.774	0.561	1.784
INDUS3	None	0.229	0.229	1.001	0.319	0.413	2.420
INDUS4	None	-0.133	0.353	-0.376	0.707	0.325	3.081
INDUS5	None	0.507	0.260	1.950	0.054	0.391	2.556
INDUS6	None	0.758	0.287	2.642	0.009***	0.492	2.033

$R^2 = 0.653$ Adjusted $R^2 = 0.610$ F-statistic = 15.460 Sig. F = 0.000

*** = ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 n = 121

จากตารางที่ 21 พบว่า ตัวแบบที่ 1 มีค่า Sig. F เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) โดยกล่าวได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ซึ่งเมื่อพิจารณาค่า Adjusted R² เท่ากับ 0.610 กล่าวคือ 61% ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระทั้ง 13 ตัว โดยตัวแปรอิสระที่เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ ขนาดของบริษัท และกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. t < 0.05)

ตัวแบบที่ 2 ทดสอบค่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ

$$\text{LAFEE} = \beta_0 + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{REC} + \beta_6 \text{INV} + \beta_7 \text{LOSS} + \beta_8 \text{CR} + \beta_9 \text{LEVERAGE} + \beta_{10} \text{ROA} + \beta_{11} \text{INDUS}_1 + \beta_{12} \text{INDUS}_2 + \beta_{13} \text{INDUS}_3 + \beta_{14} \text{INDUS}_4 + \beta_{15} \text{INDUS}_5 + \beta_{16} \text{INDUS}_6 + \beta_{17} \text{CEOIND} + \beta_{18} \text{BDMT} + \beta_{19} \text{BDEXP} + \beta_{20} \text{BDINDP} + \beta_{21} \text{ACMEET} + \beta_{22} \text{ACEXP} + e$$

ตารางที่ 22 ผลทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และลักษณะคณะกรรมการตรวจสอบ (ตัวแบบที่ 2)

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง (Predicted Relation)	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ โดยประมาณ (β)	ค่า ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (Standard Errors)	t-value	Sig. t	Tolerance	VIF
Constant	None	7.893	1.399	5.641	0.000***		
SIZE	(+)	0.311	0.059	5.294	0.000***	0.220	4.553
REC	(+)	-0.755	0.573	-1.319	0.190	0.611	1.638
INV	(+)	-0.915	0.442	-2.068	0.041***	0.790	1.265
LOSS	(+)	0.101	0.245	0.411	0.682	0.706	1.416
CR	(-)	0.085	0.051	1.656	0.101	0.612	1.634
LEVERAGE	None	0.131	0.404	0.325	0.746	0.499	2.005
ROA	(-)	-0.008	0.006	-1.434	0.155	0.685	1.460

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง (Predicted Relation)	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ โดยประมาณ (β)	ค่า ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (Standard Errors)	t-value	Sig. t	Tolerance	VIF
INDUS1	None	0.125	0.400	0.313	0.755	0.629	1.589
INDUS2	None	-0.322	0.430	-0.748	0.456	0.438	2.284
INDUS3	None	0.074	0.233	0.318	0.751	0.385	2.599
INDUS4	None	-0.344	0.362	-0.949	0.345	0.296	3.380
INDUS5	None	0.276	0.269	1.025	0.308	0.350	2.856
INDUS6	None	0.633	0.290	2.182	0.031***	0.461	2.168
CEOIND	(-)	0.083	0.173	0.482	0.631	0.851	1.175
BDMT	(+)	-0.068	0.110	-0.622	0.535	0.578	1.730
BDEXP	(+)	0.324	0.155	2.091	0.039***	0.407	2.457
BDINDP	(+)	-0.010	0.005	-1.909	0.059	0.220	4.553
ACMEET	None	0.341	0.304	1.124	0.264	0.611	1.638
ACEXP	(+)	-0.827	0.857	-0.965	0.337	0.790	1.265
$R^2 = 0.685$ Adjusted $R^2 = 0.626$ F-statistic = 11.558 Sig. F = 0.000 *** = ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 n = 121 ตัวอย่าง							

จากตารางที่ 22 พบว่า ตัวแบบที่ 2 เป็นตัวแบบที่พัฒนามาจากตัวแบบที่ 1 โดยมีการเพิ่มตัวแปร 2 ลักษณะเข้าไปในสมการ ดังนั้น ในตัวแบบที่ 2 จึงแบ่งออกเป็น ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการ และลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบเข้า เพื่อพิจารณาผลการตรวจสอบว่าตัวแบบที่ 2 ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างจากตัวแบบที่ 1 อย่างไร ผลการทดสอบพบว่า มีค่า Sig. F เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) โดยกล่าวได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.626 กล่าวคือ 62.6% ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายตัวแปรอิสระทั้ง 19 ตัวแปร โดยตัวแปรลักษณะเฉพาะของบริษัท ตัวแปรลักษณะคณะกรรมการ และตัวแปรลักษณะคณะกรรมการตรวจสอบซึ่งมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถสรุปได้ดังนี้ ขนาดของบริษัท

กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี และจำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่อัตราส่วนสินค้างเหลือต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการทดสอบนั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแบบที่ 3 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ

$$\begin{aligned} \text{LAFEE} = & \beta_0 + \beta_1 \text{TOP5} + \beta_2 \text{MOWN} + \beta_3 \text{INSOWN} + \beta_4 \text{SIZE} + \beta_5 \text{REC} + \beta_6 \text{INV} + \beta_7 \text{LOSS} + \\ & \beta_8 \text{CR} + \beta_9 \text{LEVERAGE} + \beta_{10} \text{ROA} + \beta_{11} \text{INDUS}_1 + \beta_{12} \text{INDUS}_2 + \beta_{13} \text{INDUS}_3 + \\ & \beta_{14} \text{INDUS}_4 + \beta_{15} \text{INDUS}_5 + \beta_{16} \text{INDUS}_6 + \beta_{17} \text{CEOIND} + \beta_{18} \text{BDMT} + \beta_{19} \text{BDEXP} + \\ & \beta_{20} \text{BDINDP} + \beta_{21} \text{ACMEET} + \beta_{22} \text{ACEXP} + e \end{aligned}$$

ตารางที่ 23 ผลทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและลักษณะคณะกรรมการตรวจสอบ (ตัวแบบที่ 3)

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง (Predicted Relation)	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ โดยประมาณ (β)	ค่า ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (Standard Errors)	t-value	Sig. t	Tolerance	VIF
Constant	None	8.006	1.472	5.437	0.000***		
TOP5	(+) / (-)	-0.010	0.004	-2.287	0.024***	0.732	1.365
MOWN	(+) / (-)	-0.003	0.004	-0.780	0.437	0.425	2.353
INSOWN	(+) / (-)	-0.007	0.004	-1.645	0.103	0.471	2.125
SIZE	(+)	0.338	0.061	5.557	0.000***	0.191	5.227
REC	(+)	-0.788	0.567	-1.389	0.168	0.583	1.714

ตารางที่ 23 (ต่อ)

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง (Predicted Relation)	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ โดยประมาณ (β)	ค่า ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (Standard Errors)	t-value	Sig. t	Tolerance	VIF
INV	(+)	-1.180	0.454	-2.601	0.011***	0.546	1.831
LOSS	(+)	0.004	0.240	0.017	0.986	0.485	2.060
CR	(-)	0.127	0.052	2.430	0.017***	0.647	1.545
LEVERAGE	None	0.303	0.396	0.763	0.447	0.600	1.668
ROA	(-)	-0.006	0.006	-0.969	0.335	0.428	2.336
INDUS1	None	-0.119	0.396	-0.299	0.765	0.357	2.802
INDUS2	None	-0.426	0.421	-1.011	0.315	0.273	3.657
INDUS3	None	-0.066	0.234	-0.280	0.780	0.335	2.986
INDUS4	None	-0.568	0.365	-1.556	0.123	0.457	2.188
INDUS5	None	0.182	.266	0.683	0.496	0.838	1.193
INDUS6	None	0.602	.282	2.133	0.035***	0.552	1.811
CEOIND	(-)	0.122	.168	0.724	0.471	0.382	2.616
BDMT	(+)	-0.003	.109	-0.030	0.976	0.791	1.264
BDEXP	(+)	0.341	.155	2.204	0.030***	0.717	1.395
BDINDP	(+)	-0.010	.005	-2.010	0.047***	0.521	1.921
ACMEET	None	0.287	.298	0.960	0.339	0.732	1.365
ACEXP	(+)	-0.980	.840	-1.166	0.246	0.425	2.353

$R^2 = 0.714$ Adjusted $R^2 = 0.649$ F-statistic = 11.103 Sig. F = 0.000

*** = ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 n = 121

จากตารางที่ 20 พบว่า ตัวแบบที่ 3 เป็นตัวแบบหลักที่พัฒนามาจากตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 โดยมีการเพิ่มตัวแปรทดสอบเข้าไปในสมการซึ่งก็คือตัวแปร โครงสร้างความเป็นเจ้าของ ดังนั้นในตัวแบบที่ 3 จึงแบ่งออกเป็น โครงสร้างความเป็นเจ้าของ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการ และลักษณะของคณะกรรมการตรวจสอบเข้า เพื่อพิจารณาผลการตรวจสอบว่าตัวแบบที่ 3 ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างจากตัวแบบที่ 1 และตัวแบบที่ 2 อย่างไร ผลการทดสอบพบว่า มีค่า

Sig. F เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) โดยกล่าวได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.649 กล่าวคือ 64.9% ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายตัวแปรอิสระทั้ง 22 ตัวแปรซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นคือ สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกซึ่งจากผลการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาทำให้ในการศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะ สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกจะมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งผลการทดสอบพบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.010 ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตามนั้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ภายใน 5 อันดับแรกส่งผลให้อำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในบริษัทอยู่ที่บุคคลเพียงกลุ่มหนึ่งและ สัดส่วนการถือครองหุ้นที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียกับบริษัทเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมจึงต้องให้ความสำคัญต่อการสอดส่องดูแลซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการที่ดี เนื่องจากการสอดส่องดูแลจะทำให้ผลเสียอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ลดลงได้ และก่อให้เกิดกำไรสูงสุดแก่บริษัทซึ่งส่งผลให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์และผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้ถือหุ้นให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลกิจการของบริษัท โดยเฉพาะการสอดส่องดูแลกิจการที่มีผู้สอบบัญชีเป็นผู้ทำหน้าทีนั้น ซึ่งทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบบริษัทลงได้และความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีจะได้รับในการปฏิบัติงานตรวจสอบก็จะลดลงด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการสอดส่องดูแลลดลง เป็นสิ่งที่อธิบายผลการศึกษาในครั้งนี้ได้

ส่วนตัวแปรลักษณะโครงสร้างความเป็นเจ้าของอีก 2 ตัวแปรที่นำมาใช้ในการศึกษานั้นคือ สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการและสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน ซึ่งจากผลการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาทำให้การศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะ ตัวแปรทั้ง 2 ตัวนี้มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี แต่ทว่า เมื่อนำตัวแปรดังกล่าวมาทดสอบในสมการการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวางพบว่า ตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t > 0.05$) ดังนั้น สัดส่วนการถือครอง

หุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการและสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบัน ไม่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลซึ่งก็คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี⁴

นอกจากนั้นตัวแปรควบคุมที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีดังต่อไปนี้ ขนาดของบริษัท สภาพคล่อง กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี และจำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่อัตราส่วนสินค้างเหลือต่อสินทรัพย์รวมและสัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการทดสอบนั้นพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนั้นมีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจำแนกตามกลุ่มประชากรคือ กลุ่ม SET100 และกลุ่ม MAI ดังต่อไปนี้

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในกลุ่ม SET100

ในการทดสอบความสัมพันธ์ในกลุ่ม SET100 ในการศึกษาครั้งนี้ต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรควบคุมให้มีความเหมาะสมในการตรวจสอบ กล่าวคือ ตัวแปรควบคุมชนิดอุตสาหกรรมจะกำหนดดังต่อไปนี้

INDUS1 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
0 = กรณีอื่นๆ

⁴ ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทดสอบความสัมพันธ์โดยการนำตัวแปรเกี่ยวกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เข้าสู่ตัวแบบที่ 3 ที่ละตัวแปร เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการทดสอบว่า เมื่อมีตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งอยู่ในตัวแบบเพียงตัวเดียวจะมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชียังคงเป็นตัวแปรสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเช่นเดิม ในขณะที่ตัวแปร 2 ตัวแปรคือ สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและคณะกรรมการและสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันยังคงปรากฏผลการทดสอบเช่นเดิม คือ ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

INDUS 2 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 3 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 4 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร
0 = กรณีอื่นๆ

INDUS 5 ให้ 1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
0 = กรณีอื่นๆ

ในกรณีที่ไม่มีเข้าเกณฑ์อุตสาหกรรมใดให้ถือว่ากลุ่มธุรกิจดังกล่าวเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

การปรับเปลี่ยนข้อกำหนดของอุตสาหกรรมนั้นเนื่องจากชนิดของอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้มีไว้สำหรับควบคุมกลุ่มประชากรคือ กลุ่ม SET100 และกลุ่ม MAI ซึ่งเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ในภาพรวม ส่งผลให้ในการทดสอบครั้งนี้จึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตัวแปรมีความเหมาะสมในการทดสอบกลุ่ม SET100 นอกจากนั้นในการศึกษาครั้งนี้ต้องทำการทดสอบความสัมพันธ์เพื่อจะได้ไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity แฝงอยู่ในสมการที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Multiple Regression Model) โดยวิธีทดสอบนั้นเกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน เช่น การแจกแจงแบบปกติ ความเป็นอิสระระหว่างกัน เมื่อทำการตรวจสอบโดยใช้กราฟและแผนภาพการกระจายพบว่าผลการทดสอบเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ทุกประการ (ภาคผนวก ก) ดังนั้น จึงได้จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนตามกลุ่มประชากร ซึ่งผลการวิเคราะห์ในกลุ่ม SET100 มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการ
สอบบัญชีในกลุ่ม SET100

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง (Predicted Relation)	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ โดยประมาณ (β)	ค่า ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (Standard Errors)	t-value	Sig. t	Tolerance	VIF
Constant	None	7.539	2.107	3.578	0.001***		
TOP5	(+) / (-)	-0.016	0.007	-2.357	0.022***	0.582	1.719
MOWN	(+) / (-)	0.002	0.007	0.360	0.721	0.426	2.347
INSOWN	(+) / (-)	-0.007	0.006	-1.245	0.219	0.494	2.024
SIZE	(+)	0.441	0.082	5.405	0.000***	0.415	2.408
REC	(+)	-0.779	0.992	-0.786	0.436	0.628	1.592
INV	(+)	-0.832	0.734	-1.133	0.262	0.554	1.805
LOSS	(+)	-0.216	0.380	-0.568	0.572	0.634	1.577
CR	(-)	0.070	0.107	0.655	0.516	0.404	2.476
LEVERAGE	None	-0.357	0.686	-0.520	0.605	0.398	2.512
ROA	(-)	0.004	0.010	0.397	0.693	0.537	1.862
INDUS1	None	-0.995	0.435	-2.288	0.026***	0.595	1.681
INDUS2	None	-1.247	0.462	-2.700	0.009***	0.428	2.336
INDUS3	None	-0.755	0.316	-2.391	0.021***	0.272	3.674
INDUS4	None	-1.386	0.375	-3.694	0.001***	0.324	3.087
INDUS5	None	-0.529	0.318	-1.664	0.102	0.311	3.213
CEOIND	(-)	0.117	0.268	0.435	0.665	0.751	1.331
BDMT	(+)	0.000	0.025	-0.017	0.987	0.516	1.937
BDEXP	(+)	0.064	0.036	1.759	0.085	0.479	2.088
BDINDP	(+)	-0.009	0.007	-1.261	0.213	0.654	1.528
ACMEET	None	-0.646	0.710	-0.910	0.367	0.434	2.306
ACEXP	(+)	-0.368	1.184	-0.311	0.757	0.307	3.253

$R^2 = 0.543$ Adjusted $R^2 = 0.351$ F-statistic = 2.826 Sig. F = 0.001

*** = ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 n = 72

จากตารางที่ 24 พบว่า ตัวแบบที่ 3 ที่จำแนกตามกลุ่ม SET100 ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพื่อพิจารณาผลการตรวจสอบในกลุ่ม SET100 ว่า ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างจากตัวแบบที่ 3 ในภาพรวมอย่างไร ผลการทดสอบพบว่า มีค่า Sig. F เท่ากับ 0.001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) โดยกล่าวได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R² เท่ากับ 0.351 กล่าวคือ 35.1% ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายตัวแปรอิสระได้ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะโครงสร้างความเป็นเจ้าของที่แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นคือ ส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกซึ่งผลการทดสอบพบว่า ส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.016 ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตามนั้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกส่งผลให้อำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในบริษัทอยู่ที่บุคคลเพียงกลุ่มหนึ่งและส่วนการถือครองหุ้นที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียกับบริษัทเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมจึงต้องมีการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทให้เป็นไปในทางที่ดี โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดกำไรสูงสุดแก่บริษัทซึ่งส่งผลให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์และผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้ถือหุ้นให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีแก่บริษัทและทำให้บริษัทสามารถลดขอบเขตในการสอดคล้องดูแลกิจการของผู้สอบบัญชีได้และความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีจะได้รับในการปฏิบัติงานตรวจสอบก็จะลดลงด้วยเช่นกัน ส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในต้นทุนการสอดคล้องดูแลที่เกิดจากภายนอกลดลงเป็นสิ่งที่อธิบายผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ นอกจากนั้นตัวแปรควบคุมที่พบที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีดังต่อไปนี้ ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มทรัพยากรมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการทดสอบนั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบ
บัญชีในกลุ่ม MAI

ในการทดสอบครั้งนี้จำเป็นต้องมีการตัดตัวแปรควบคุมชนิดอุตสาหกรรมเนื่องจากไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการ
สอบบัญชีในกลุ่ม MAI

ตัวแปร	ทิศทาง ความสัมพันธ์ ที่คาดหวัง (Predicted Relation)	ค่า สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ โดยประมาณ (β)	ค่า ความคลาด เคลื่อน มาตรฐาน (Standard Errors)	t-value	Sig. t	Tolerance	VIF
Constant	None	11.006	2.237	4.920	0.000***		
TOP5	(+) / (-)	-0.005	0.006	-0.914	0.367	0.828	1.208
MOWN	(+) / (-)	-0.001	0.005	-0.205	0.839	0.586	1.705
INSOWN	(+) / (-)	-0.010	0.008	-1.241	0.223	0.449	2.229
SIZE	(+)	0.136	0.108	1.257	0.218	0.520	1.922
REC	(+)	-0.704	0.725	-0.972	0.338	0.622	1.608
INV	(+)	-1.178	0.645	-1.827	0.077	0.588	1.700
LOSS	(+)	-0.060	0.326	-0.185	0.855	0.541	1.850
CR	(-)	0.149	0.065	2.311	0.027***	0.426	2.350
LEVERAGE	None	1.150	0.521	2.208	0.034***	0.383	2.612
ROA	(-)	-0.013	0.009	-1.413	0.167	0.378	2.643
CEOIND	(-)	-0.007	0.226	-0.032	0.975	0.689	1.450
BDMT	(+)	0.007	0.033	0.223	0.825	0.634	1.577
BDEXP	(+)	0.068	0.063	1.074	0.291	0.657	1.523
BDINDP	(+)	-0.023	0.010	-2.187	0.036***	0.698	1.432
ACMEET	None	0.586	0.326	1.801	0.081	0.662	1.510

$R^2 = 0.495$ Adjusted $R^2 = 0.265$ F-statistic = 2.156 Sig. F = 0.032

*** = ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 n = 49

จากตารางที่ 25 พบว่า ตัวแบบที่ 3 ที่จำแนกตามกลุ่ม MAI ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี เพื่อพิจารณาผลการตรวจสอบในกลุ่ม MAI ว่า ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างจากตัวแบบที่ 3 ในภาพรวมอย่างไร ผลการทดสอบพบว่า มีค่า Sig. F เท่ากับ 0.032 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (0.05) โดยกล่าวได้ว่า ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร เมื่อพิจารณาค่า Adjusted R² เท่ากับ 0.265 กล่าวคือ 26.5% ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีสามารถอธิบายตัวแปรอิสระได้ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะโครงสร้างความเป็นเจ้าของในกลุ่ม MAI พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทที่อยู่ภายในกลุ่ม MAI ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของเจ้าของไม่มีความสัมพันธ์กับทิศทางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการสอดคล้องดูแลอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ที่เป็นผลจากทฤษฎีตัวแทน นอกจากนั้นตัวแปรควบคุมที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีดังต่อไปนี้ สภาพคล่องของบริษัท และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่สัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการทดสอบนั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อวิจารณ์

จากผลการศึกษาที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งในการศึกษาพบว่า

โครงสร้างการถือครองหุ้นของประเทศไทยมีลักษณะแบบกระจุกตัวเนื่องจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมีการถือครองหุ้นเกินกว่ากึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมดของบริษัท ผู้ถือหุ้นรายใหญ่จึงเป็นผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของ Asia Development Bank (ADB, 2000a, 2000b) พบว่า ผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกมีการถือครองหุ้นเกินกว่ากึ่งหนึ่งของหุ้นทั้งหมดที่บริษัทออกสู่ตลาด ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงต้องการตรวจสอบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกของบริษัทมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่ จึง

มีการกำหนดสมมติฐานในเรื่องการกระจุกตัวของการถือครองหุ้นไว้ว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

จากผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบภาคตัดขวาง พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่ผ่านมาอัน ได้แก่ Xu and Wang (1999) พบว่า ลักษณะการถือครองหุ้นแบบกระจุกตัวมีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัท และ Xiaozhou, Jin and Hong (2008) พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้น 5 อันดับแรกมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานต่างๆ ของบริษัทโดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่จะมีอำนาจในการควบคุมสิทธิในการออกเสียงเพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานของบริษัท

ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่เกิดขึ้นในการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Peel and Clatworthy (2001) ที่พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นภายนอกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และนวพร พงษ์ตันตกุล (2546) ที่พบว่า สัดส่วนการถือครองหุ้น 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล กล่าวคือ เมื่อสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่มีคุณภาพลดลง นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Choi, Kwak and Yoo (2007) พบว่า เมื่อผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีสิทธิในการออกเสียงเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ผู้ถือหุ้นรายนั้นมีอำนาจในการควบคุมบริษัทเพิ่มมากขึ้นและทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง รวมทั้งผลการศึกษาของ Mitra, Hossain and Deis (2007) พบว่า เมื่อผู้ถือหุ้นมีการถือครองหุ้นของบริษัทเพิ่มมากขึ้นจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีลดลง

สมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้ให้ผลลัพธ์ที่ตรงกันกับผลการทดสอบที่เกิดในผลการศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งอธิบายได้ว่า บริษัทที่มีลักษณะการถือครองหุ้นแบบกระจุกตัวในสัดส่วนที่สูงขึ้นทำให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียในบริษัทสูงขึ้นตามสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น ผู้ถือหุ้นจึงให้ความสำคัญต่อการสอดส่องดูแลของบริษัท เนื่องจากการสอดส่องดูแลช่วยลดแรงจูงใจของฝ่ายบริหารในการเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง ดังผลการศึกษาของ Burkart and Panunzi (2006) ซึ่งพบว่า การสอดส่องดูแลของบริษัทจะช่วยในการลดแรงจูงใจของฝ่ายบริหารซึ่งส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทดี

ขึ้น อีกทั้งผลการศึกษาของ Ghosh (2007) พบว่า บริษัทต้องการให้มีการสอดส่องดูแลทั้งจากภายในและภายนอกเพื่อคอยควบคุมผู้บริหารไม่ให้มีการดำเนินงานที่เป็นการเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง ดังนั้น บริษัทที่มีการสอดส่องดูแลภายนอกจากผู้สอบบัญชีจะส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้นซึ่งส่งผลให้ระบบการกำกับดูแลกิจการของบริษัทดีขึ้นเพื่อควบคุมให้บริษัทมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้สอบบัญชีเป็นผู้ทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลจากภายนอกโดยงบการเงินของบริษัทต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีเพื่อรับรองความถูกต้องตามควร (ตามข้อกำหนดประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2472 มาตรา 1197) เมื่อบริษัทมีการสอดส่องดูแลที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้สอบบัญชีสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบลงได้และความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีจะได้รับจากการดำเนินงานตรวจสอบก็จะลดลงเช่นกัน ซึ่งส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดส่องดูแลของบริษัทก็จะลดลงเช่นกัน อีกทั้งการให้ความสำคัญกับการสอดส่องดูแลจะส่งผลให้ความเสียหายอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ลดลงเช่นกัน

จากผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการสอดส่องดูแลทั้งจากภายในและภายนอกของบริษัทต่างๆ ในประเทศไทยเพื่อให้มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยเฉพาะการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีซึ่งส่งผลให้รายงานทางการเงินที่ทางบริษัทมีการเปิดเผยต่อสาธารณชนมีความน่าเชื่อถือและส่งผลให้ข้อมูลสารสนเทศที่ผู้ถือหุ้นใช้ในการตัดสินใจมีความถูกต้องตามควรซึ่งทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหมดอย่างเท่าเทียม

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “กลไกการกำกับดูแลกิจการ: ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกการกำกับดูแลกิจการโดยเลือกศึกษาความสัมพันธ์ของโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2551 สำหรับรูปแบบการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Research) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกันคือ บริษัทที่อยู่ในหมวดธุรกิจ SET 100 และกลุ่มตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) หรือกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มที่กล่าวมานั้นจะต้องเป็นกลุ่มบริษัทที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครบถ้วน ดังนั้น ในการศึกษาที่มีศึกษบริษัทจำนวนทั้งสิ้น 121 บริษัท เทคนิคทางสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่เกี่ยวข้องรวมมาในการศึกษา นอกจากนั้นการศึกษานี้ยังใช้เทคนิคสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างความเป็นเจ้าของกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Multiple Regression Model)

ผลสรุปตัวแบบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแบบที่ 1 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท พบว่าขนาดของบริษัทในผลการศึกษาคาดหวังว่า ขนาดของบริษัทจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งผลการทดสอบพบว่า ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Sig. } t < 0.05$) กล่าวคือบริษัทที่มีรายได้รวมสูงหรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีรายการทางบัญชีที่มากกว่าส่งผลให้ผู้สอบ

บัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบรวมถึงขอบเขตของการตรวจสอบที่มากกว่าเพื่อลดความเสี่ยงจากการตรวจสอบให้อยู่ในระดับที่ผู้สอบบัญชีสามารถยอมรับได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งผลให้มีค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่สูงกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก และกลุ่มอุตสาหกรรมที่พบว่ามี ความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ กลุ่มเทคโนโลยี ในขณะที่ตัวแปรอิสระอื่นๆ ไม่พบว่ามี ความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$)

ตัวแบบที่ 2 ทดสอบค่าค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า ขนาดของบริษัทและกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยียังคงมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญ (Sig. $t < 0.05$) เช่นเดียวกับตัวแบบที่ 1 นอกจากนั้นอัตราส่วนสินค้างเหลือต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งจำนวนกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานของบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ คณะกรรมการที่มีจำนวนกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารงานของบริษัทเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมกับการบริหารงานนั้นต้องการลดความเสี่ยงจากการควบคุมลดลงจึงดำเนินการเพิ่มขอบเขตของการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีให้สูงขึ้นจึงทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งเป็นค่าตอบแทนในการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีสูงขึ้นเช่นกัน ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการทดสอบนั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$)

ตัวแบบที่ 3 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ พบว่า ลักษณะการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นที่วัดโดยสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสูงสุด 5 อันดับแรกมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตามนั้นสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อบริษัทมีการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้นอยู่ใน 5 อันดับแรกส่งผลให้อำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ภายในบริษัทอยู่ที่บุคคลเพียงกลุ่มหนึ่ง สัดส่วนการถือครองหุ้นที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้ผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียกับบริษัทเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้ถือหุ้นที่มีอำนาจในการควบคุมจึงให้ความสำคัญแก่การสอดส่องดูแลกิจการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อให้บริษัทมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งก่อให้เกิด

กำไรสูงสุดแก่บริษัทส่งผลให้ผู้ถือหุ้นได้รับประโยชน์และผลตอบแทนเพิ่มขึ้น โดยบริษัทที่มีการสอดคล้องดูแลที่มีประสิทธิภาพทั้งจากภายในและภายนอกจะสามารถลดขอบเขตในการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีได้และความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีจะได้รับในการปฏิบัติงานตรวจสอบก็จะลดลงด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลที่เกิดขึ้นลดลงและส่งผลให้ความเสียหายอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ลดลง ในขณะที่สัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นที่เป็นผู้บริหารและกรรมการและสัดส่วนการถือครองหุ้นของผู้ถือหุ้นสถาบันไม่มีอิทธิพลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

นอกจากนี้ตัวแปรควบคุมที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีดังต่อไปนี้ ขนาดของบริษัท สภาพคล่อง กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี และจำนวนคณะกรรมการที่ไม่มีส่วนร่วมในการบริหารมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่อัตราส่วนสินค้างเหลือต่อสินทรัพย์รวมและสัดส่วนกรรมการอิสระในคณะกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. $t < 0.05$) ในขณะที่ตัวแปรอื่นๆ ที่ใช้ในการทดสอบนั้นพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้

1. บริษัทควรนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอดคล้องดูแลจากภายนอกเพื่อให้โครงสร้างความเป็นเจ้าของในลักษณะต่างๆ ไม่ส่งผลกระทบต่อการสอดคล้องดูแลของบริษัทอันจะนำมาซึ่งผลเสียต่อผู้ถือหุ้นทั้งหมด เนื่องจากการสอดคล้องดูแลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อลดความเสียหายอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ โดยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนั้นจะลดต้นทุนตัวแทนอื่นๆ ทั้งนี้ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลจากภายนอกซึ่งก็คือ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่า ลักษณะการกระจุกตัวของผู้ถือหุ้น 5 อันดับแรกมีอิทธิพลต่อทิศทางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมการดำเนินงานของบริษัทนั้นมีอิทธิพลต่อทิศทางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายในการสอดคล้องดูแลอันเกิดจากภายนอก โดยผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรกจะให้ความสำคัญแก่การ

สอดคล้องดูแลอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีส่วนได้เสียกับบริษัทเป็นจำนวนมากส่งผลให้บริษัทมีการสอดคล้องดูแลเป็นประจำ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีจึงสามารถลดขอบเขตการตรวจสอบลงได้ และความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานตรวจสอบก็จะลดลงเช่นกันจึงส่งผลให้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการสอดคล้องดูแลลดลงรวมทั้งลดความเสี่ยงอันเกิดจากความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์

2. สำนักงานสอบบัญชีสามารถพิจารณาความแตกต่างของโครงสร้างความเป็นเจ้าของในลักษณะต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานแก่ผู้สอบบัญชีโดยพิจารณาจากความสำคัญของการกำกับดูแลกิจการ ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการสอดคล้องดูแลจากภายนอกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการโดยบริษัทที่นำการสอดคล้องดูแลกิจการที่ดีมาปฏิบัติแสดงให้เห็นว่า บริษัทมีการควบคุมการดำเนินงานซึ่งส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถกำหนดแนวทางในการตรวจสอบเพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีมีประสิทธิภาพ โดยจากผลการศึกษาพบว่า บริษัทที่มีการกระจุยตัวของผู้ถือหุ้นในระดับที่สูงจะให้ความสำคัญแก่การสอดคล้องดูแลซึ่งส่งผลให้ผู้สอบบัญชีสามารถลดขอบเขตการปฏิบัติงานตรวจสอบของผู้สอบบัญชีได้ และความเสี่ยงที่ผู้สอบบัญชีจะได้รับจากการปฏิบัติงานก็จะลดลงเช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งถัดไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะบริษัทในกลุ่ม SET100 และกลุ่มธุรกิจขนาดกลางหรือเอ็ม เอ ไอเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งถัดไปควรศึกษาบริษัททั้งหมดที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากกลุ่ม SET100 เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีผลการดำเนินงานที่ดีซึ่งผลการศึกษาที่เกิดขึ้นดีเกินความเป็นจริงกว่าภาพโดยรวมของบริษัททั้งหมดในประเทศไทย

2. การศึกษาครั้งนี้มีจำกัดขอบเขตในเรื่องระยะเวลาโดยได้ทำการศึกษาเพียง 1 ปี ดังนั้นในการศึกษาถัดไปควรขยายระยะเวลาในการตรวจสอบให้มีลักษณะของข้อมูลเป็นแบบอนุกรมเวลาเพื่อตรวจสอบปัจจัยต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงว่ามีผลกระทบต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีหรือไม่และมีผลกระทบเป็นเช่นไรซึ่งจะส่งผลให้ผลการตรวจสอบที่ได้มีความชัดเจนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. ในการศึกษาครั้งถัดไปอาจทำการศึกษาโดยแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมซึ่งจะทำให้เห็นว่าโครงสร้างความเป็นเจ้าของในแต่ละอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อต้นทุนการสอดคล้องดูแลในเรื่องการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีเช่นไร

4. ผู้ที่สนใจจะทำการศึกษาเพิ่มเติมว่า ลักษณะการกระจายตัวของการถือครองหุ้นของกลุ่มผู้ถือหุ้นกลุ่มต่างๆ ควรมีอัตราอยู่ในช่วงใดจึงมีความเหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บริษัทมีการดำเนินงานที่โปร่งใสต่อบุคคลภายนอกในการตัดสินใจลงทุนกับบริษัท นอกจากนั้นอาจมีการศึกษาเพิ่มเติมว่า บริษัทควรมีสัดส่วนการถือครองหุ้นขั้นต่ำของผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลภายนอกรวมไปถึงผู้ถือหุ้นสถาบันจำนวนเท่าใดจึงจะทำให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อลดการฉวยโอกาสจากผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีอำนาจในบริษัทที่มีต่อผู้ถือหุ้นรายย่อย

5. ผู้ที่สนใจศึกษาอาจมีการศึกษาถึงลักษณะการทำงานของกลไกอื่นๆ นอกเหนือจากการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่จะช่วยในการกำกับดูแลและสอดคล้องการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหารรวมไปถึงผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีอำนาจในการควบคุม เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งเน้นเฉพาะตัวแปรโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ดังนั้น ในอนาคตอาจจะมีการเพิ่มตัวแปรอื่นที่อาจจะส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีว่ามีตัวแปรใดบางที่มีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี นอกจากนี้ผู้ที่สนใจศึกษาอาจจะเปลี่ยนไปศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับ ค่าบริการอื่นๆ (Non-Audit Fees) เพื่อศึกษาว่าการให้บริการอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการให้บริการสอบบัญชียังมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างความเป็นเจ้าของหรือไม่

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2551. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 11: บริษัทธรรมสาร จำกัด.

จรรยา เพียงพรเพ็ญ. 2551. ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนการถือครองหุ้นของนักลงทุนสถาบันกับการจัดการกำไร. การศึกษาด้วยตนเองบัญชีมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จันทนา สาขากร, นิพันธ์ เท็นโซคชัยชนะ และ ศิลปพร ศรีจันทพร. 2548 การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที พี เอ็น เพรส.

จันทิมา จุฬาวิทยานุถุล. 2550. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกำไรกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. 2542. ข้อพึงปฏิบัติที่ดีสำหรับกรรมการบริษัทจดทะเบียน (Online). www.set.or.th/th/regulations/cg/update_doc_database.html, 9 กันยายน 2552.

_____. 2542. แนวทางปฏิบัติที่ดีของคณะกรรมการตรวจสอบ (Online). www.set.or.th/th/regulations/cg/update_doc_database.html, 9 กันยายน 2552.

_____. 2552. การกำกับดูแลเพื่อสร้างมูลค่ากิจการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

นวพร พงษ์ตันตกุล. 2546. โครงสร้างการเป็นเจ้าของและคุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และ ศิลปะพร ศรีจันทพร. 2549. การสอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ที พี เอ็น เพรส.

ผ่องพรรณ เจียรวิริยะพันธ์. 2551. การสอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

พยอม สิงห์แสนห์. 2544. การสอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ ชวนพิมพ์.

รัตนา ชินโชติอังกูร. 2550. ความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วลัยพร สวัสดิ์มงคล. 2552. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทในกลุ่ม SET100 ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. 2551. คู่มือ AGM Checklist [THAI] (Online). http://www.sec.or.th/CG/Content_0000000088.jsp?categoryID=CAT0000242&lang=th, 2 ตุลาคม 2552.

Abbott, L. J., S. Parker, G. F. Peters, and K. Raghunandan. 2003. "The association between audit committee characteristics and audit fees." **Auditing: A Journal of Practice and Theory** 22 (2): 17-32.

ADB. 2000a. "Corporate governance and finance in East Asia: A study of Indonesia, Republic of Korea, Malaysia, Philippines and Thailand." **Asia Development Bank**. Vol.1 (A consolidated report).

- ADB. 2000b. "Corporate governance and finance in East Asia: A study of Indonesia, Republic of Korea, Malaysia, Philippines and Thailand." **Asia Development Bank**. Vol.2 (Country Studies).
- Burkart, M. and F. Panunzi. 2006. "Agency conflicts, ownership concentration, and legal shareholder protection" **Journal of Financial Intermediation** 15: 1-31.
- Carcello, J. V., Hermanson, D. R., Neal, T. L., and Riley, R. A.. 2002. "Board Characteristics and audit fees." **Contemporary Accounting Research** 19 (3): 365-384.
- Chen, E. T. and J. Nowland. 2010. "Optimal Board Monitoring in Family-owned Companies: Evidence from Asia" **Corporate Governance: An International Review** 18 (1): 3-17.
- Choi, J. H., S. K. Kwak, and H. S. Yoo. 2007. "The Association between Audit Fees and the Ownership Structure" **Seoul Journal of Business** 13 (2): 83-103.
- Claessens, S., S. Djankov, and L. H. P. Lang. 2000. "The separation of ownership and control in East Asian Corporations" **Journal of Financial Economics** 58: 81-112.
- Chung, R., M. Firth, and J. B. Kim. 2002. "Institutional monitoring and opportunistic earnings management" **Journal of Corporate Finance** 8: 29-48.
- Coombers, P. and M. Watson. 2000. "Three surveys on corporate governance." **McKinsey Quarterly** 2000 special edition: 4, 74-77.
- Ghosh, S. 2007. "External Auditing, Managerial Monitoring and Firm Valuation: An Empirical Analysis for India" **International Journal of Auditing** 11: 1-15.
- Gul, F. A., C. J. P. Chen, and J. S. L. Tsui. 2003. "Discretionary accounting accruals, managers' incentives, and audit fees." **Contemporary Accounting Research** 20 (3): 441-464.

- Gul, F. A., S. G. Lynn, and J. S. L. Tsui. 2002. "Audit quality, management ownership, and the informativeness of accounting earnings." **Journal of Accounting, Auditing and Finance** 17(1): 25-49.
- Holthausen, R. W., D. F. Larcker, and R. G. Sloan. 1995. "Annual bonus schemes and the manipulation of earnings" **Journal of Accounting and Economics** 19(1): 29-74.
- Jensen, M. C. and W. M. Meckling. 1976. "Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure." **Journal of Financial Economics** 3: 305-360.
- Maher, M. and T. Anderson. 1999. "Corporate Governance: Effects on Firm Performance and Economic Growth." Working paper. **Organization for Economic Co-operation and Development.**
- Mitra, S. and W. M. Cready. 2005. "Institutional stock ownership, accrual management, and information environment." **Journal of Accounting, Auditing and Finance** 20(3): 257-286.
- Mitra, S., M. Hossain, and D. R. Deis. 2007. "The empirical relationship between ownership characteristics and audit fees." **Review of Quantitative Finance and Accounting** 28 (3): 257-285.
- Peel, M. J. and M. A. Clatworthy. 2008. "The relationship between governance structure and audit fees Pre-Cadbury: some empirical findings." **Corporate Governance: An International Review.** 9 (4): 286-297.
- Shen, M. J., C. C. Hsu and M. C. Chen. 2006. "A study of ownership structures and firm values under corporate governance: The case of listed and OTC companies in Taiwan's finance industry." **The Journal of American Academy of Business, Cambridge** 8 (1): 184-191.

- Xiaozhou, X., L. Jin, and W. Hong. 2008. "Stock ownership concentration and firm performance: An empirical study based on IPO companies in China." **International Management Review** 4 (2): 37-47.
- Wong, Y. J., S. C. Chang, and L. Y. Chen. 2010. "Does a Family-controlled Firm Perform Better in Corporate Venturing?" **Corporate Governance: An International Review**.
- Xu, X. and Y. Wang. 1999. "Ownership structure and corporate governance in Chinese stock companies." **China Economic Review** 10: 75-98.
- Yoshikawa, T. and A. A. Rasheed. 2010. "Family Control and Ownership Monitoring in Family-Controlled Firms in Japan" **Journal of Management Studies** 47.

การตรวจสอบเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง

การศึกษานี้ได้นำการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุমান ดังนั้น จึงต้องตรวจสอบสมมติฐานหรือเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอย โดยเงื่อนไขซึ่งเกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน (Error or Residual) มีทั้งหมด 5 ข้อ ดังนี้

1. ค่าคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ
2. ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0
3. ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า
4. ค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน
5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

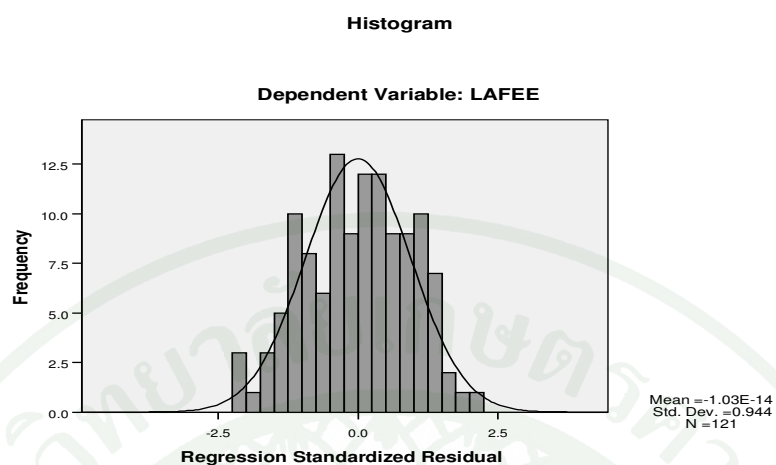
เงื่อนไขทั้ง 5 ข้อข้างต้นจะต้องเป็นความจริงจึงจะสามารถนำมาใช้ในการทดสอบ F และ t ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X และ Y โดยในการศึกษานี้มีการพัฒนาตัวแบบทั้งสิ้น 3 ตัวแบบซึ่งในแต่ละตัวแบบจะมีค่าความคลาดเคลื่อนแตกต่างกันตามตัวแบบนั้นๆ

โดยจะนำเงื่อนไขที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนมาทำการวิเคราะห์แยกประเภทตามตัวแบบแต่ละตัวแบบซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแบบที่ 1 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท

1. ค่าคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ

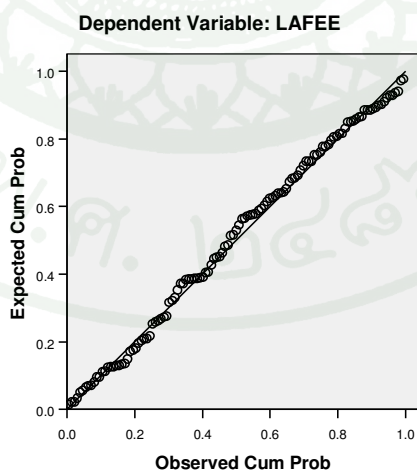
การตรวจสอบว่าค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่มีด้วยกันหลายวิธี คือ Histogram, Boxplot, Stem-and-leaf, Normal Probability Plot หรือ Detrended Normal Plot ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากกราฟ ดังนั้น ในการศึกษานี้จึงพิจารณาจาก Histogram และ Normal Probability Plot

ภาพผนวกที่ 1 Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 1

เมื่อพิจารณา Histogram ของค่าคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง พบว่า กราฟนั้นค่อนข้างสมมาตรจึงถือได้ว่าการแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนนั้นเพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการพิจารณา Normal Probability Plot ดังรูปถัดไป

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

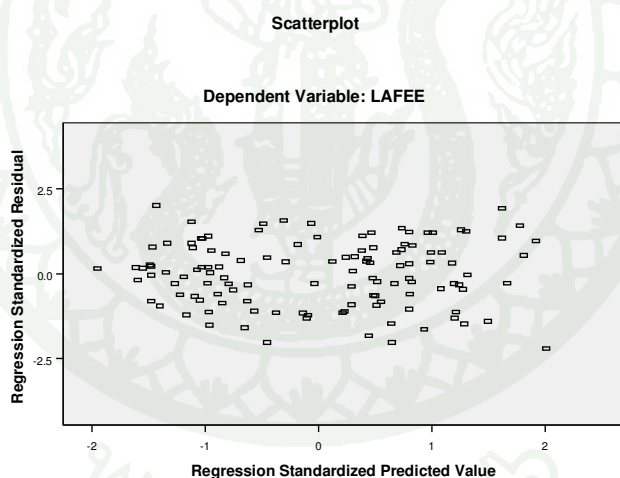
ภาพผนวกที่ 2 Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 1

จากกราฟ Normal Probability Plot ของข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นกับค่าที่คาดไว้ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่าจริงของข้อมูลที่สุ่มตัวอย่างมาจะอยู่รอบๆ เส้นตรงโดยอยู่เหนือและใต้เส้นตรงเพียงเล็กน้อย แต่โดยรวมแล้วจุดต่างๆ ที่ปรากฏนั้นอยู่ในรูปของเส้นตรง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางมีการแจกแจงที่สมมาตรหรือเป็นแบบปกติ

2. ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0

การหาค่า a และ b โดยทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด จะทำให้ $\sum e_i = 0$ ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน $= E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = \frac{0}{n} = 0$ ดังนั้นเงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอทุกกรณี

3. ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า

ภาพผนวกที่ 3 Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 1

เมื่อพิจารณาแผนภาพการกระจายระหว่างค่า e และ $\hat{y}$ ของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่า e จะมีการกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์ หรือมีค่าในช่วงใดช่วงหนึ่งแคบๆ ไม่ว่าค่า $\hat{y}$ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ดังนั้น ในกรณีนี้จึงถือว่าค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์

4. ค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกันหรือไม่ จะทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson โดยถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าเข้าใกล้ 2 กล่าวคือ มีค่าในช่วง 1.5 ถึง 2.5 จะสามารถสรุปได้ว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระกัน และจากการคำนวณ พบว่า ค่า Durbin-Watson ของตัวแบบที่ 1 มีค่าเท่ากับ 2.089 โดยที่ค่าดังกล่าวถือว่าใกล้เคียง 2 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

ตารางผนวกที่ 1 ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระ ของตัวแบบที่ 1

ตัวแปร	ตัวแบบที่ 1	
	Tolerance	VIF
SIZE	0.247	4.045
REC	0.658	1.519
INV	0.827	1.210
LOSS	0.779	1.285
CR	0.647	1.547
LEVERAGE	0.551	1.815
ROA	0.740	1.352
INDUS1	0.651	1.537
INDUS2	0.561	1.784
INDUS3	0.413	2.420
INDUS4	0.325	3.081
INDUS5	0.391	2.556
INDUS6	0.492	2.033

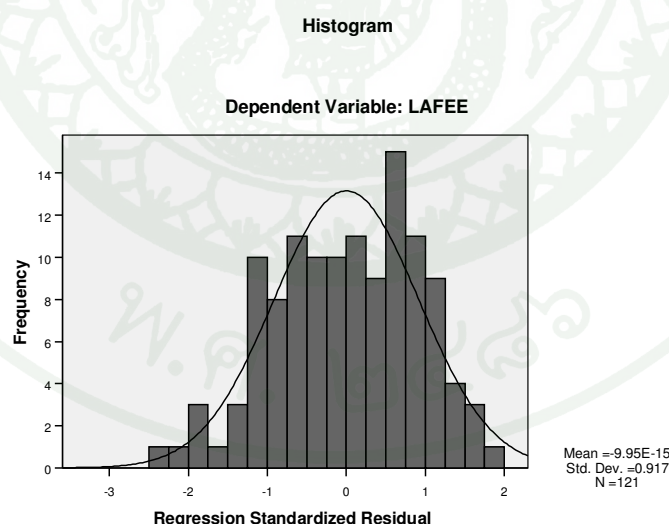
การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจะพิจารณาจากค่าสถิติ Variance Inflation Factor (VIF) และ Tolerance โดยถ้าค่า VIF มีค่ามากแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มาก และถ้าค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงให้เห็นว่า

ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นมากซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหา Multicollinearity ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง และเมื่อพิจารณาค่า VIF ที่คำนวณได้จากตารางที่ พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำกว่า 10 ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากปัญหา Multicollinearity จะเกิดขึ้นเมื่อค่า VIF มากกว่า 10 ขึ้นไป ส่วน Tolerance ของตัวแปรทุกตัวมีค่าที่เข้าใกล้ 1 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน

ตัวแบบที่ 2 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการตรวจสอบ

1. ค่าคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ

การตรวจสอบว่าค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่ด้วยกันหลายวิธี คือ Histogram, Boxplot, Stem-and-leaf, Normal Probability Plot หรือ Detrended Normal Plot ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากกราฟ ดังนั้น ในการศึกษานี้จึงพิจารณาจาก Histogram และ Normal Probability Plot

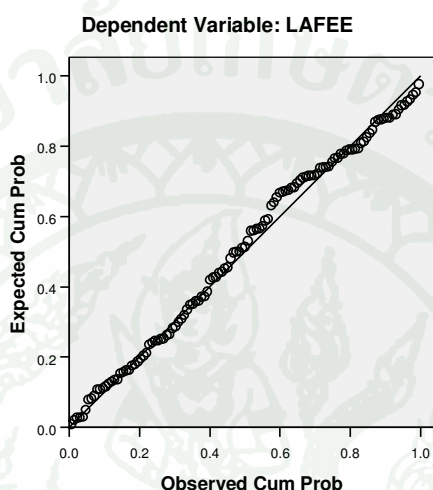

ภาพผนวกที่ 4 Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 2

เมื่อพิจารณา Histogram ของค่าคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง พบว่า กราฟนั้นมีการเบ้ซ้ายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงถือได้ว่าการแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการ

แจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ หรือกล่าวได้ว่า มีการแจกแจงแบบปกติ นอกจากนั้น ในการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนนั้นเพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการพิจารณา Normal Probability Plot ดังรูปถัดไป

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

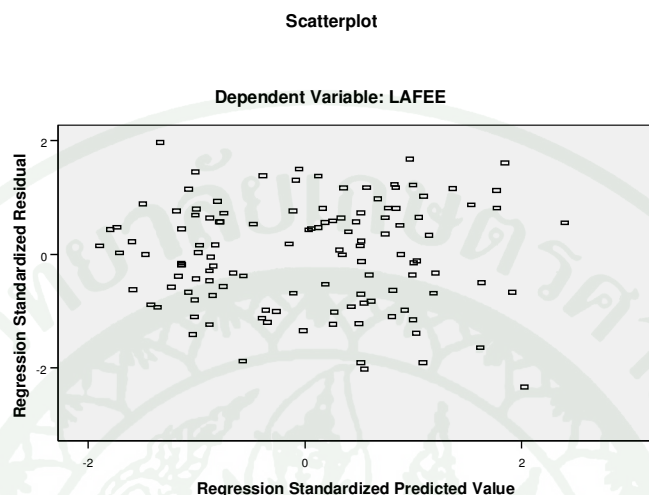
ภาพผนวกที่ 5 Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 2

จากกราฟ Normal Probability Plot ของข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นกับค่าที่คาดไว้ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่าจริงของข้อมูลที่สุ่มตัวอย่างมาจะอยู่รอบๆ เส้นตรงโดยอยู่เหนือและใต้เส้นตรงเพียงเล็กน้อย แต่จุดโดยส่วนใหญ่ก็อยู่ในรูปเส้นตรง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางมีการแจกแจงที่สมมาตรหรือเป็นแบบปกติ

2. ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0

การหาค่า a และ b โดยทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด จะทำให้ $\sum e_i = 0$ ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน = $E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = \frac{0}{n} = 0$ ดังนั้นเงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอทุกกรณี

3. ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า

ภาพผนวกที่ 6 Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 2

เมื่อพิจารณาแผนภาพการกระจายระหว่างค่า e และ $\hat{y}$ ของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่า e จะมีการกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์ หรือมีค่าในช่วงใดช่วงหนึ่งแคบๆ ไม่ว่าค่า $\hat{y}$ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ดังนั้น ในกรณีนี้จึงถือว่าค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์

4. ค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกันหรือไม่ จะทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson โดยถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าเข้าใกล้ 2 กล่าวคือ มีค่าในช่วง 1.5 ถึง 2.5 จะสามารถสรุปได้ว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระกัน และจากการคำนวณ พบว่า ค่า Durbin-Watson ของตัวแบบที่ 2 มีค่าเท่ากับ 2.217 โดยที่ค่า Durbin-Watson ที่คำนวณได้ดังกล่าวถือว่าใกล้เคียง 2 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

ตารางผนวกที่ 2 ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 2

ตัวแปร	ตัวแบบที่ 2	
	Tolerance	VIF
SIZE	0.220	4.553
REC	0.611	1.638
INV	0.790	1.265
LOSS	0.706	1.416
CR	0.612	1.634
LEVERAGE	0.499	2.005
ROA	0.685	1.460
INDUS1	0.629	1.589
INDUS2	0.438	2.284
INDUS3	0.385	2.599
INDUS4	0.296	3.380
INDUS5	0.350	2.856
INDUS6	0.461	2.168
CEOIND	0.851	1.175
BDMT	0.578	1.730
BDEXP	0.407	2.457
BDINDP	0.853	1.173
ACMEET	0.736	1.353
ACEXP	0.533	1.875

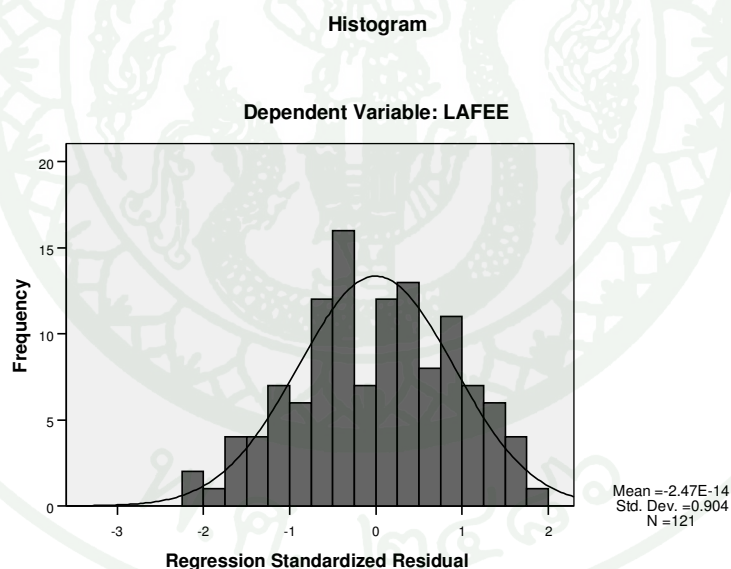
การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจะพิจารณาจากค่าสถิติ Variance Inflation Factor (VIF) และ Tolerance โดยถ้าค่า VIF มีค่ามากแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มาก และถ้าค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นมากซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหา Multicollinearity ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง และเมื่อพิจารณาค่า VIF ที่คำนวณได้จากตารางที่ พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำกว่า 10 ถือว่าอยู่

ในระดับที่ต่ำซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากปัญหา Multicollinearity จะเกิดขึ้นเมื่อค่า VIF มากกว่า 10 ขึ้นไป ส่วน Tolerance ของตัวแปรทุกตัวมีค่าที่เข้าใกล้ 1 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน

ตัวแบบที่ 3 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ

1. ค่าคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ

การตรวจสอบว่าค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่ด้วยกันหลายวิธี คือ Histogram, Boxplot, Stem-and-leaf, Normal Probability Plot หรือ Detrended Normal Plot ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากกราฟ ดังนั้น ในการศึกษานี้จึงพิจารณาจาก Histogram และ Normal Probability Plot

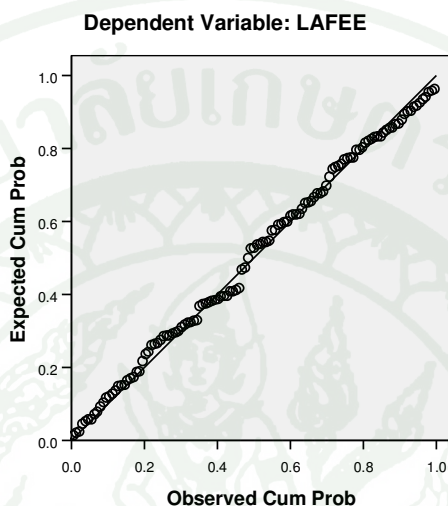

ภาพผนวกที่ 7 Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3

เมื่อพิจารณา Histogram ของค่าคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง พบว่า กราฟนั้นมีการเบี่ยงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงถือได้ว่าการแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ หรือกล่าวได้ว่า มีการแจกแจงแบบปกติ นอกจากนั้น ในการวิเคราะห์ค่า

ความคลาดเคลื่อนนั้นเพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการพิจารณา Normal Probability Plot ดังรูปถัดไป

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

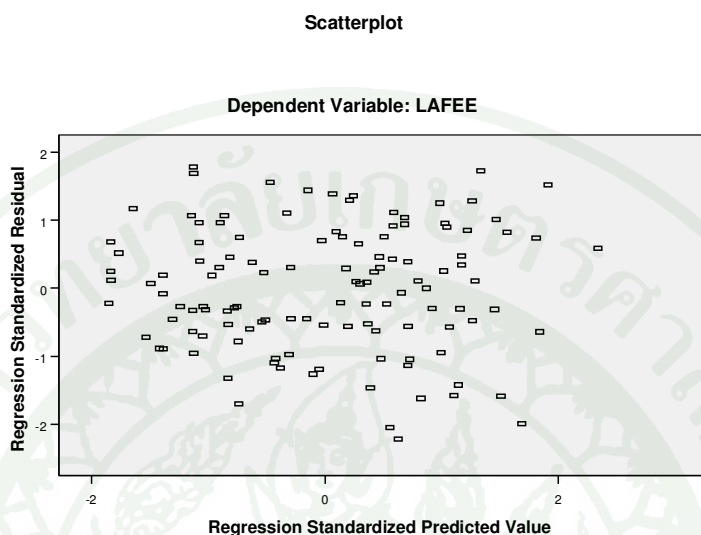
ภาพผนวกที่ 8 Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3

จากกราฟ Normal Probability Plot ของข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นกับค่าที่คาดไว้ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่าจริงของข้อมูลที่สุ่มตัวอย่างมาจะอยู่รอบๆ เส้นตรงโดยอยู่เหนือและใต้เส้นตรงเพียงเล็กน้อย แต่จุดโดยส่วนใหญ่ก็อยู่ในรูปเส้นตรง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางมีการแจกแจงที่สมมาตรหรือเป็นแบบปกติ

2. ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0

การหาค่า a และ b โดยทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด จะทำให้ $\sum e_i = 0$ ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน $= E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = \frac{0}{n} = 0$ ดังนั้นเงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอทุกกรณี

3. ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า

ภาพผนวกที่ 9 Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 3

เมื่อพิจารณาแผนภาพการกระจายระหว่างค่า e และ $\hat{y}$ ของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่า e จะมีการกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์ หรือมีค่าในช่วงใดช่วงหนึ่งแคบๆ ไม่ว่าค่า $\hat{y}$ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ดังนั้น ในกรณีนี้จึงถือว่าค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์

4. ค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกันหรือไม่ จะทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson โดยถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าเข้าใกล้ 2 กล่าวคือ มีค่าในช่วง 1.5 ถึง 2.5 จะสามารถสรุปได้ว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระกัน และจากการคำนวณ พบว่า ค่า Durbin-Watson ของตัวแบบที่ 3 มีค่าเท่ากับ 2.222 โดยที่ค่า Durbin-Watson ที่คำนวณได้ดังกล่าวถือว่าใกล้เคียง 2 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

ตารางผนวกที่ 3 ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 3

ตัวแปร	ตัวแบบที่ 3	
	Tolerance	VIF
TOP5	0.732	1.365
MOWN	0.425	2.353
INSOWN	0.471	2.125
SIZE	0.191	5.227
REC	0.583	1.714
INV	0.704	1.421
LOSS	0.691	1.446
CR	0.546	1.831
LEVERAGE	0.485	2.060
ROA	0.647	1.545
INDUS1	0.600	1.668
INDUS2	0.428	2.336
INDUS3	0.357	2.802
INDUS4	0.273	3.657
INDUS5	0.335	2.986
INDUS6	0.457	2.188
CEOIND	0.838	1.193
BDMT	0.552	1.811
BDEXP	0.382	2.616
BDINDP	0.791	1.264
ACMEET	0.717	1.395
ACEXP	0.521	1.921

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจะพิจารณาจากค่าสถิติ Variance Inflation Factor (VIF) และ Tolerance โดยถ้าค่า VIF มีค่ามากแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มาก และถ้าค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นมากซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหา Multicollinearity

ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง และเมื่อพิจารณาว่า VIF ที่คำนวณได้จากตารางที่ พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำกว่า 10 ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากปัญหา Multicollinearity จะเกิดขึ้นเมื่อค่า VIF มากกว่า 10 ขึ้นไป ส่วน Tolerance ของตัวแปรทุกตัวมีค่าที่เข้าใกล้ 1 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน

ในการทดสอบตัวแปรอิสระว่ามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันหรือไม่ในตอนต้นของการศึกษาครั้งนี้พบว่า อาจมีการเกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งเป็นผลมาจากตัวแปรขนาดของกิจการ เนื่องจากว่าโดยทั่วไปแล้วขนาดของกิจการ มักใช้ค่า Natural Logarithm (ln) ของจำนวนสินทรัพย์รวม (Assets) หรือ LTA ในการคำนวณซึ่งเห็นได้จากผลงานการวิจัยที่ผ่านมาในอดีตส่วนใหญ่มักใช้ค่า LTA กัน ดังนั้นจึงได้นำค่า LTA เป็นตัวแทนของขนาดของบริษัท

เมื่อมีการตรวจสอบว่าสมการนี้เกิดปัญหา Multicollinearity หรือไม่นั้นผลปรากฏว่า ตัวแปรขนาดของบริษัทซึ่งวัดค่าจากค่า LTA มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ ซึ่งพิจารณาจากค่า Variance Inflation Factor (VIF) พบว่า ค่า VIF ของขนาดของกิจการเท่ากับ 7.389 ซึ่งมีแนวโน้มเข้าใกล้ 10 จึงทำให้ในการศึกษาครั้งนี้ต้องตัดตัวแปรขนาดของกิจการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Multicollinearity เนื่องจากปัญหา Multicollinearity ที่แฝงตัวอยู่ในข้อมูลจะส่งผลกระทบทำให้สมการถดถอยที่หาได้นั้นมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ลดลง แต่ทว่าตัวแปรขนาดของกิจการเป็นตัวแปรควบคุมที่สำคัญเพราะตัวแปรดังกล่าวใช้ในการควบคุมความแตกต่างของบริษัทซึ่งอยู่ในกลุ่มประชากร ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ปรับเปลี่ยนวิธีในการคำนวณหาขนาดของกิจการโดยวัดจากค่า Natural Logarithm (ln) ของรายได้รวม (Total Revenue) แทนซึ่งผลของการตรวจสอบปัญหา Multicollinearity แล้วนั้นพบว่าค่า VIF เท่ากับ 5.227 ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity

จากผลการตรวจสอบสมมติฐานหรือเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยซึ่งเกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน (Error or Residual) ทั้งหมด 5 ข้อ ซึ่งสามารถสรุปผลการตรวจสอบดังกล่าวได้ดังนี้

ตารางผนวกที่ 4 ผลสรุปการวิเคราะห์ความถดถอยของค่าความคลาดเคลื่อน

เงื่อนไขที่กำหนด	ตัวแบบที่ 1	ตัวแบบที่ 2	ตัวแบบที่ 3
1. ค่าคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ	✓	✓	✓
2. ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0	✓	✓	✓
3. ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า	✓	✓	✓
4. ค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน	✓	✓	✓
5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน	✓	✓	✓

✓ = ผลลัพธ์ที่ได้ตรงกับเงื่อนไขที่กำหนด

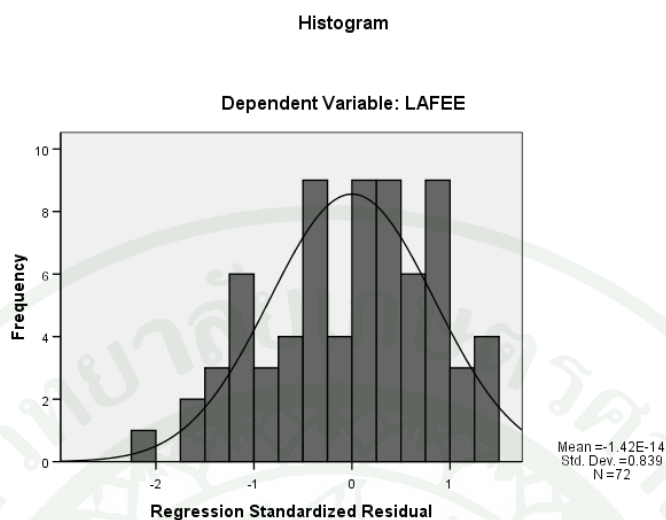
จากตารางที่ 21 สามารถสรุปได้ว่า ตัวแบบที่ได้มีการพัฒนาเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งจากผลการทดสอบพบว่า ผลลัพธ์ที่ได้นั้นตรงกับเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับค่าความคลาดเคลื่อน (Error or Residual) ทั้งหมด 5 ข้อ

นอกจากนั้นในการศึกษาครั้งนี้ยังนำตัวแบบที่ 3 มาทำการตรวจสอบโดยจำแนกการตรวจสอบออกตามกลุ่มประชากร กล่าวคือ กลุ่ม SET100 และ กลุ่ม MAI ดังนั้นจึงต้องมีการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนในกลุ่มที่จำแนกออกมาเช่นกัน

ตัวแบบที่ 3 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ จำแนกตามกลุ่ม SET100

1. ค่าคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ

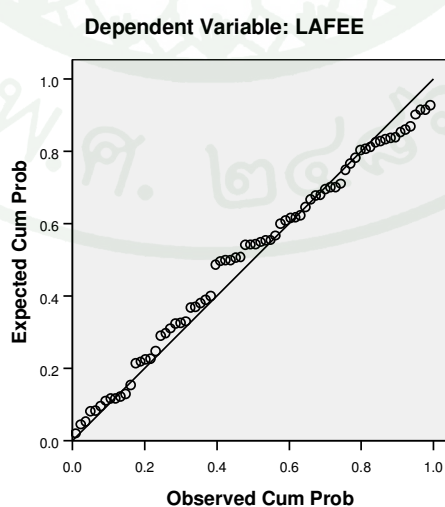
การตรวจสอบว่าค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่ด้วยกันหลายวิธี คือ Histogram, Boxplot, Stem-and-leaf, Normal Probability Plot หรือ Detrended Normal Plot ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากกราฟ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงพิจารณาจาก Histogram และ Normal Probability Plot

ภาพผนวกที่ 10 Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม SET100

เมื่อพิจารณา Histogram ของค่าคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง พบว่า กราฟนั้นมีการเบ้ซ้ายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงถือได้ว่าการแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติคือมีการแจกแจงแบบปกติ ในการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนนั้น เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการพิจารณา Normal Probability Plot ดังรูปถัดไป

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

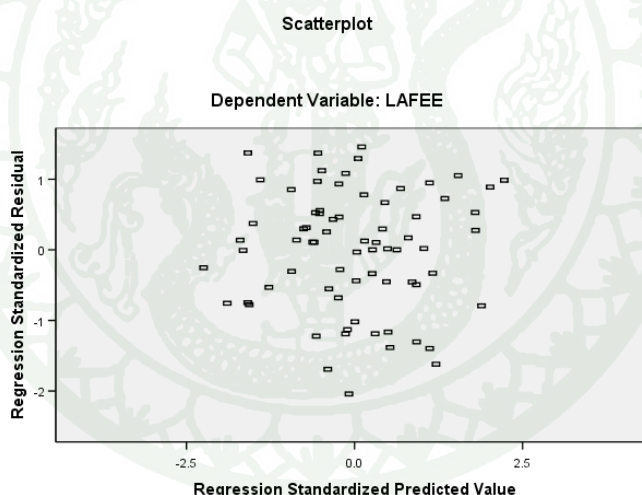
ภาพผนวกที่ 11 Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม SET100

จากกราฟ Normal Probability Plot ของข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นกับค่าที่คาดไว้ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่าจริงของข้อมูลที่สุ่มตัวอย่างมาจะอยู่รอบๆ เส้นตรงโดยอยู่เหนือและใต้เส้นตรงเพียงเล็กน้อย แต่จุดโดยส่วนใหญ่ก็อยู่ในรูปเส้นตรง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางมีการแจกแจงที่สมมาตรหรือเป็นแบบปกติ

2. ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0

การหาค่า a และ b โดยทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด จะทำให้ $\sum e_i = 0$ ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน $= E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = \frac{0}{n} = 0$ ดังนั้นเงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอทุกกรณี

3. ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า

ภาพผนวกที่ 12 Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม SET100

เมื่อพิจารณาแผนภาพการกระจายระหว่างค่า e และ $\hat{y}$ ของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่า e จะมีการกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์ หรือมีค่าในช่วงใดช่วงหนึ่งแคบๆ ไม่ว่าค่า $\hat{y}$ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ดังนั้น ในกรณีนี้จึงถือว่าค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์

4. ค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกันหรือไม่ จะทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson จากการคำนวณ พบว่า ค่า Durbin-Watson ของตัวแบบที่ 3 มีค่าเท่ากับ 2.379 โดยมีค่าใกล้เคียง 2 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

ตารางผนวกที่ 5 ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 3 (SET100)

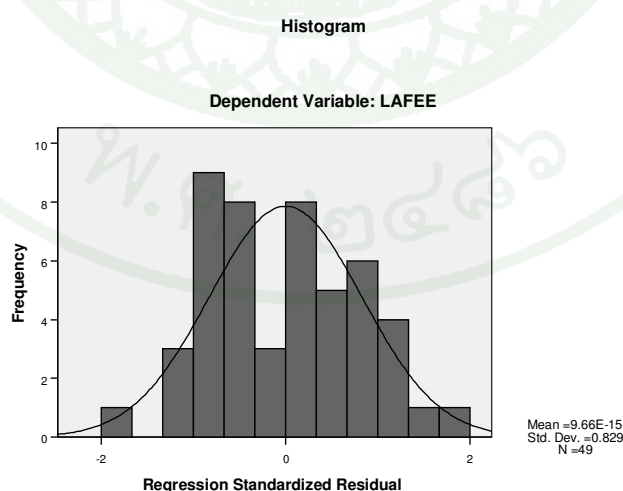
ตัวแปร	Tolerance	VIF
Constant		
TOP5	0.582	1.719
MOWN	0.426	2.347
INSOWN	0.494	2.024
SIZE	0.415	2.408
REC	0.628	1.592
INV	0.554	1.805
LOSS	0.634	1.577
CR	0.404	2.476
LEVERAGE	0.398	2.512
ROA	0.537	1.862
INDUS1	0.595	1.681
INDUS2	0.428	2.336
INDUS3	0.272	3.674
INDUS4	0.324	3.087
INDUS5	0.311	3.213
CEOIND	0.751	1.331
BDMT	0.516	1.937
BDEXP	0.479	2.088
BDINDP	0.654	1.528
ACMEET	0.434	2.306
ACEXP	0.307	3.253

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจะพิจารณาจากค่าสถิติ Variance Inflation Factor (VIF) และ Tolerance โดยถ้าค่า VIF มีค่ามากแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระตัวอื่นๆ มาก และถ้าค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นมากซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหา Multicollinearity ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งกับเงื่อนไขของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง และเมื่อพิจารณาค่า VIF ที่คำนวณได้จากตารางที่ พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำกว่า 10 ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจากปัญหา Multicollinearity จะเกิดขึ้นเมื่อค่า VIF มากกว่า 10 ขึ้นไป ส่วน Tolerance ของตัวแปรทุกตัวมีค่าที่เข้าใกล้ 1 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน

ตัวแบบที่ 3 ทดสอบค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับโครงสร้างความเป็นเจ้าของ ลักษณะเฉพาะของบริษัท ลักษณะของคณะกรรมการบริษัทและคณะกรรมการตรวจสอบ จำแนกตามกลุ่ม MAI

1. ค่าคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ

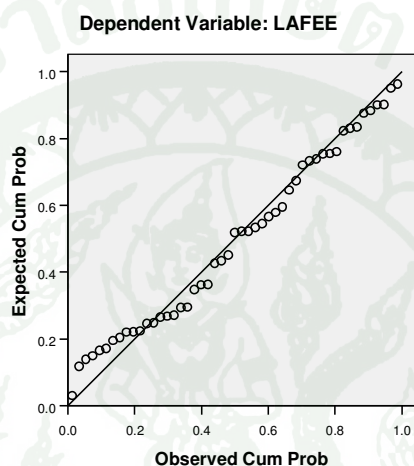
การตรวจสอบว่าค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติหรือไม่ด้วยกันหลายวิธี โดยในการศึกษาครั้งนี้จึงพิจารณาจาก Histogram และ Normal Probability Plot

ภาพผนวกที่ 13 Histogram ของค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม MAI

เมื่อพิจารณา Histogram ของค่าคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวาง พบว่า กราฟนั้นมีการแจกแจงของค่าคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ หรือกล่าวได้ว่าการแจกแจงแบบปกติ นอกจากนั้น ในการวิเคราะห์ค่าความคลาดเคลื่อนนั้นเพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการพิจารณา Normal Probability Plot ดังรูปถัดไป

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

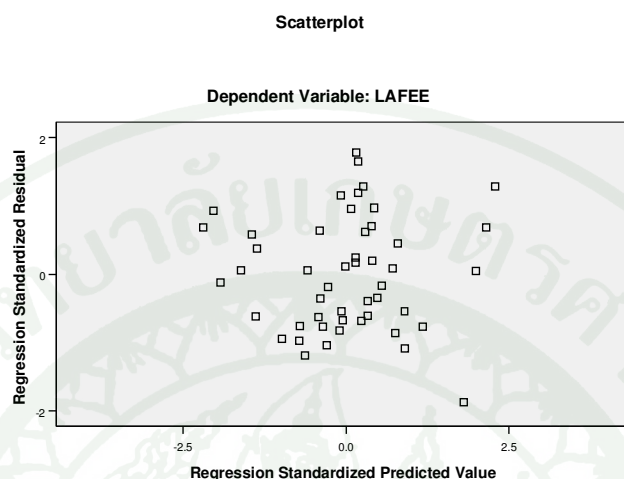
ภาพผนวกที่ 14 Normal Probability Plot ของค่าคลาดเคลื่อนของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม MAI

จากกราฟ Normal Probability Plot ของข้อมูลจริงที่เกิดขึ้นกับค่าที่คาดไว้ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่าจริงของข้อมูลที่สุ่มตัวอย่างมาจะอยู่รอบๆ เส้นตรงโดยอยู่เหนือและใต้เส้นตรงเพียงเล็กน้อย แต่จุดโดยส่วนใหญ่ก็อยู่ในรูปเส้นตรง ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ค่าความคลาดเคลื่อนในการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางมีการแจกแจงที่สมมาตรหรือเป็นแบบปกติ

2. ค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0

การหาค่า a และ b โดยทำให้ผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด จะทำให้ $\sum e_i = 0$ ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน $= E(e) = \frac{\sum e_i}{n} = \frac{0}{n} = 0$ ดังนั้นเงื่อนไขข้อนี้จึงเป็นจริงเสมอทุกกรณี

3. ค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ที่ไม่ทราบค่า

ภาพผนวกที่ 15 Scatter Plot ของค่าประมาณมาตรฐาน Z_y กับค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน Z_e ของตัวแบบที่ 3 ในกลุ่ม MAI

เมื่อพิจารณาแผนภาพการกระจายระหว่างค่า e และ $\hat{y}$ ของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบภาคตัดขวางของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี พบว่า ค่า e จะมีการกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์ หรือมีค่าในช่วงใดช่วงหนึ่งแคบๆ ไม่ว่าค่า $\hat{y}$ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ดังนั้น ในกรณีนี้จึงถือว่าค่าแปรปรวนของค่าคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์

4. ค่าคลาดเคลื่อนต้องเป็นอิสระกัน

การทดสอบว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระต่อกันหรือไม่ จะทดสอบโดยใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson โดยถ้าค่า Durbin-Watson มีค่าเข้าใกล้ 2 กล่าวคือ มีค่าในช่วง 1.5 ถึง 2.5 จะสามารถสรุปได้ว่าค่า e_i และ e_j เป็นอิสระกัน และจากการคำนวณ พบว่า ค่า Durbin-Watson ของตัวแบบที่ 3 มีค่าเท่ากับ 1.824 โดยที่ค่า Durbin-Watson ที่คำนวณได้ดังกล่าวถือว่าใกล้เคียง 2 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ค่าคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน

5. ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระกัน

ตารางผนวกที่ 6 ค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance ของตัวแปรอิสระของตัวแบบที่ 3 (MAI)

ตัวแปร	Tolerance	VIF
Constant		
TOP5	0.828	1.208
MOWN	0.586	1.705
INSOWN	0.449	2.229
SIZE	0.520	1.922
REC	0.622	1.608
INV	0.588	1.700
LOSS	0.541	1.850
CR	0.426	2.350
LEVERAGE	0.383	2.612
ROA	0.378	2.643
CEOIND	0.689	1.450
BDMT	0.634	1.577
BDEXP	0.657	1.523
BDINDP	0.698	1.432
ACMEET	0.662	1.510

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจะพิจารณาจากค่าสถิติ Variance Inflation Factor (VIF) และ Tolerance โดยเมื่อพิจารณาค่า VIF ที่คำนวณได้จากตารางที่ พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวมีค่าต่ำกว่า 10 ถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เนื่องจาก ปัญหา Multicollinearity จะเกิดขึ้นเมื่อค่า VIF มากกว่า 10 ขึ้นไป ส่วน Tolerance ของตัวแปรทุกตัว มีค่าที่เข้าใกล้ 1 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ไม่มี ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน หรือกล่าวคือ ตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระต่อกัน

รายชื่อบริษัทที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษารั้งนี้ได้นำกลุ่มประชากรมาจากหมวดธุรกิจ SET100 และ กลุ่มตลาดหลักทรัพย์ เอ็มเอ ไอ หรือกลุ่มธุรกิจขนาดกลาง โดยบริษัทที่นำมาทำการศึกษามีสามารถจำแนกตามอุตสาหกรรม ได้ดังนี้

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

1. บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท ไทยยูเนี่ยน โฟรเซ่น โปรดักส์ จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม

1. บริษัท ไทยสแตนเลย์การไฟฟ้า จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท จี เจ สตีล จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท จี สตีล จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท ปตท.เคมีคอล จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท ไทยพลาสติกและเคมีภัณฑ์ จำกัด (มหาชน)

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง

1. บริษัท ริช เอเชีย สตีล จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท สามชัย สตีล อินดัสทรี จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท ปูนซิเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท ทาทา สตีล (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
8. บริษัทเอเชียนพร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)
9. บริษัท บางกอกแลนด์ จำกัด (มหาชน)
10. บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)

11. บริษัท เหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด (มหาชน)
12. บริษัท อิตาเลียนไทย ดีเวลล็อปเมนต์ จำกัด (มหาชน)
13. บริษัท แลนด์แอนด์เฮาส์ จำกัด (มหาชน)
14. บริษัท แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)
15. บริษัท เมโทรสตาร์ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน)
16. บริษัท เมเจอร์ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน)
17. บริษัท ควอลิตี้เฮาส์ จำกัด (มหาชน)
18. บริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน)
19. บริษัท เอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
20. บริษัท แสตนลิว จำกัด (มหาชน)
21. บริษัท สุภาลัย จำกัด (มหาชน)
22. บริษัท ชีโน-ไทย เอ็นจิเนียริงแอนด์คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)
23. บริษัท ชาญ จำกัด (มหาชน)

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร

1. บริษัท บ้านปู จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท โกลว์ พลังงาน จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท ถานนารีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
8. บริษัท ปตท. อะโรเมติกส์และการกลั่น จำกัด (มหาชน)
9. บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
10. บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน)
11. บริษัท ไทยออยล์ จำกัด (มหาชน)

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

1. บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท โสม โปรดัคส์ เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)

3. บริษัท ลีอกชเล่ย์ จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน)
8. บริษัท บีอีซี เวิลด์ จำกัด (มหาชน)
9. บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
10. บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)
11. บริษัท เบตเตอร์ เวิลด์ กรีน จำกัด (มหาชน)
12. บริษัท ดีเอราวิณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
13. บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน)
14. บริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
15. บริษัท ฟรีเชียส ซิฟปีง จำกัด (มหาชน)
16. บริษัท อาร์ ซี แอล จำกัด (มหาชน)
17. บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)
18. บริษัท โทริเซนไทย เอเยนซ์ซีส์ จำกัด (มหาชน)

ธุรกิจกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

1. บริษัท แคล-คอมพ์ อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท เดลต้า อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท ฮานา ไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท ฟอรัท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)
8. บริษัท สามารทคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
9. บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน)
10. บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
11. บริษัท ทีทีเอนด์ที จำกัด (มหาชน)

ธุรกิจขนาดกลางหรือกลุ่มตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

1. บริษัท เอแคป แอ็คไวเซอร์ จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท อาดามัส อินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท เอเชีย กรีน เอนเนอจี จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท แอปโซลูท อิมแพค จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท บีจีที คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท บีซิเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท บรูกเคอร์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
8. บริษัท บิวเคอสมาร์ท จำกัด (มหาชน)
9. บริษัท ชูโอ เซ็นโก (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
10. บริษัท ซี.ไอ.กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
11. บริษัท ซีเอ็ม ออร์กาไนเซอร์ จำกัด (มหาชน)
12. บริษัท ซีฟัวร์ โกมุ อินดัสเตรียล จำกัด (มหาชน)
13. บริษัท ชูไก จำกัด (มหาชน)
14. บริษัท ทรายก้อน วัน จำกัด (มหาชน)
15. บริษัท เด็มโก้ จำกัด (มหาชน)
16. บริษัท ไดเมท (สยาม) จำกัด (มหาชน)
17. บริษัท ธนมิตร แฟคตอรี จำกัด (มหาชน)
18. บริษัท อีเทอร์นีตี้ แกรนด์ โลจิสติกส์ จำกัด (มหาชน)
19. บริษัท โฟกัส ดีเวลลอปเม้นท์ แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)
20. บริษัท โกลด์ไลน์ แมนูแฟกเจอรัล จำกัด (มหาชน)
21. บริษัท แอลเซียน เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)
22. บริษัท อินเทอร์เน็ต คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)
23. บริษัท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล รีเสิร์ช คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
24. บริษัท ไทยฮา จำกัด (มหาชน)
25. บริษัท ไลท์ติ้ง แอนด์ อีควิปเมนต์ จำกัด (มหาชน)
26. บริษัท แอล.วี.เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)
27. บริษัท มาสเตอร์ แอด จำกัด (มหาชน)
28. บริษัท มัลติแบกซ์ จำกัด (มหาชน)
29. บริษัท ปิโก (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)

30. บริษัท 124 คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน)
31. บริษัท ไพลอน จำกัด (มหาชน)
32. บริษัท สากลอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน)
33. บริษัท ไฮเมท เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)
34. บริษัท สตาร์ ซานิทารีแวร์ จำกัด (มหาชน)
35. บริษัท สติล อินเตอร์เทค จำกัด (มหาชน)
36. บริษัท เซอร์วิวด์ เคมีคอล จำกัด (มหาชน)
37. บริษัท ทาปาโก้ จำกัด (มหาชน)
38. บริษัท ไทยบริการอุตสาหกรรมและวิศวกรรม จำกัด (มหาชน)
39. บริษัท ไทยมิดชูวา จำกัด (มหาชน)
40. บริษัท ไทยเอ็น ดี ที จำกัด (มหาชน)
41. บริษัท พลาสติค และหีบห่อไทย จำกัด (มหาชน)
42. บริษัท ไทยโพลีคอนส์ จำกัด (มหาชน)
43. บริษัท ทีอาร์ซี คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน)
44. บริษัท ถิรไทย จำกัด (มหาชน)
45. บริษัท ยูบิส (เอเชีย) จำกัด (มหาชน)
46. บริษัท ยูนิมิต เอนจิเนียริง จำกัด (มหาชน)
47. บริษัท ยูเนี่ยน ปีโตรเคมีคอล จำกัด (มหาชน)
48. บริษัท ยูนิค ไมนิ่ง เซอร์วิสเขต จำกัด (มหาชน)
49. บริษัท ชั่วซ่าแบดเตอร์รี่ ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

นางสาวณัฐพัชร ธรรมนุสาร

วัน เดือน ปี ที่เกิด

2 มิถุนายน พ.ศ. 2529

สถานที่เกิด

จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

